

A blurred background image of a retail store. In the foreground, a person's arm in a light blue shirt is visible on the left. In the center, a black payment terminal sits on a counter. Behind it, a white sign displays the number '2122'. The background is filled with clothing racks, including a bright orange jacket and a black jacket.

Varehandelsrapporten 2018

- Dempet i 2017 (delvis pga mer bilkjøp), men betydelig optimisme i varehandelen til det kommende året

Hovedpunkter i varehandelsrapporten

1

Økonomisk oppsving & befolkningen øker

Stemningen i næringslivet i oljefylkene Rogaland, Hordaland og Agder snudde i 2017, særlig våren 2017. Optimismen har vedvart siden og bedriftene venter vekst i aktivitet og sysselsatte kommende år. Antall jobber og befolkningsveksten tar seg opp i takt med bedringen. For Oslo og norsk økonomi generelt ble oljedgangen nokså mild. Lav rente, oljebruket, svak krone, god vekst hos Norges handelspartnere og omstillingsdyktige bedrifter har dempet nedgangen

2

Tjenester er størst, netthandel øker og bilparken byttes

I takt med høyere inntekts- og velstands nivå har andelen av forbruket som går til tjenester økt, og en mindre andel på varer. Servering øker også raskere enn varehandel og denne trenden er særlig tydelig i Oslo. Netthandel øker betydelig raskere enn handel for øvrig. Gunstige rammevilkår samt øvrige tiltak bidrar til bilparken byttes i høyt tempo. Nye el-biler økte med 35% i 2017, mens bensin/diesel falt med 23%. Mange har prioritert bilkjøp de siste årene. Dette påvirker varehandelen. Samtidig er kostnadene ved el-biler (bom og strøm mm) lavere, og dette vil kunne frigi mer til andre formål fremover. Bilsalget blir trolig noe lavere i 2018 enn 2017 (tar seg noe opp igjen i 2019 pga leveringstid).

3

Handel hjemme vs utland & sentrum vs kjøpesenter

Velstandsutviklingen gir flere muligheter. Nordmenn reiser stadig mer utenfor landets grenser og forbruket ute øker. Som andel av samlet forbruk har handel utenlands økt fra 5% til 8%, dvs en økning på 60%. Utlendingers forbruk i Norge har økt i takt med den generelle veksten i konsum i Norge – og har således (så langt) ikke gitt ekstra løft i forbruksveksten i Norge. Varehandelen i byene har vært i endring gjennom mange år. Før var det mye fysisk handel i byene, men særlig plasskrevende varehandel har flyttet ut. Kjøpesentre (utenfor byene) har vokst. Typisk er klær og sko (som har opplevd fall i priser i mange år) en større andel i byene og enn på kjøpesenter – og utvikling i varekonsum i by vs senter må også vurderes i lys av dette. Servering blir en stadig større del av omsetningen, særlig i byer, men også på kjøpesenter.

4

Varehandel sideveis i Rog., Hord. (litt) & Agder opp i 2017

I Norge økte omsetningen i varehandel med 1,7% i 2017 (3,0% inkl bil). Prisene økte med 1,1% og den reelle veksten ble dermed 0,6%. Dette er lavere enn i 2016, men høyere enn 2015. Den reelle veksten var høyest innen bil mm, samt klær og sko fordi prisene falt mer enn omsetningen. Sport var eneste varegruppe med reell nedgang - som følge av dårlig sesong (særlig vinter) og høy konkurranse. Regionen har hatt noe lavere vekst enn Norge siste par årene. Varehandelen i Rogaland var sideveis i 2017, men det var høy vekst i bilsalget (bomring mm) – og samlet var veksten på 2,5%, som er på linje med de siste årene. Hordaland hadde god vekst i 2015 og 16, men litt mer dempet i 2017 på 1,4%. Hus og hjem økte med 3%. Det var god vekst i bilsalget som bidro til samlet vekst på 2,6%. Agder hadde noe høyere vekst (og litt høyere enn Norge) på 2,4% med god vekst for hus og hjem, samt spesialbutikker. Bil økte og samlet var veksten 3,2%.

5

Varehandelsbedriftene venter vekst det neste året

SR-Banks konjunkturbarometer var blant de første som ga signaler om positivt stemningskifte i 2017. Dette har vedvart og våren 2018 er nivået det høyeste på 5 år. Det lover godt for det kommende året med flere jobber og økt kjøpekraft (og bil til en mindre del av forbruksveksten enn de siste årene). Blant bransjene på Sør- og Vestlandet er det bra jevnt over. Varehandel er høyest med en indeks på 65%, dvs betydelig overvekt av bedriftene venter vekst. Varehandelen i alle fylker er godt i pluss (og høyest i Rogaland på siste måling)

Hva bruker vi pengene på?

2017

1400 mrd kroner

264,000 kr per innbygger

2000

614 mrd kroner

136,000 kr per innbygger

Hva bruker vi pengene på?

	2017	2000
Mat og drikke*	11 kr ↓	14 kr
Alkoh. & tobakk	4 kr	5 kr
Klær og sko*	4 kr ↓	6 kr
Bolig og brensel	22 kr ↑	19 kr
Møbler og hush. Art.*	6 kr	6 kr
Helse, utd, post mm	5 kr	6 kr
Transport	15 kr	15 kr
Kultur og fritid* (inkl sport mm)	10 kr ↓	13 kr
Overnattings- og serv.tjenester*	7 kr	6 kr
Andre varer* og tjenester	10 kr	9 kr
Nordmenns konsum utland	8 kr ↑	5 kr
(Utlendingers konsum* Norge)	3 kr	3 kr

*Inngår i varehandels-rapporten

- 1** Viktige drivere for handel og forbruk
- 2** Året som gikk – vinnere (og tapere)
- 3** Året som kommer – hva har vi i vente? Viktige funn fra barometeret

Varehandelsrapporten

2018

1

Viktige drivere for handel og forbruk

2

Året som gikk – vinnere (og tapere)

3

Året som kommer – hva har vi i vente? Viktige funn fra barometeret

1. Økonomisk
oppsving
&
befolkningen
øker

3. Teknologi
&
Netthandel
(og vi skifter ut
bilparken)

Forbruk & varehandel

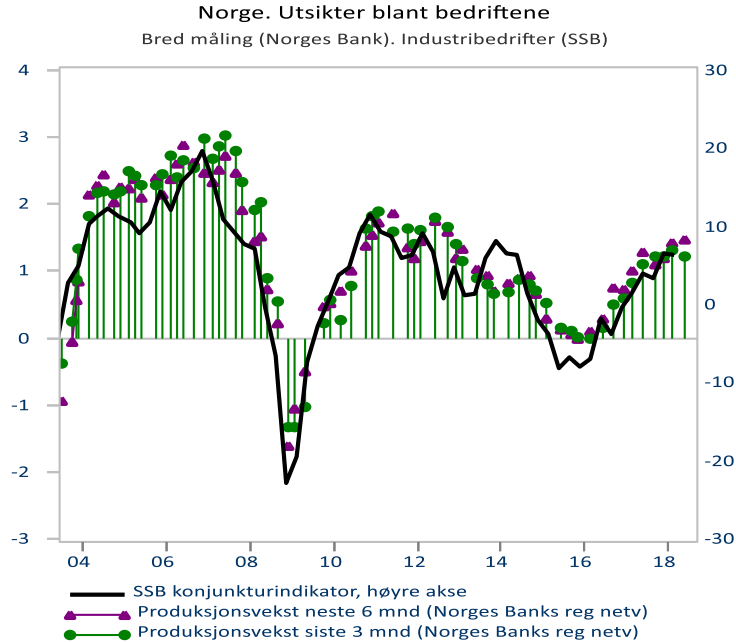
4 viktige drivkrefter

2. Tjenester er
størst og øker
mest

4. Handel
hjemme vs
utland
&
Sentrum vs
kjøpesenter

Økonomisk oppsving

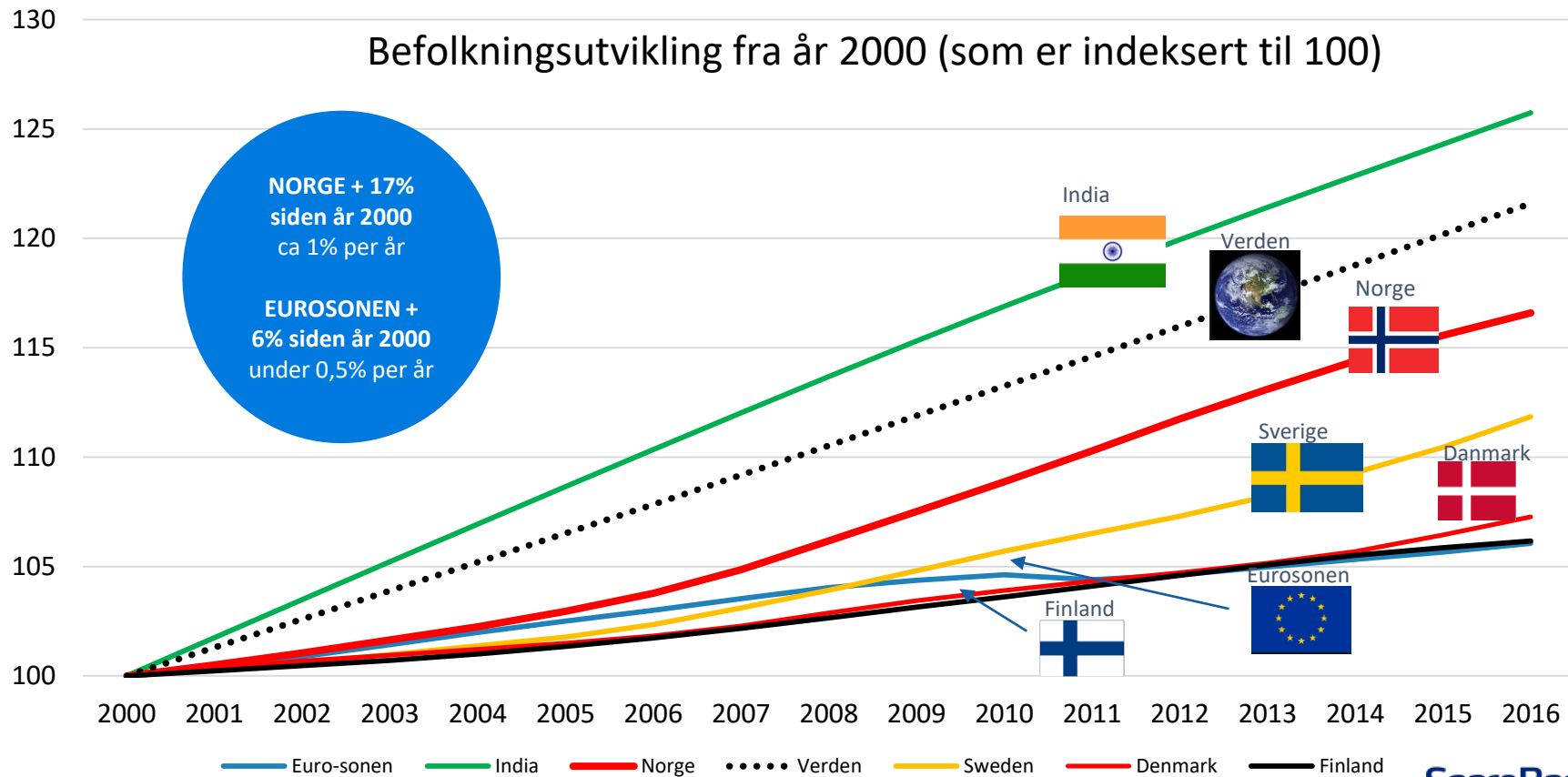
Kilde: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Økte investeringer og flere arbeidsplasser
- Bredt oppsving. Konkurransen om ansatte øker

K KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet
MAI 2018

SpareBank 1
SR-BANK

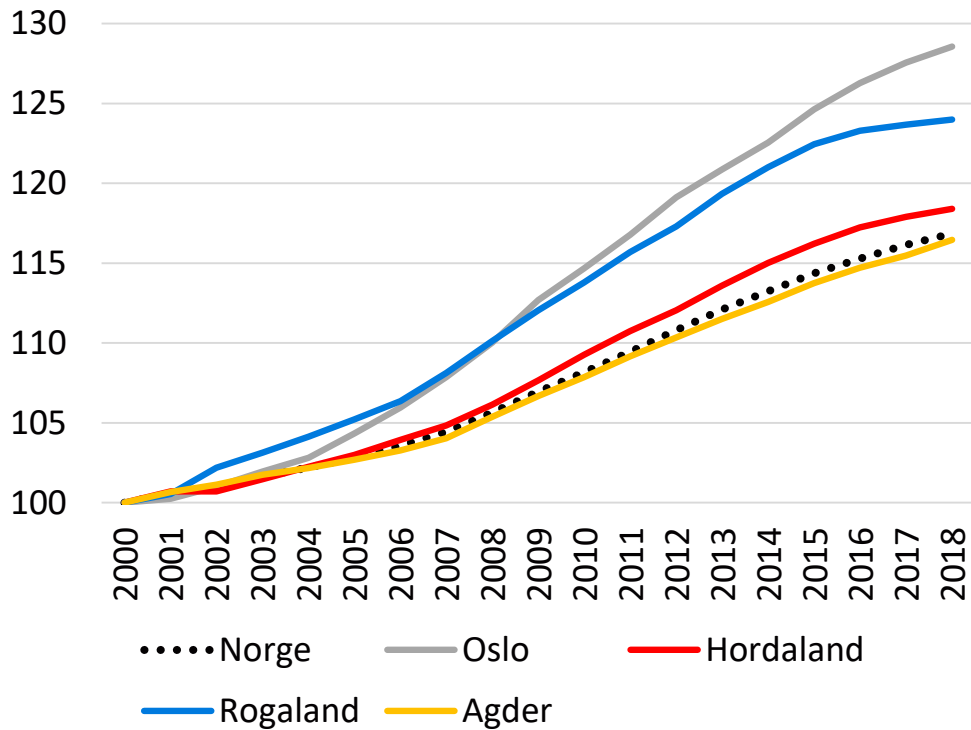
Befolkning – en veldig viktig driver

Kilde: Verdensbanken

Norges befolkning øker – særlig Oslo og sør-vest

Befolkningsutvikling fra år 2000 (som er indeksert til 100)

Befolkning 1. jan 2018, vekst siden 2000 og (vekst i 2017)

Norge
5 296 000
17% (0,7%)

Hordaland
523 000
18% (0,5%)

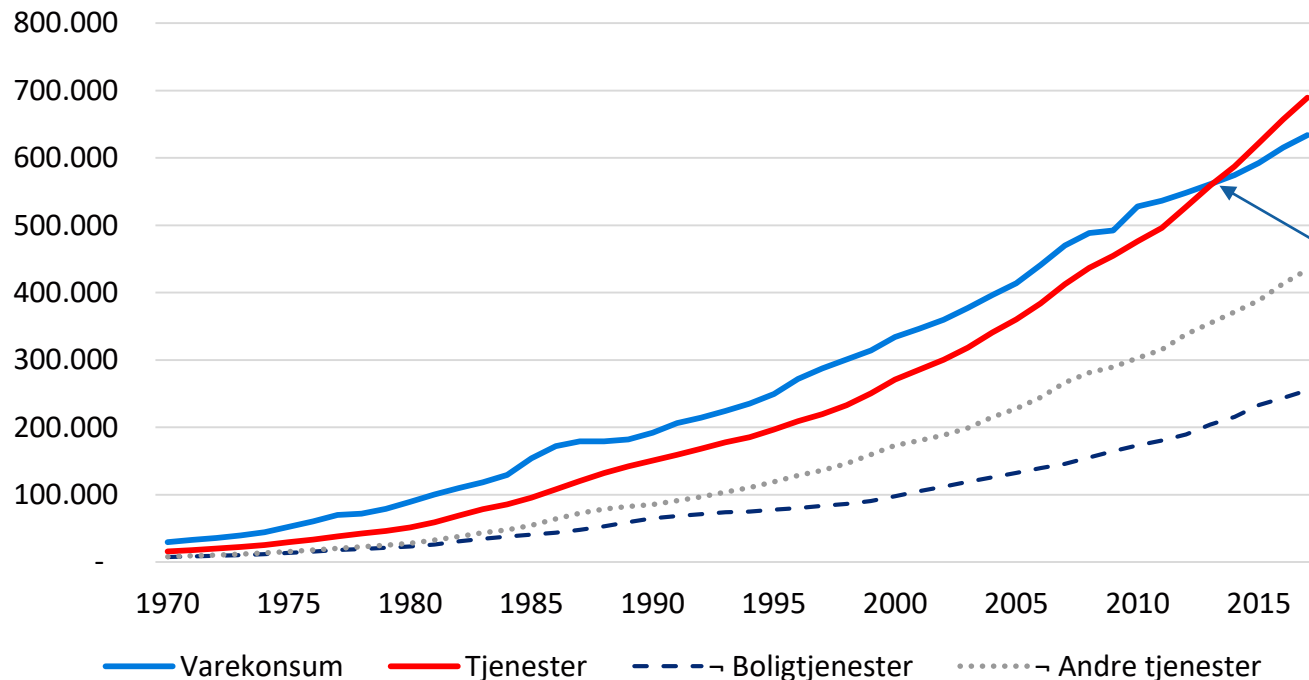
Rogaland
474 000
27% (0,3%)

Agder
304 000
19% (1,0%)

Oslo
673 000
31% (1,0%)

Tjenester er større enn varer og øker mest - forbruksmønster endres i takt med høyere inntekt

Hva bruker folk pengene på ? Mill kr

Økning i
tjenester
siden 2000

+116%

Økning i
varer siden
2000

+61%

2014 - første gang
vi brukte mer på
tjenester enn varer

(I 2000 var varer
23% høyere & 86%
høyere i 1970

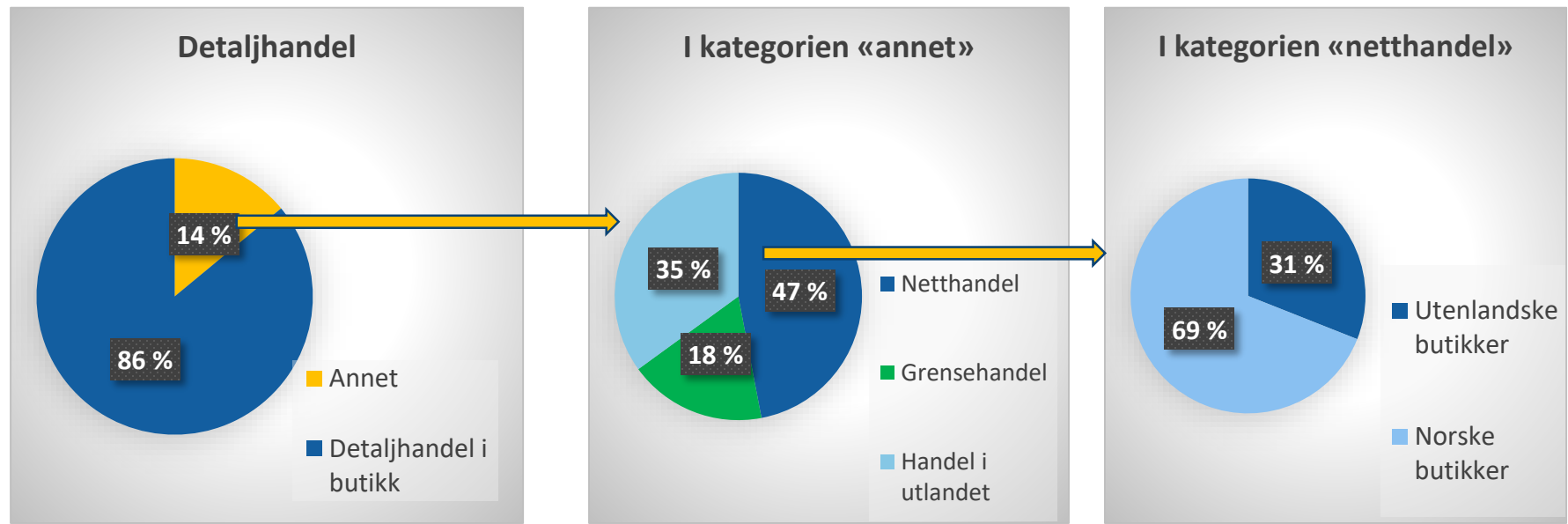
Kilde: SSB

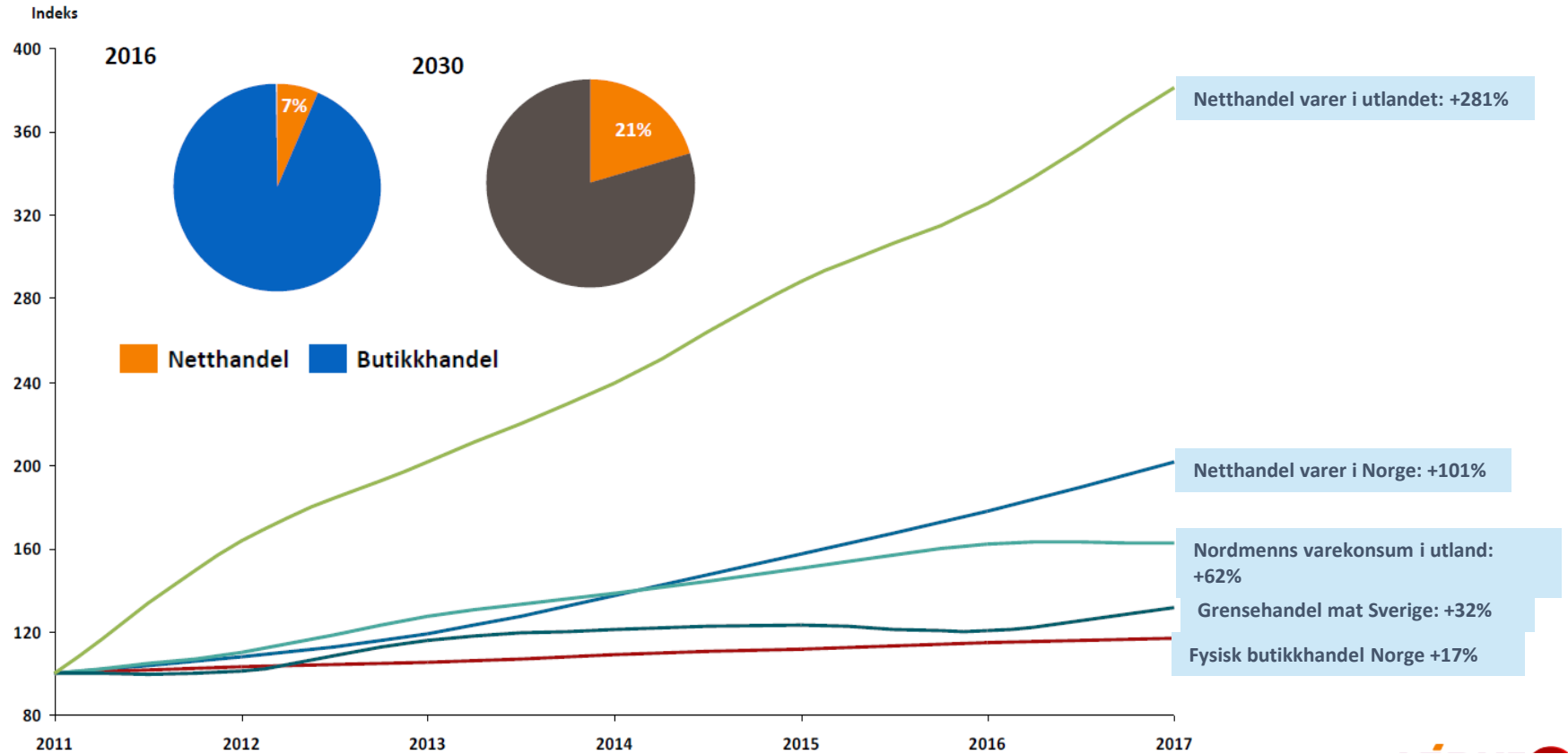
Handel i kraftig endring – netthandel tar av

Netthandel utgjør ca 7% av detaljhandelen

Netthandelen tar av – og ventes videre vekst

Kilde: Tall per 2016, Varehandelsrapporten 2017/18, Virke

Internett-kampen – utfordringer og muligheter. Verdens 5 største selskaper har 2 ting felles (alle nye og tech)

BUSINESS NEWS MARCH 20, 2018 / 10:08 PM / 3 MONTHS AGO

Amazon is now second most valuable U.S.-listed company, tops Alphabet

Noel Randewich, April Joyner

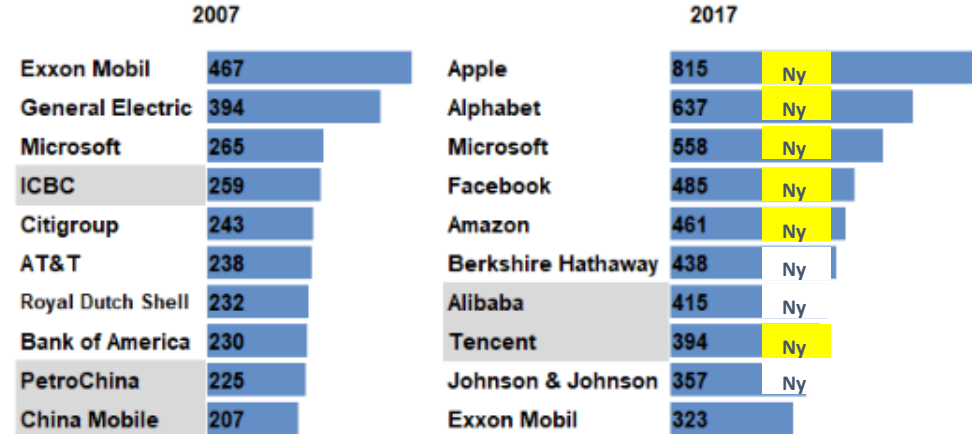
3 MIN READ

(Reuters) - Amazon.com (AMZN.O) became the second most valuable publicly listed U.S. company on Tuesday, surpassing Google parent Alphabet Inc (GOOGL.O) for the first time.

World's Largest Companies by Market Capitalization

Internett-kampen – utfordringer og muligheter

Det begynner å bli klart at Amazons sjef Jeff Bezos vinner, men hvem vinner med ham og hvem taper mot ham? Foto: Mike Kane/Boonberg

Etterbørs Teknologi

Hvem taper når Jeff Bezos vinner?

Amazon er villig til å krige mot alle for å gi kunder billigere og bedre varer raskere. Dette blir vinnerne og taperne i Amazons verden.

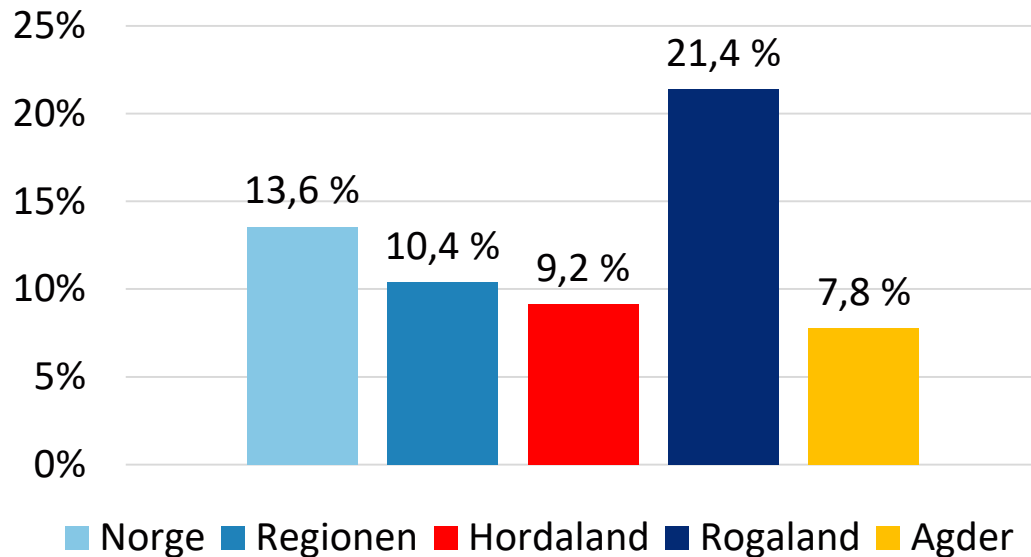

Are Traasdahl

- Noen indikasjoner:
- *Vinnere* - smart detaljhandel & sluttkunder
- *Tapere*: merkevarer, consumer packed goods, tradisjonelle medieselskaper, samt forsikring, telekom, bank (dog ikke alle...)

Internetthandel - høy vekst, men fra lave nivåer

Internetthandel i 2017, endring fra 2016 (%)

En faktor som har ekstra påvirkning på varehandelen nå (men som også vil kunne påvirke positivt) er...

Bilparken er i stor endring - nybilsalg i 2017 høyeste siden 1986 - pga el-bil opp ca 35%, mens bensin/diesel ned 23%

Tesla leverte ut rekordmange biler i desember og inntok med Model X en solid fjerdeplass blant bilmodellene i Norge. Her venter biler på sine nye eiere på Drammen havn. Foto: Vegard Wivestad Grøtt/NTB Scanpix

Privat Motor

- 2017 var et rekordår

Bilbransjen kan feire et rekordgodt 2017, og det nye året ser ut til å bli omtrent like bra.

	2017	Opp fra 2016
Nye	158 650	+ 2,6 %
Bruktimporterte	20 944	+ 28,3 %
Eierskifter (bruktbilsalg)	468 611	+ 1,5 %

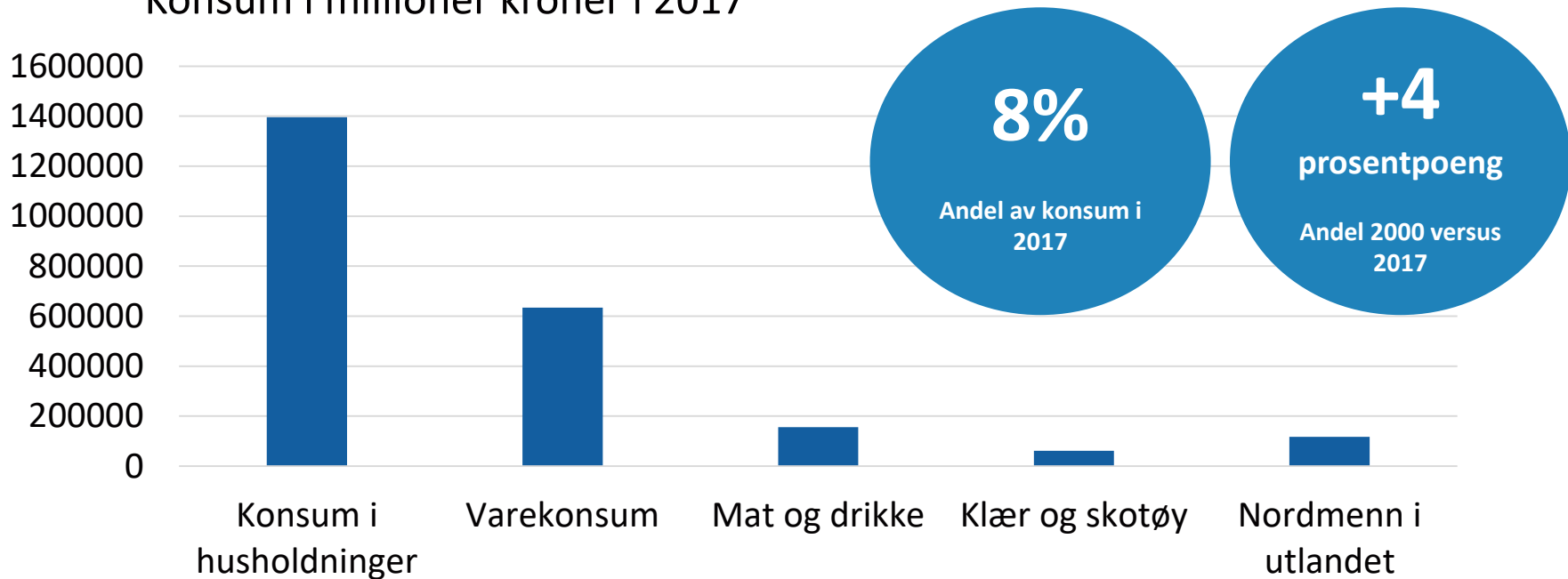
- **158,650 nye personbiler i 2017**
- **50,000 nye personbiler med hybriddrift (+31%), inkl 29,000 nye personbiler med ladbar hybriddrift (+44%)**
- **33,000 nye nullutslipp personbiler (+ 36%)**
- **76,000 bensin og diesel (-23%)**
- **Høy brukstimport av elbiler i 2017 (9000 nullutslipp, +62%)**

Kilde: ofvas

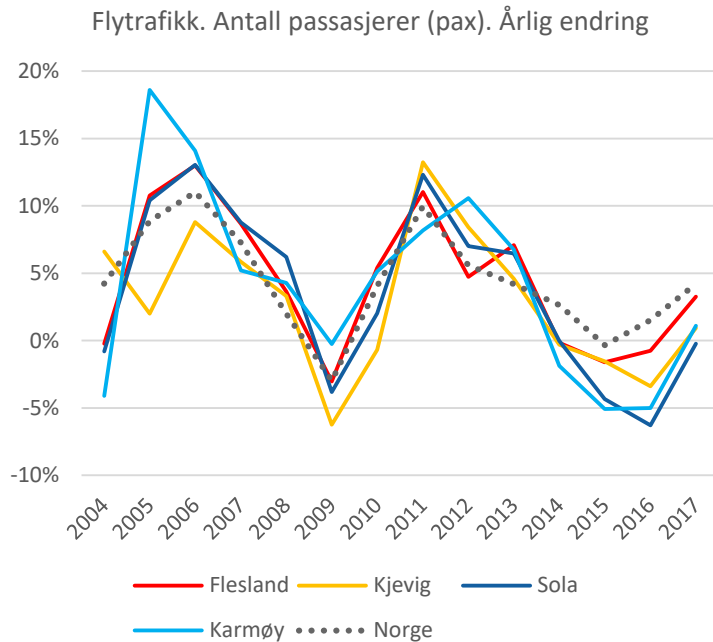

Og vi har kunnet bruke mer på andre ting - konsum i utlandet +260% siden 2000

Konsum i millioner kroner i 2017

Flytrafikken dempet av oljedgangen, men begynner å ta seg opp

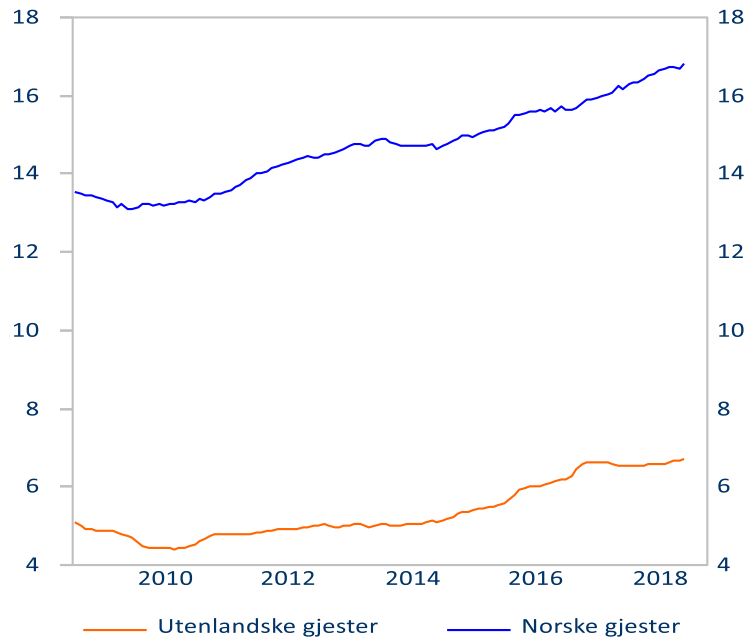

- Har økt i Norge siste to år etter sideveis i 2015. Utlandstrafikk (ca 40%) vokser nær dobbelt så raskt som innenlands
- Regionen mer dempet utvikling enn Norge i kjølvannet av oljedgangen siden 2014
- Hittil i år er det vekst på 2-3% alle steder (eks Karmøy som er sideveis)

Sterk vekst i utenlandske turister til Norge – har økt over 30% siden 2014 (svak kronkurs hjelper)

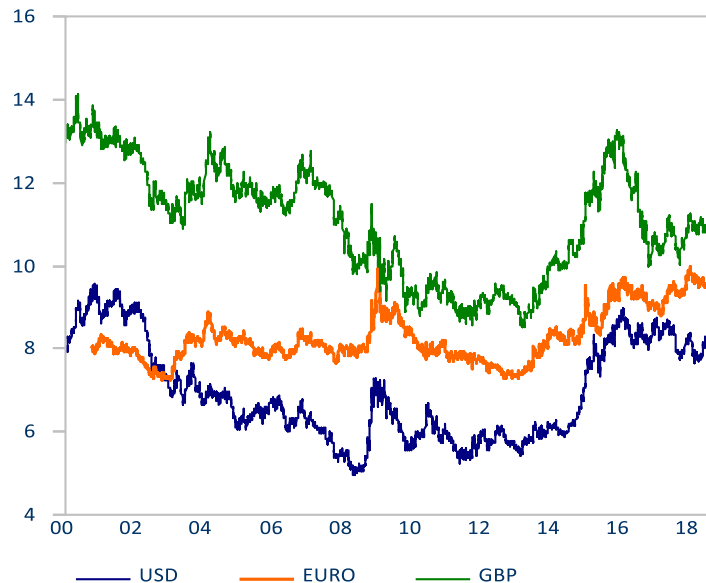
Hotellovernattinger i Norge

Millioner. Sum siste 12 måneder

Kilde: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Kronekurs. Vs USD, EUR og GBP

Kilde: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

1

Viktige drivere for handel og forbruk

2

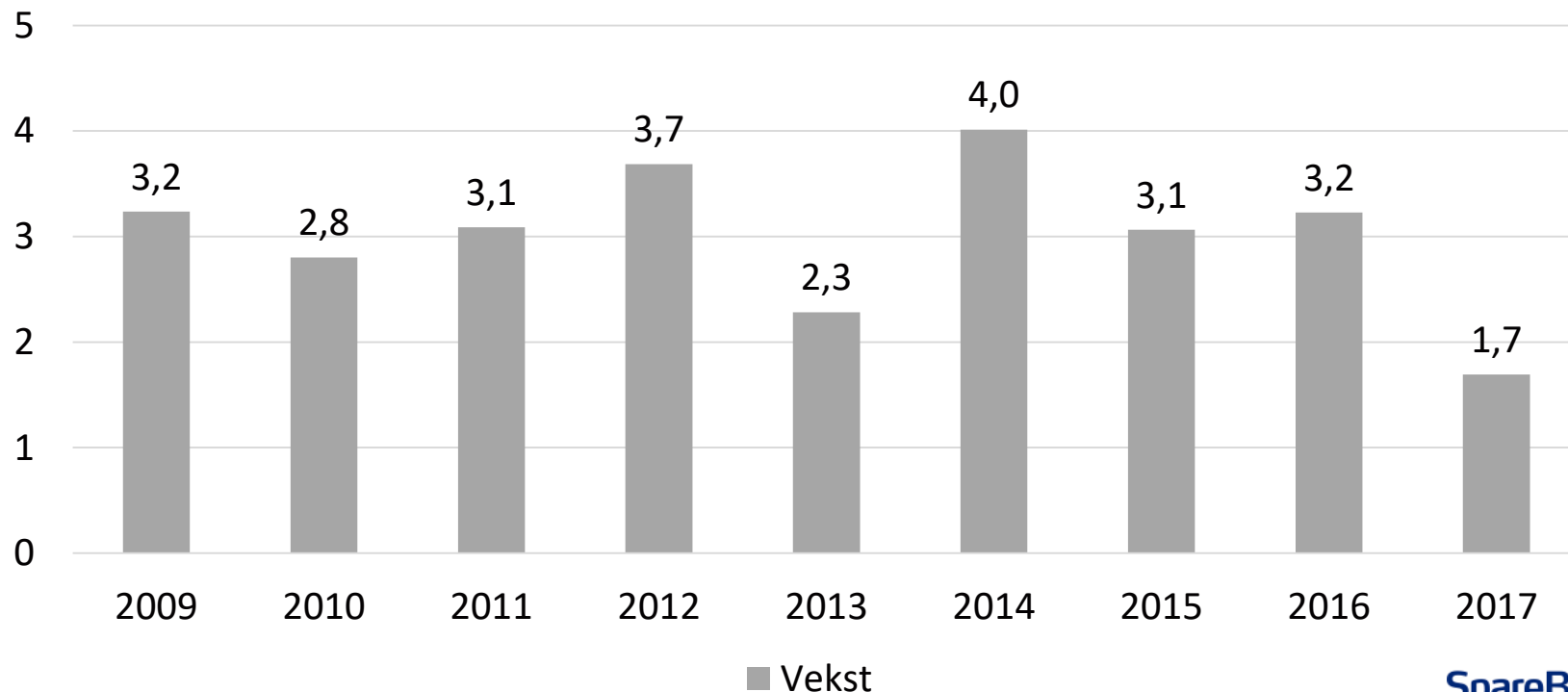
Året som gikk – vinnere (og tapere)

3

Året som kommer – hva har vi i vente? Viktige funn fra barometeret

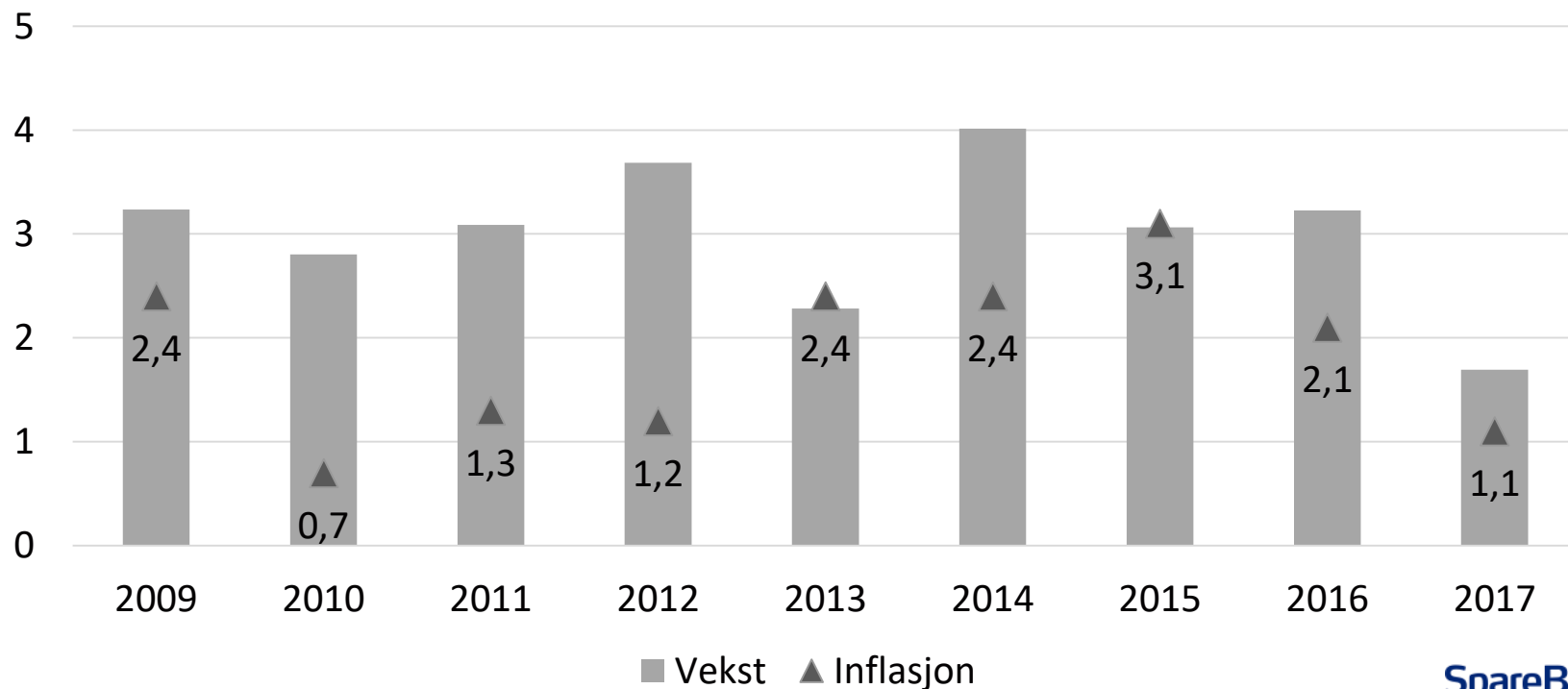
Norge – dempet vekst i varehandelen i 2017

Detaljhandel i Norge, årlig endring (%)

Norge – lav prisvekst i 2017 (tross svak krone)

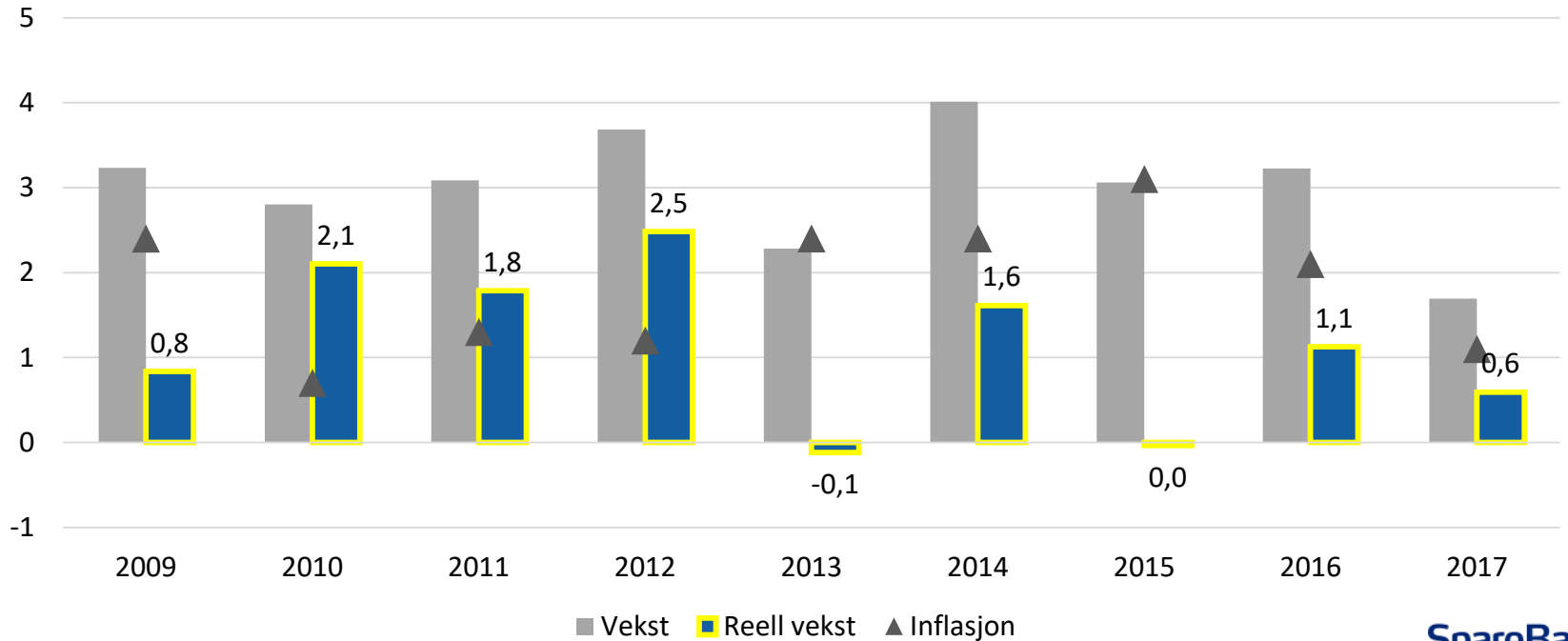
Vekst i detaljhandel og inflasjon i Norge

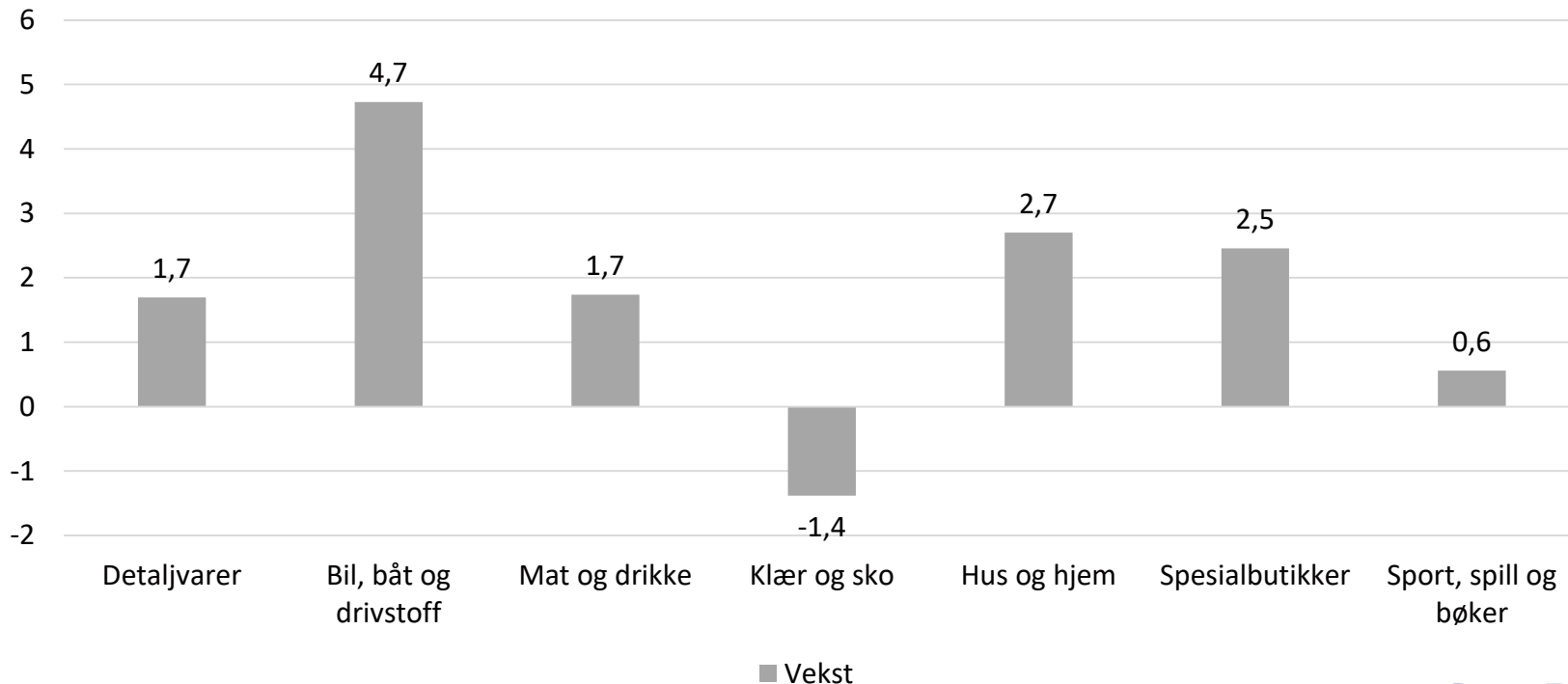
Norge – reell vekst i varehandelen på 0,6% i 2017

Reell vekst i detaljhandel i Norge

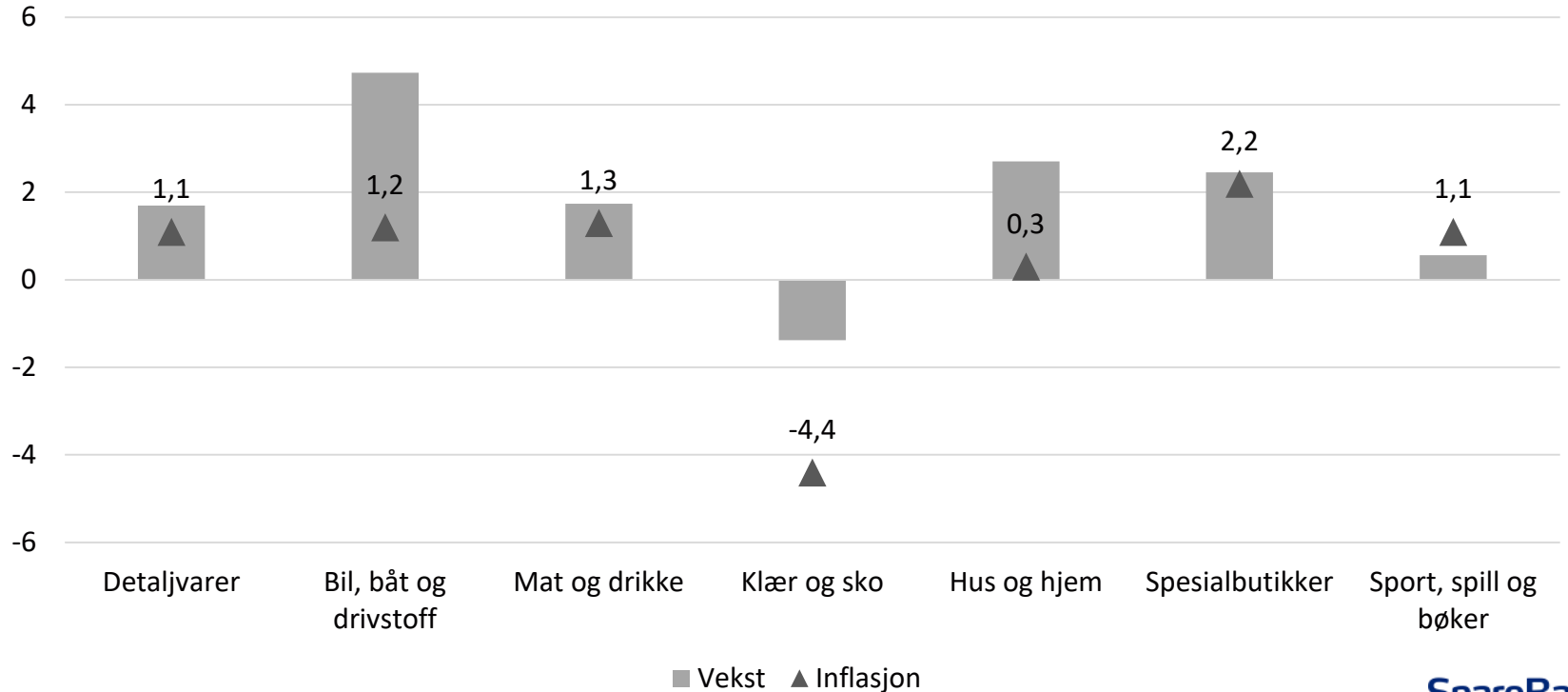
Norge – dempet vekst i 2017 og bil mm økte mest, mens det var nedgang for klær og sko

Norge – varehandel. Årlig endring (%)

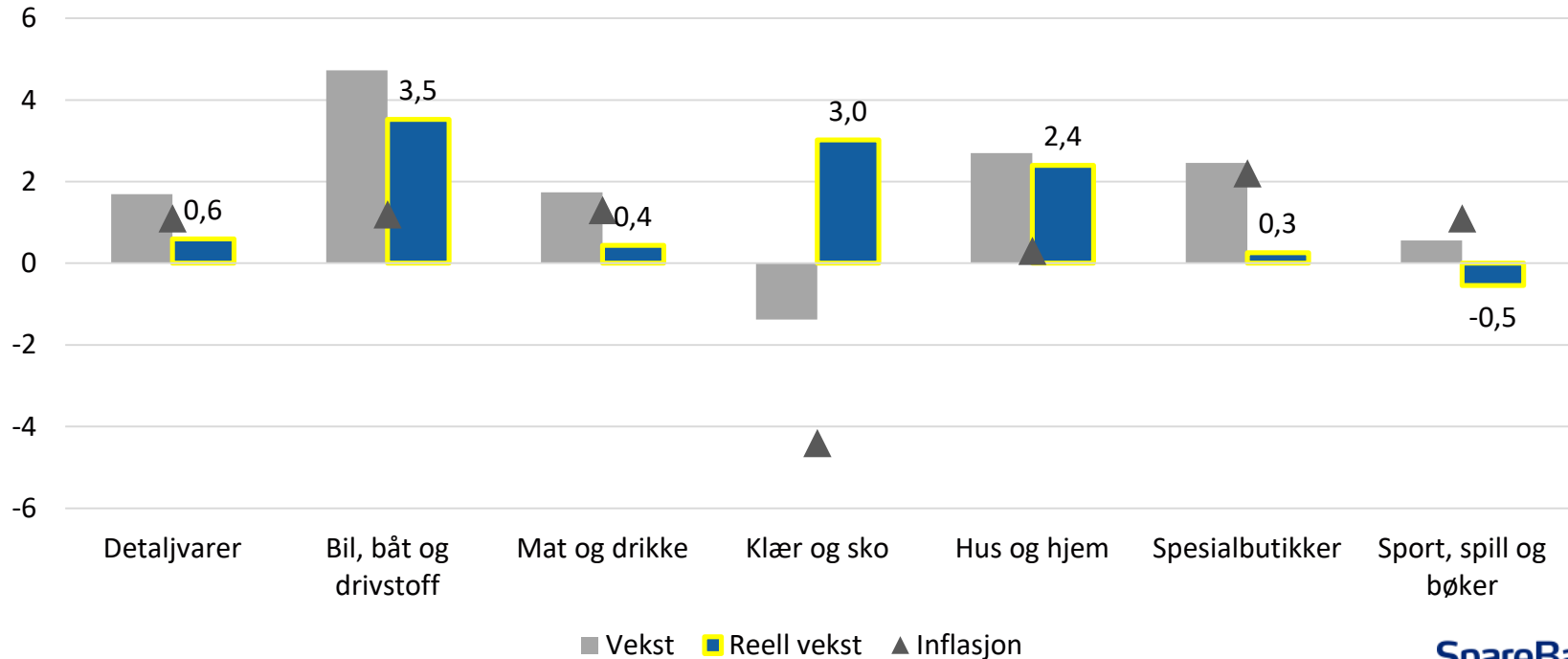
Norge – lav prisvekst, særlig klær og sko

Vekst og inflasjon i 2017 i Norge

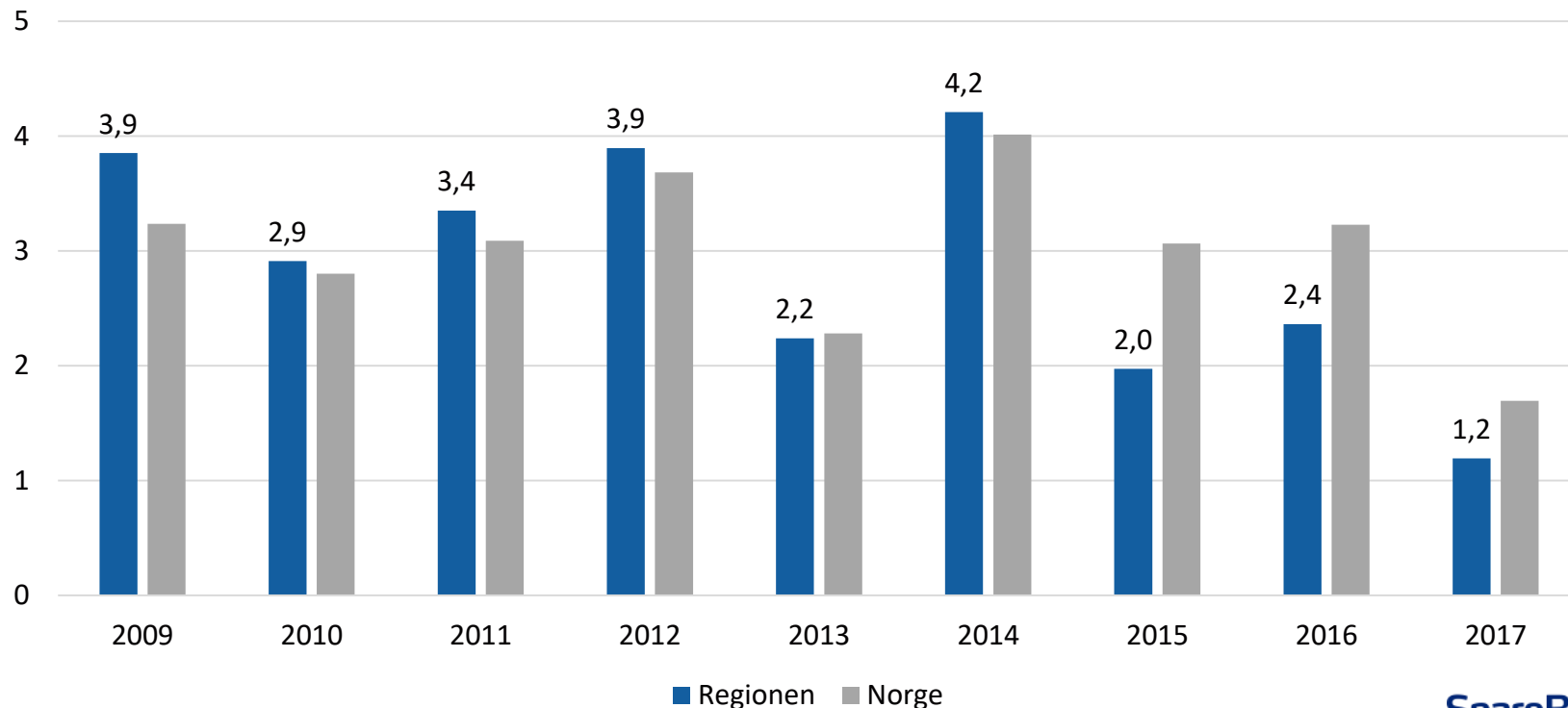
Norge – reell vekst i 2017 for alle unntatt sport mm (dårlig vinter og høy konkurranse)

Reell vekst i 2017 i Norge

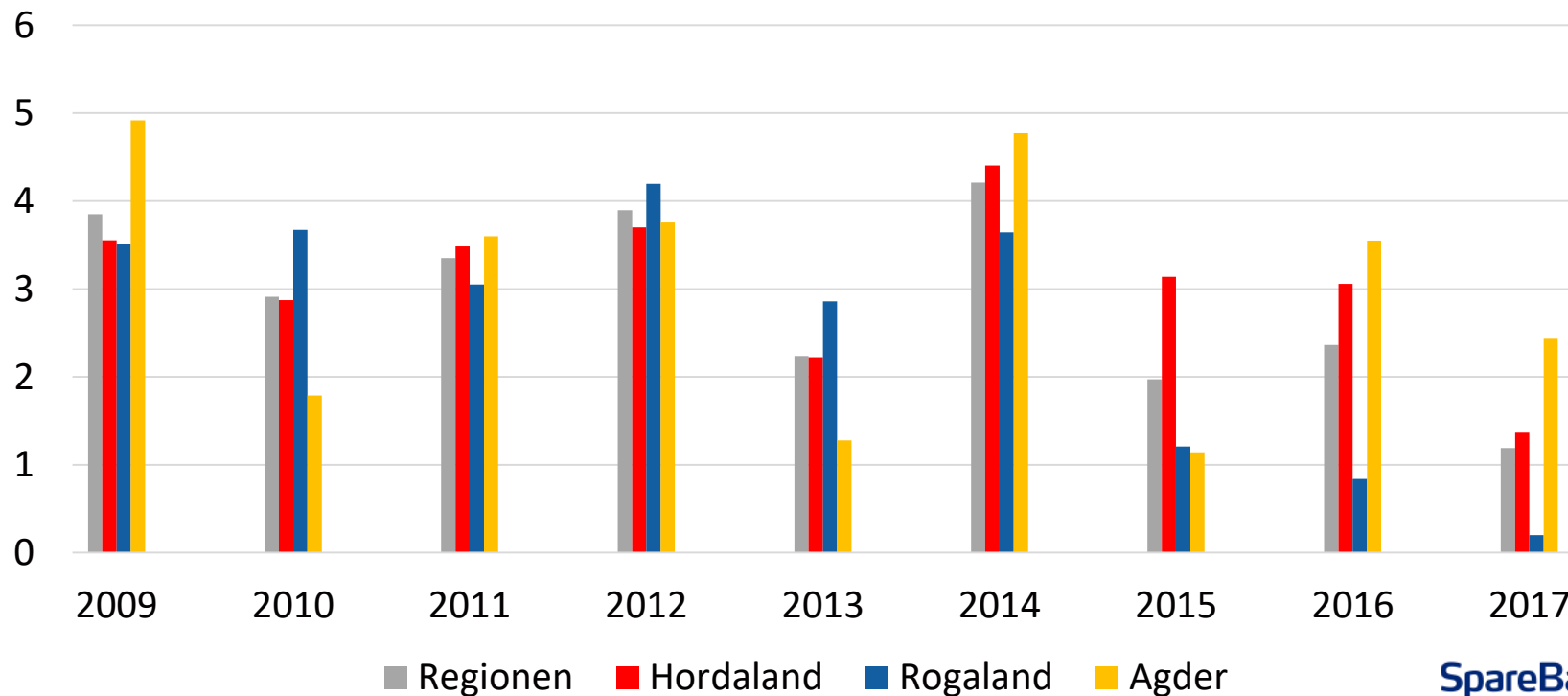
Regionen – høyere vekst vs Norge i mange år, men noe mer dempet siste tre år

Vekst i detaljhandel i regionen og Norge

Regionen – betydelige forskjeller med tidvis god vekst i Hordaland og Agder, og dempet vekst i Rogaland siste 3 år

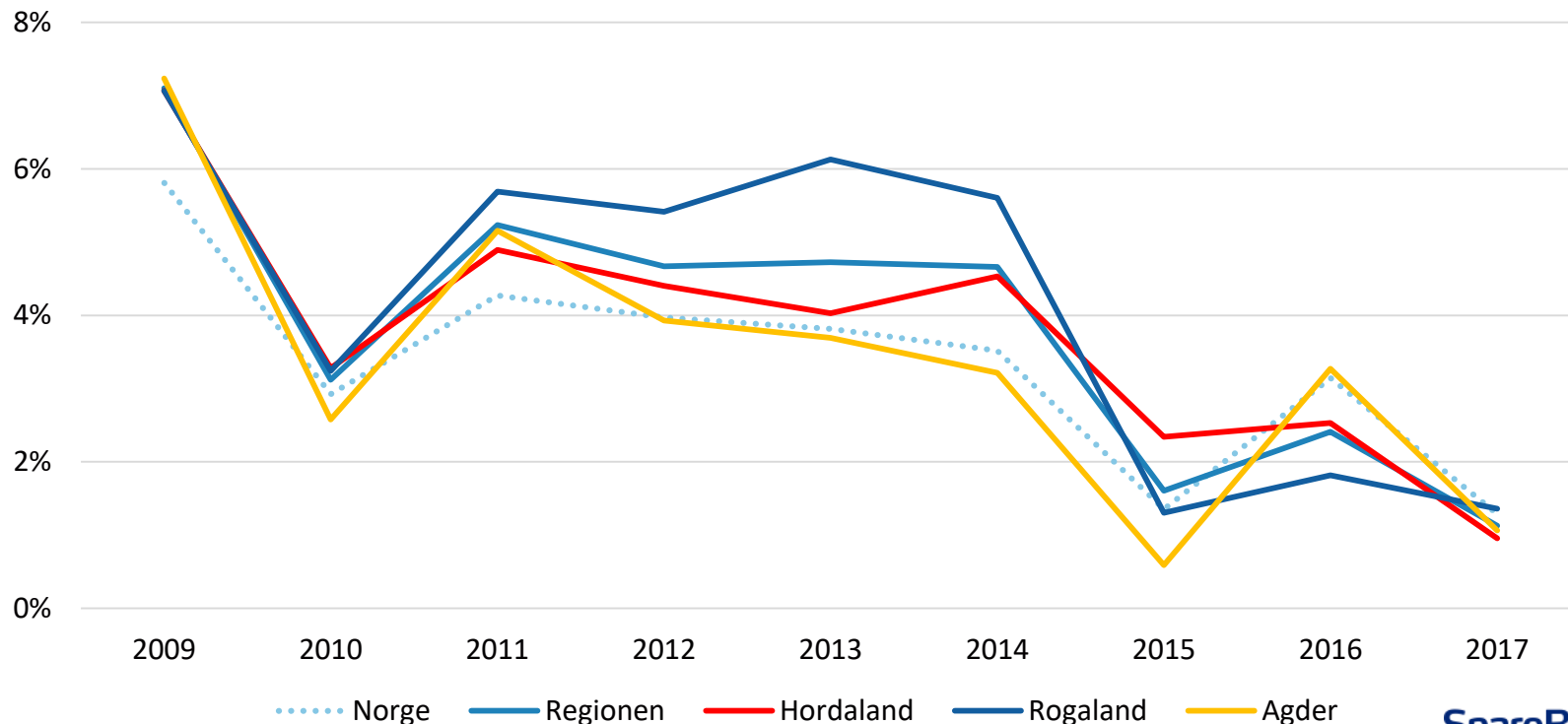
Vekst i detaljhandel i regionen og fylkene

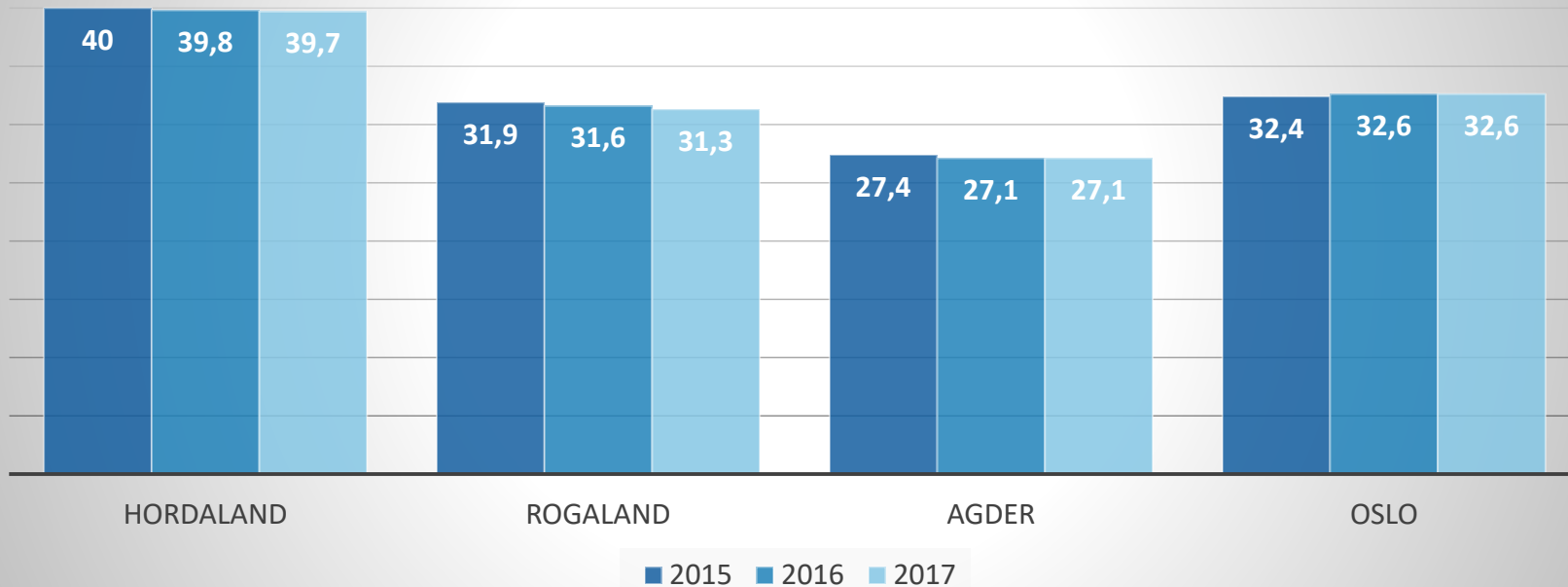
Lavere vekst i alkoholsalg i 2017 (endringer i tax free påvirker)

Alkoholsalg. Årlig endring (%)

Kjøpesenterandel nokså stabil – og høyest andel i Hordaland

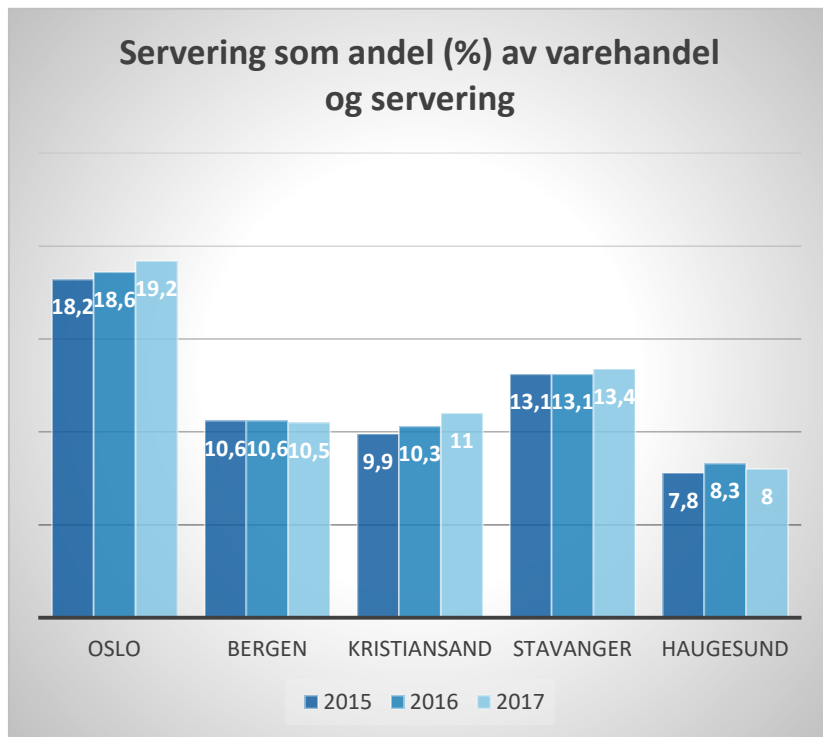
Omsetning på kjøpesenter som andel (%) av samlet varehandel

Servering (og tjenester generelt) vokser

Servering (og tjenester generelt) vokser

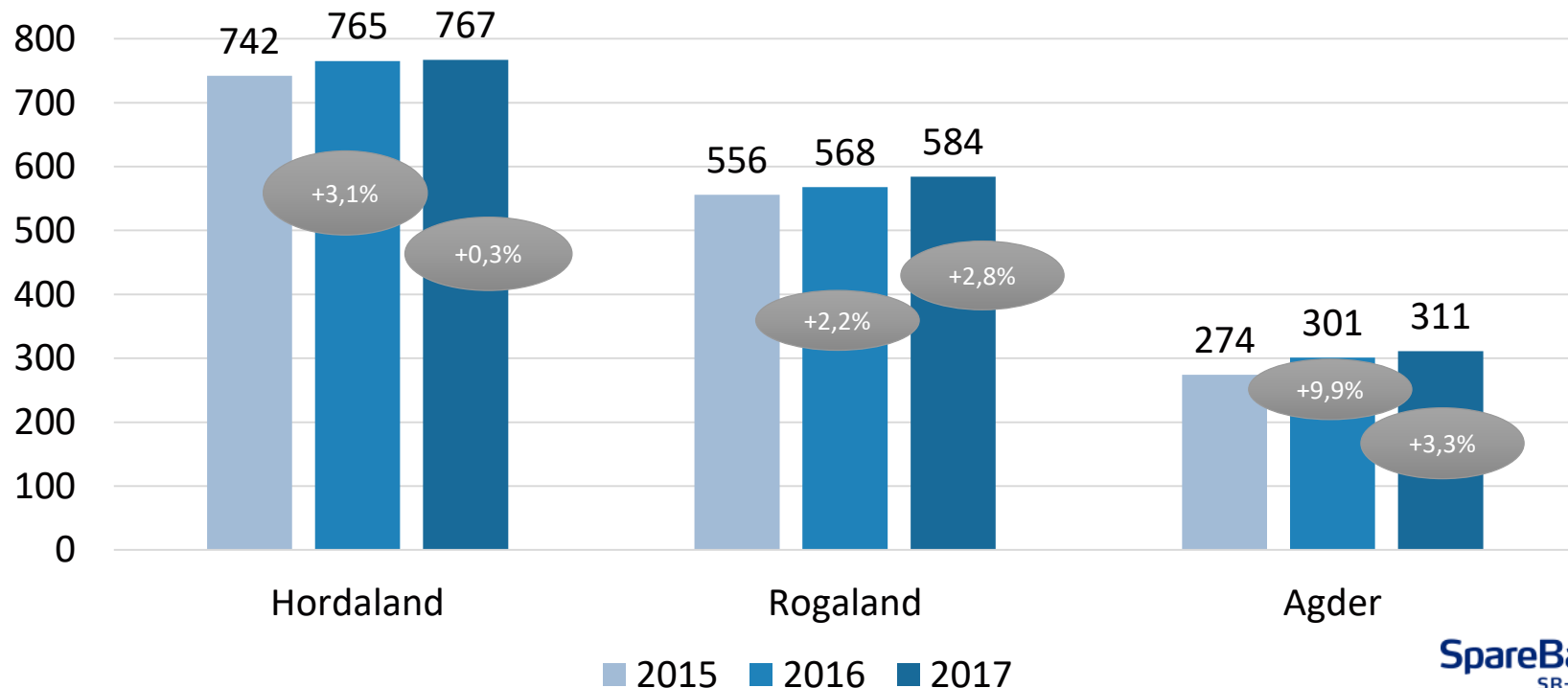

	Omsetning i 1000 kr ekskl. mva			Endring i prosent		
	2015	2016	2017	2015-16	2016-17	2015-2017
Oslo	11029284	12047214	12841373	9,2	6,6	16,4
Bergen	2976978	3061009	3058924	2,8	-0,1	2,8
Kristiansand	858815	924141	1014606	7,6	9,8	18,1
Stavanger	1557187	1556779	1587702	0	2	2
Haugesund	390314	410641	396854	5,2	-3,4	1,7

Kilde: Kvarud og SSB

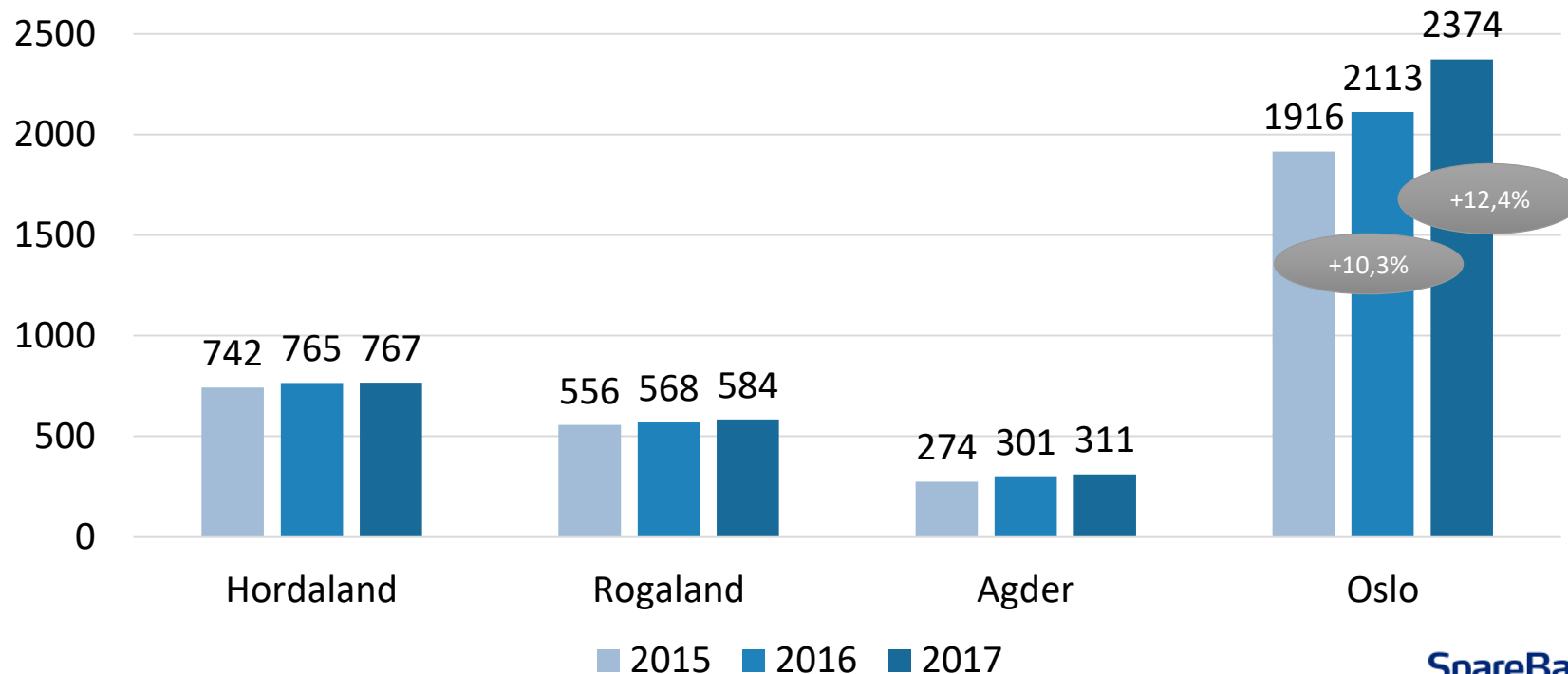
Servering (og tjenester generelt) vokser – også på kjøpesentrene

Serveringssteders **omsetning** i millioner kroner på kjøpesentre

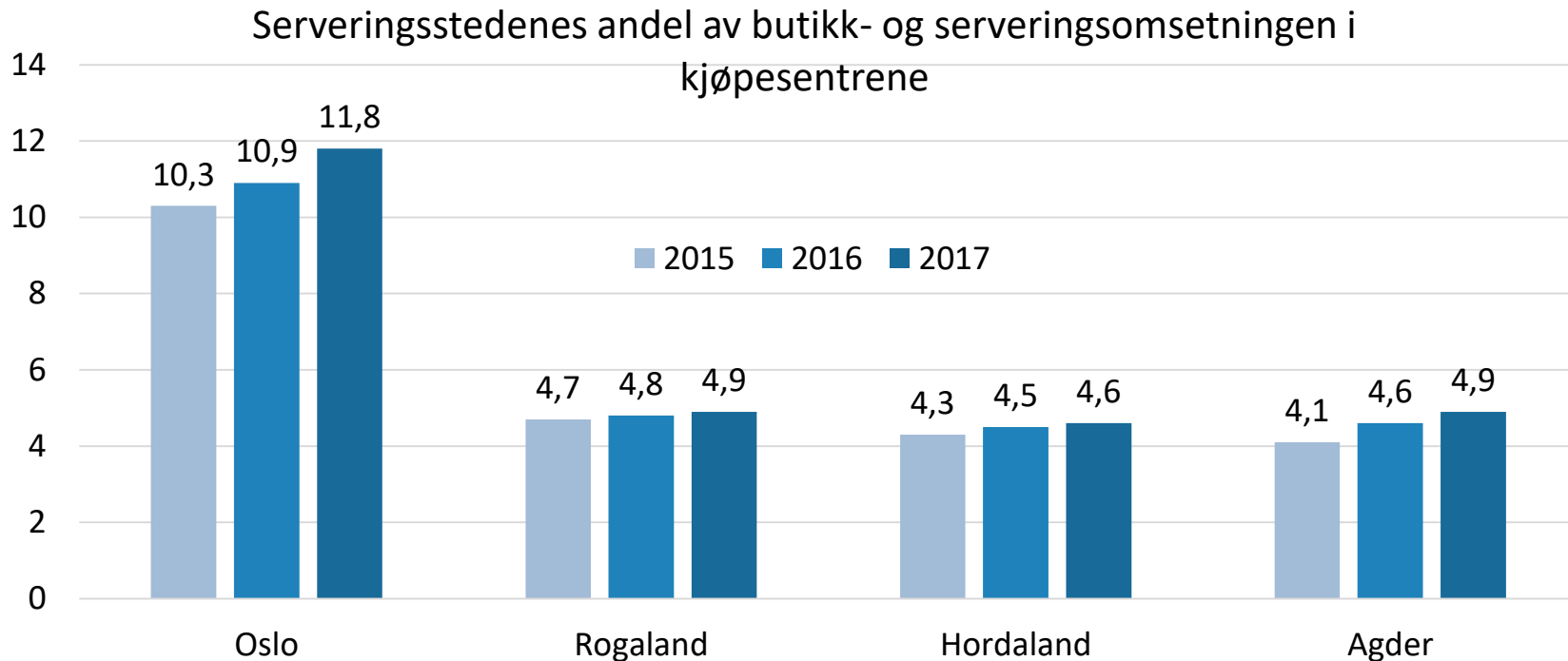
Serveringssteders omsetning i kjøpesentre inkl Oslo

Serveringssteders **omsetning** i millioner kroner på kjøpesentre

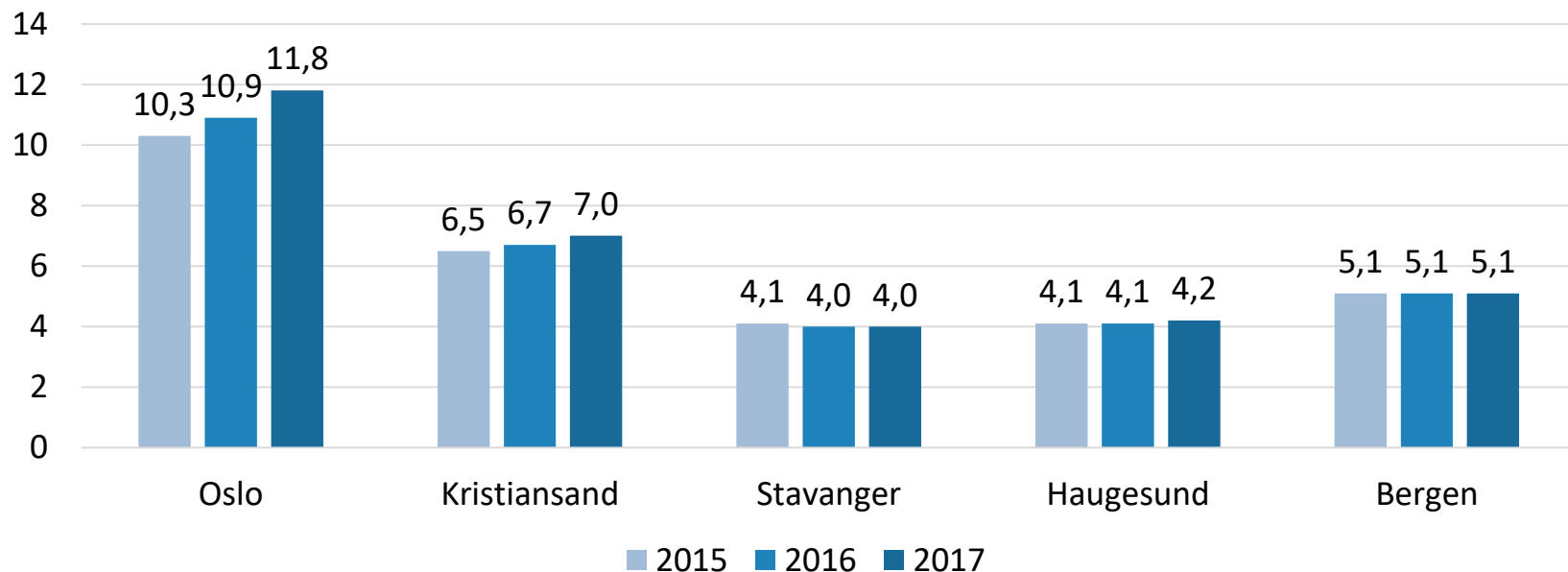

Serveringssteders andel av omsetning i kjøpesentre – høy i Oslo, særlig Aker Brygge

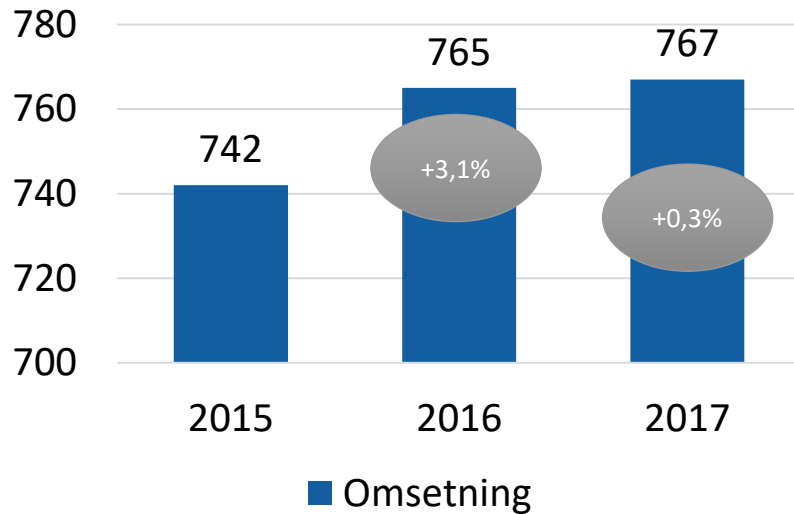
Serveringssteders andel av omsetning i kjøpesentre har økt i Oslo og Agder

Serveringsstedenes andel av butikk- og serveringsomsetningen i kjøpesentrene

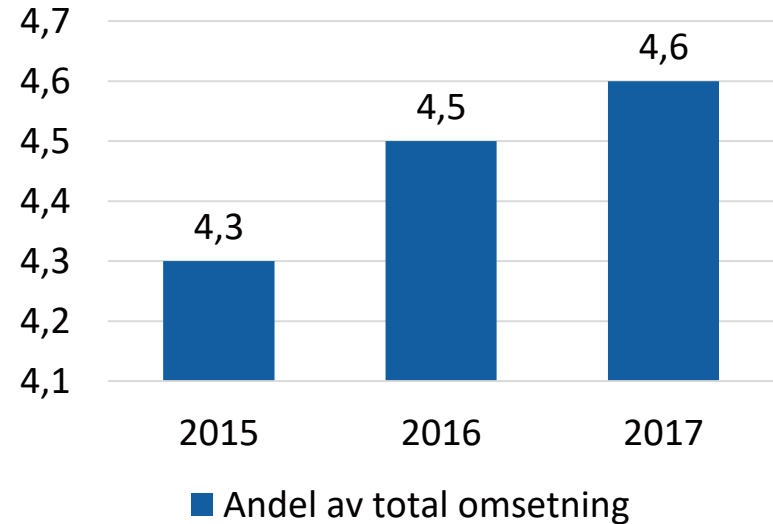

Hordaland

Hordaland. Serveringssteders
omsetning i millioner kroner
på kjøpesentre

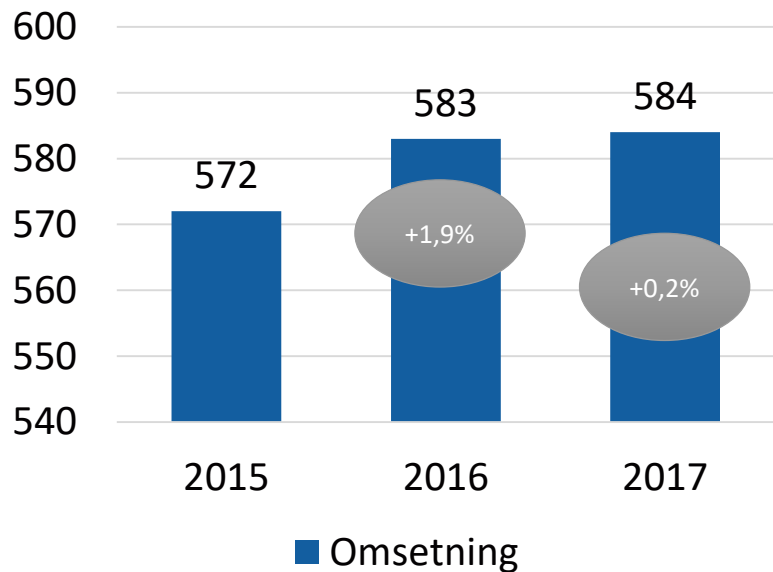

Hordaland. Serveringssteders
andel av omsetning i
kjøpesentre

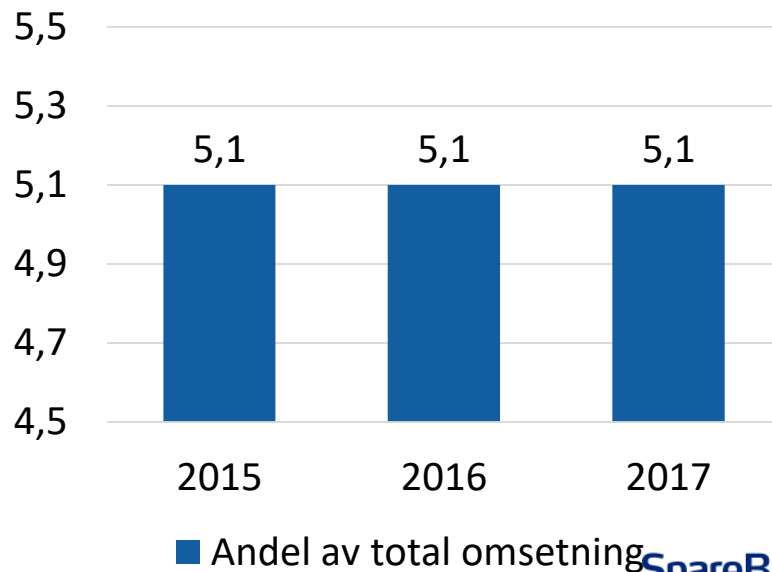

Bergen

Bergen. Serveringssteders
omsetning i millioner kroner
på kjøpesentre

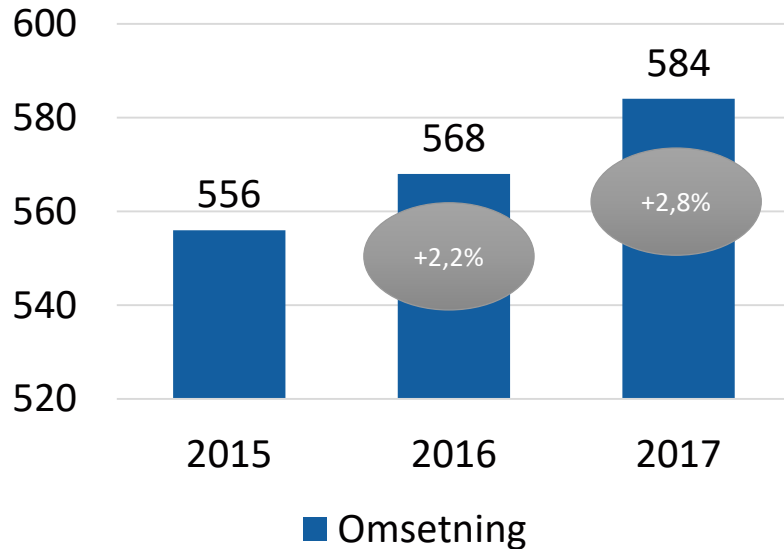

Bergen. Serveringssteders
andel av omsetning i
kjøpesentre

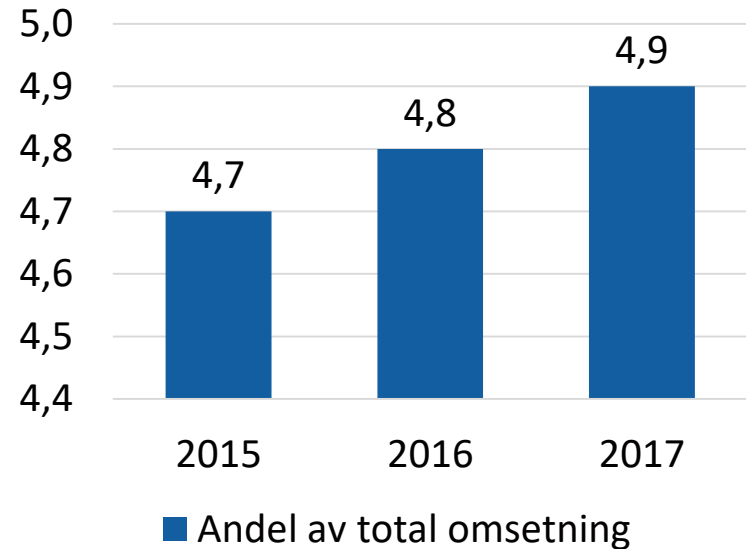

Rogaland

Rogaland. Serveringssteders
omsetning i millioner kroner
på kjøpesentre

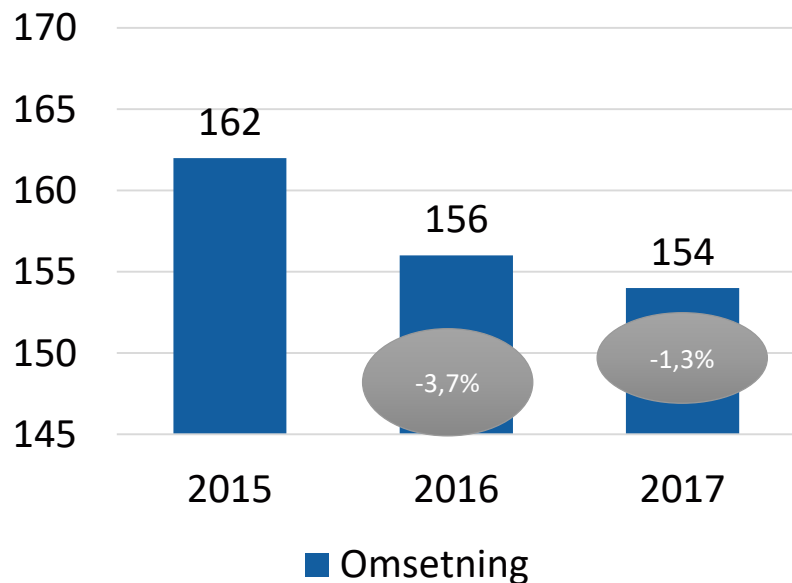

Rogaland. Serveringssteders
andel av omsetning i
kjøpesentre

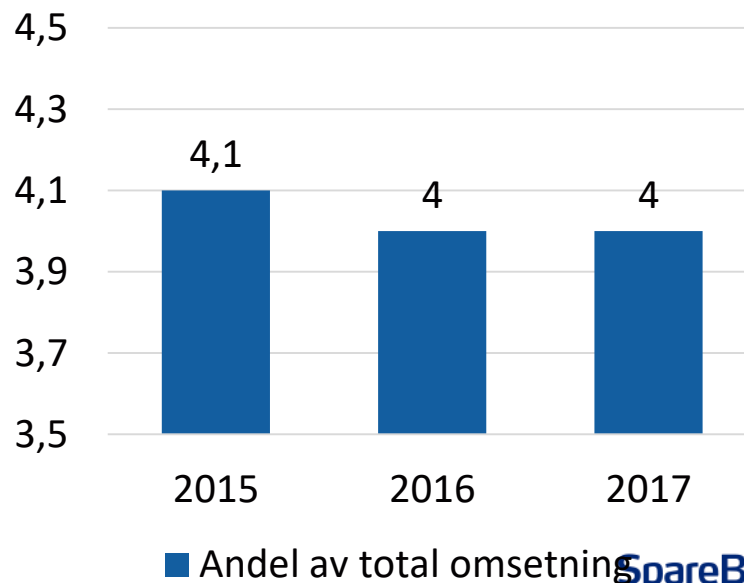

Stavanger

Stavanger. Serveringssteders
omsetning i millioner kroner
på kjøpesentre

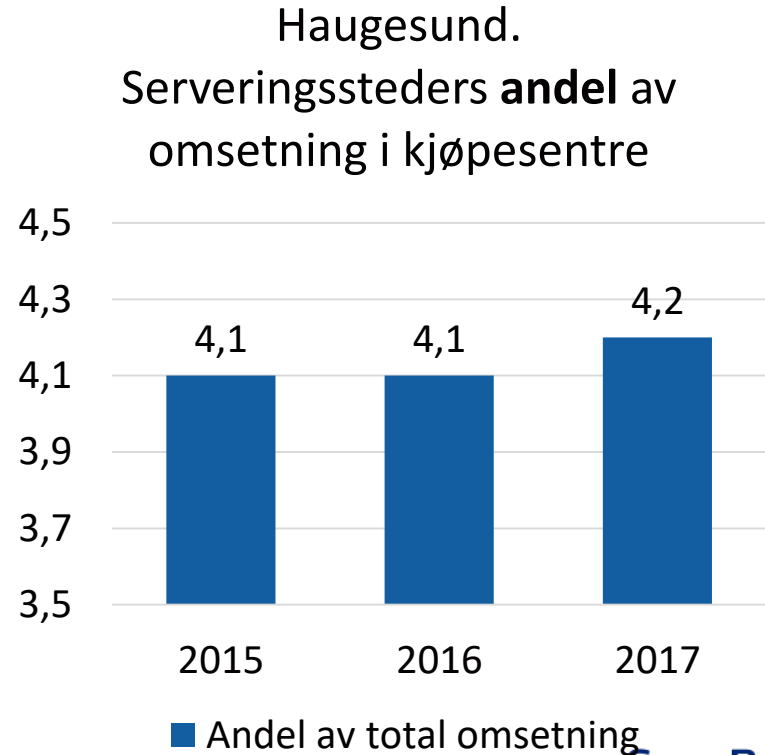
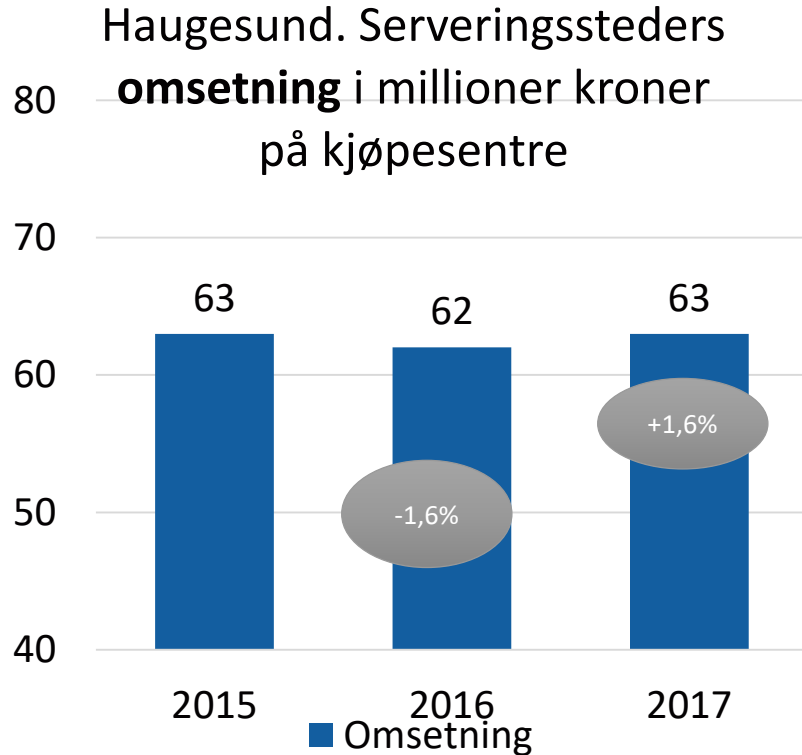

Stavanger. Serveringssteders
andel av omsetning i
kjøpesentre

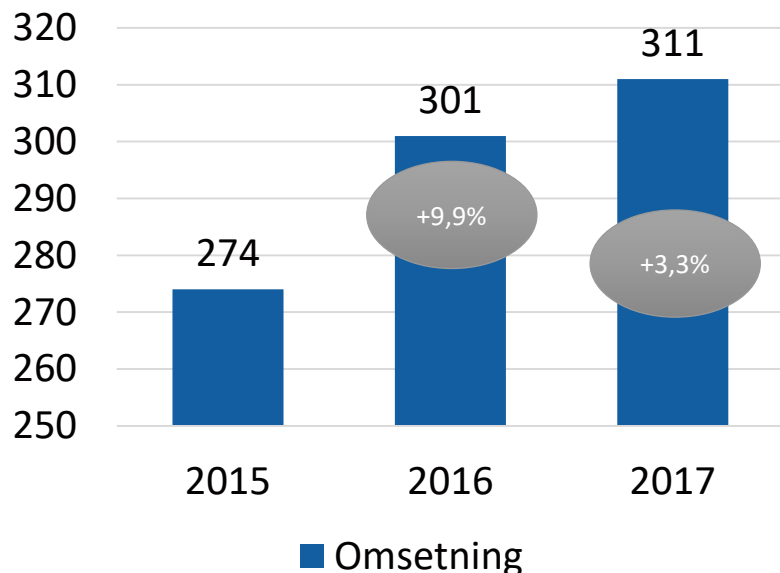

Haugesund

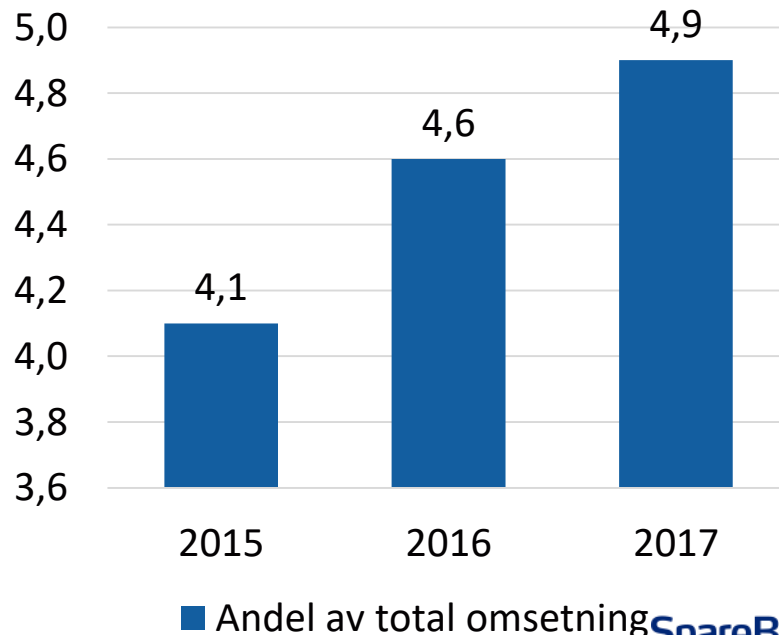

Agder

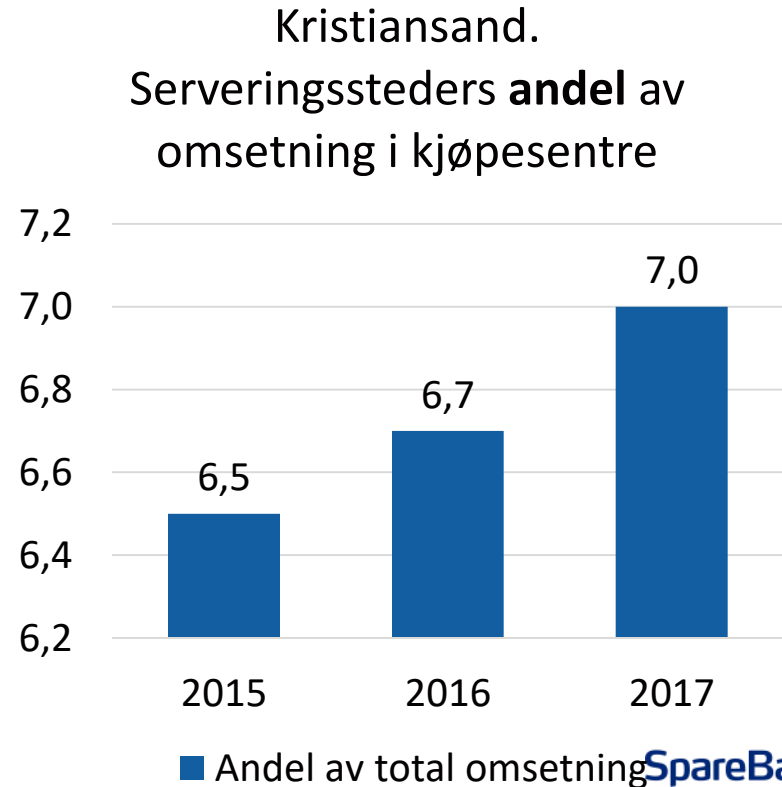
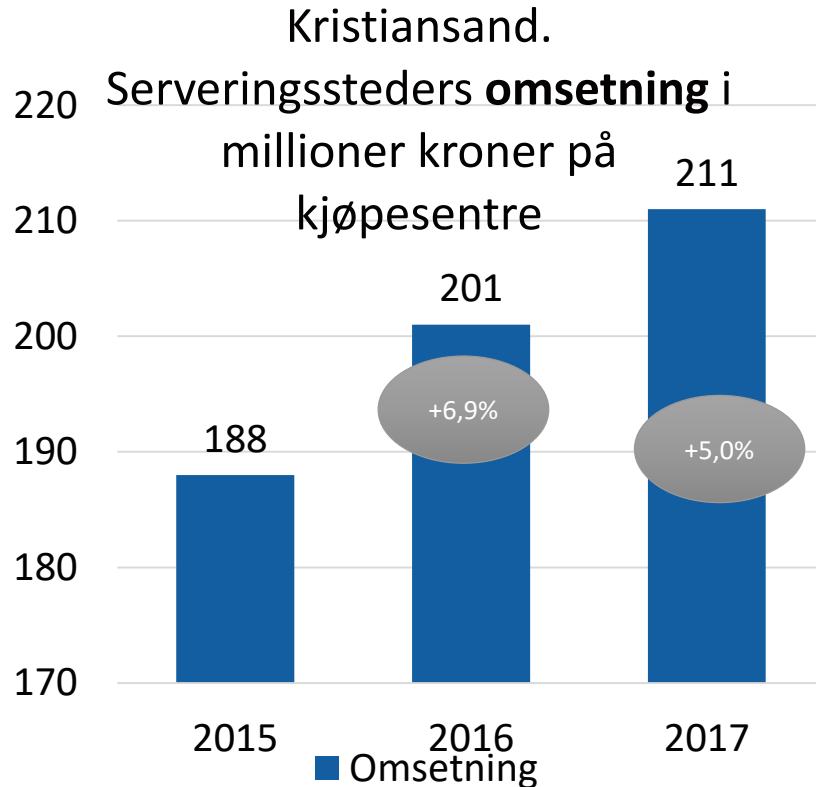
Agder. Serveringssteders **omsetning** i millioner kroner på kjøpesentre

Agder. Serveringssteders **andel** av omsetning i kjøpesentre

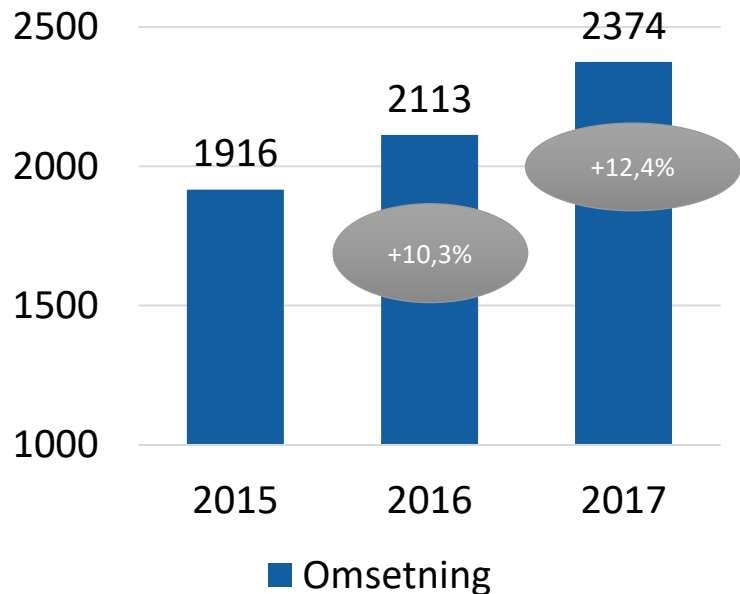

Kristiansand

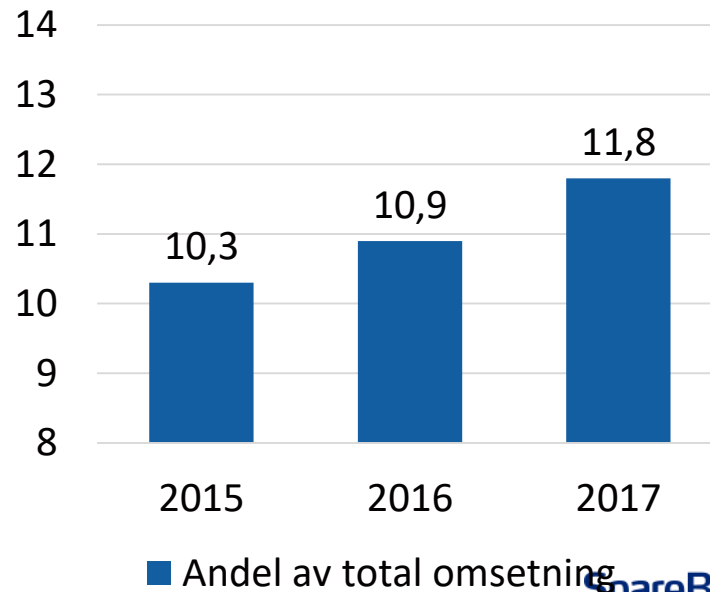

Oslo

Oslo. Serveringssteders
omsetning i millioner
kroner på kjøpesentre

Oslo. Serveringssteders
andel av omsetning i
kjøpesentre

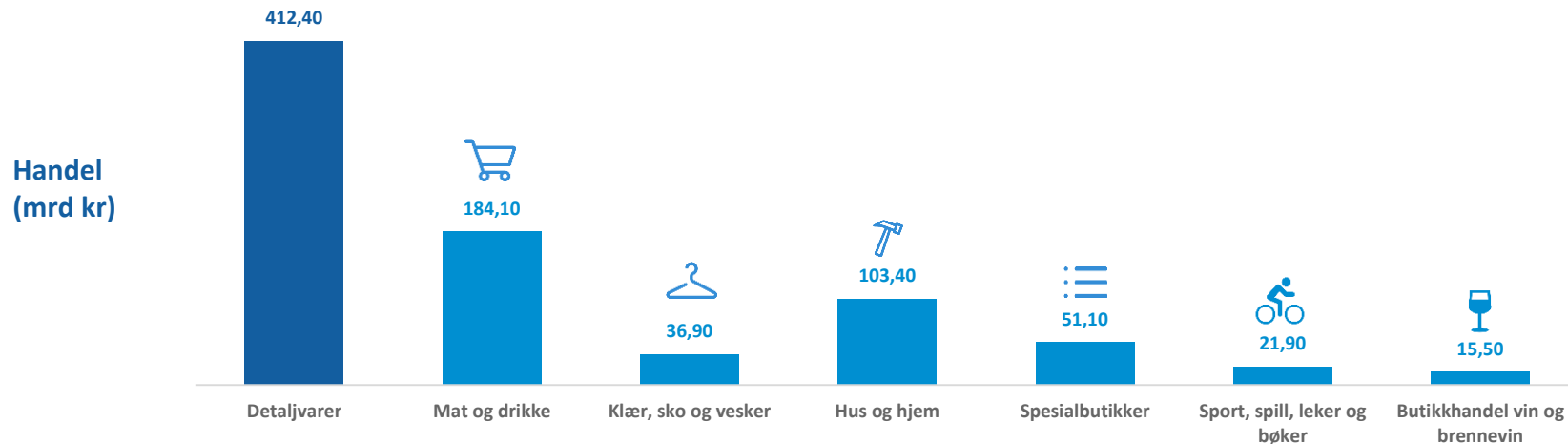

Varehandelsrapporten

Bergen | 13. juni 2018

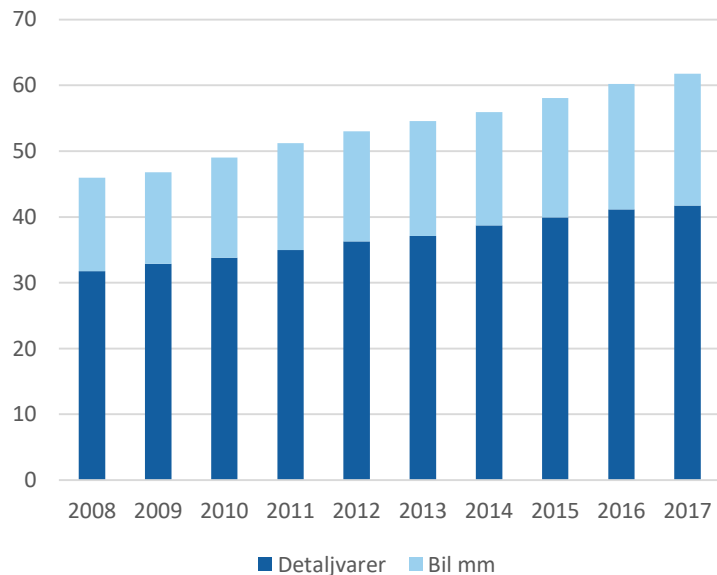
Norge – dempet vekst i varehandelen i 2017

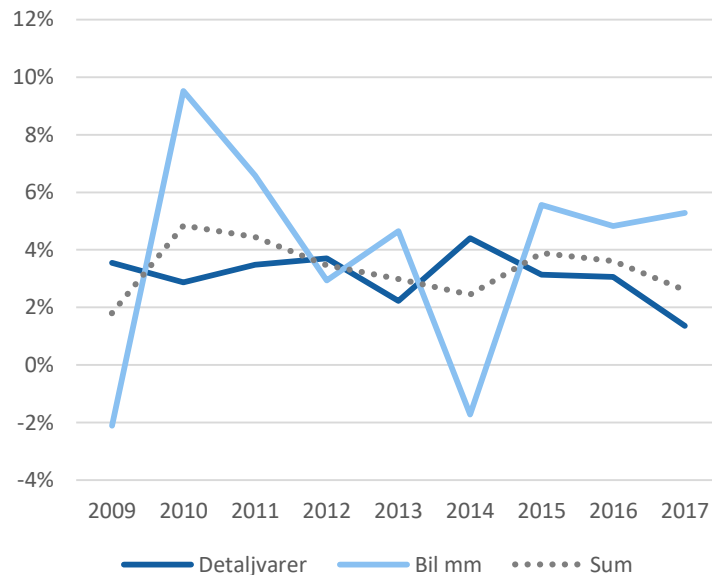
Vekst 2017	1,7 %	1,7 %	-1,4 %	2,7 %	2,5 %	0,6 %	1,3 %
Vekst 2016	3,2 %	3,7 %	1,1 %	3,0 %	3,5 %	1,5 %	3,1 %
Vekst 2015	3,1 %	3,1 %	1,4 %	2,9 %	4,7 %	5,2 %	1,4 %

Hordaland – 42 mrd kroner på varehandel og 20 mrd kroner på bil mm – høyest vekst innen bil

Handel i Hordaland i mrd kroner

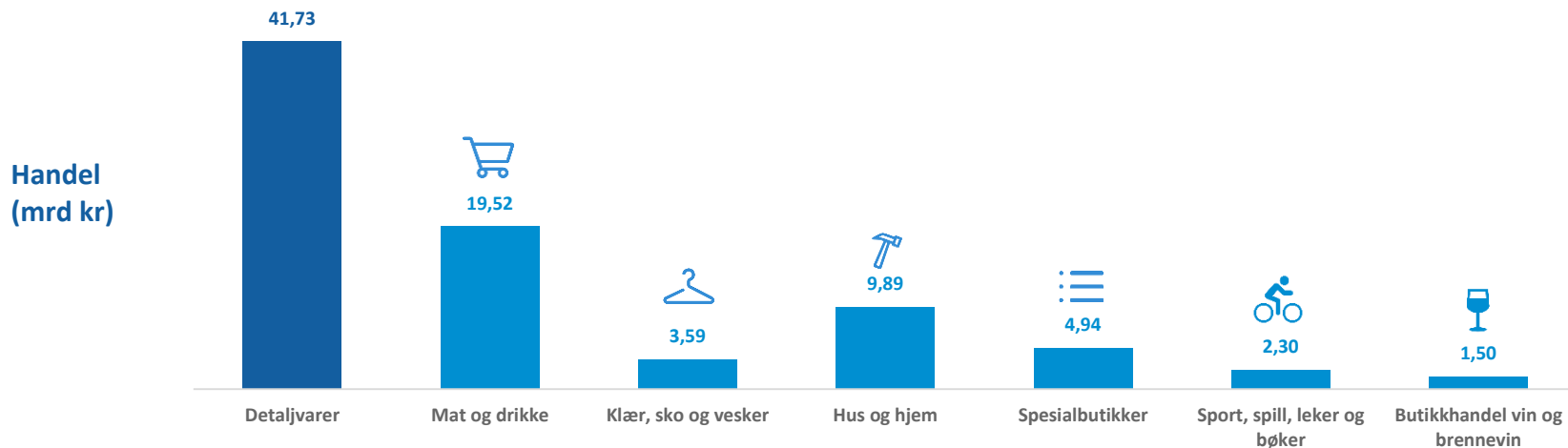

Handel i Hordaland, årlig endring (%)

Kilde: SSB. *Bil mm inneholder: handel med og reparasjon av motorvogner, fritidsbåter og drivstoff. Drivstoff utgjør ca 3,5-4 mrd kroner dvs 25% av dette

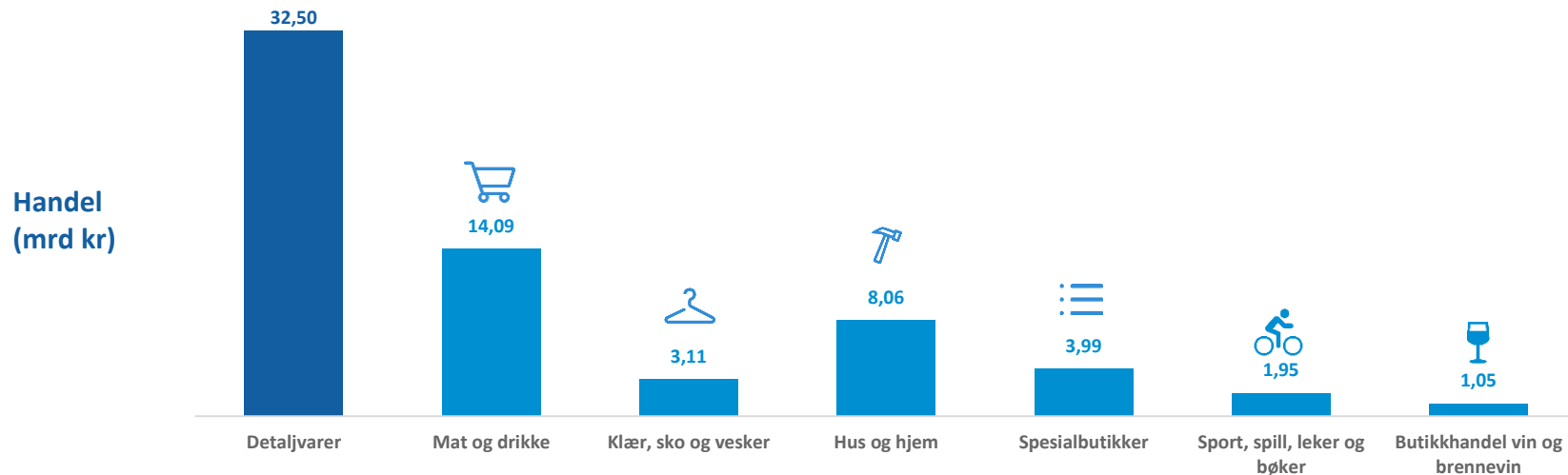
Hordaland – litt lavere vekst enn Norge, hus og hjem opp, klær og sko ned (omtrent som prisnedgang)

Vekst 2017	1,4 %	2,1 %	-4,8 %	2,4 %	0,8 %	1,5 %	1,0 %
Vekst 2016	3,1 %	3,9 %	0,1 %	3,2 %	1,8 %	0,6 %	2,5 %
Vekst 2015	3,1 %	3,1 %	1,7 %	2,9 %	5,0 %	5,0 %	2,3 %

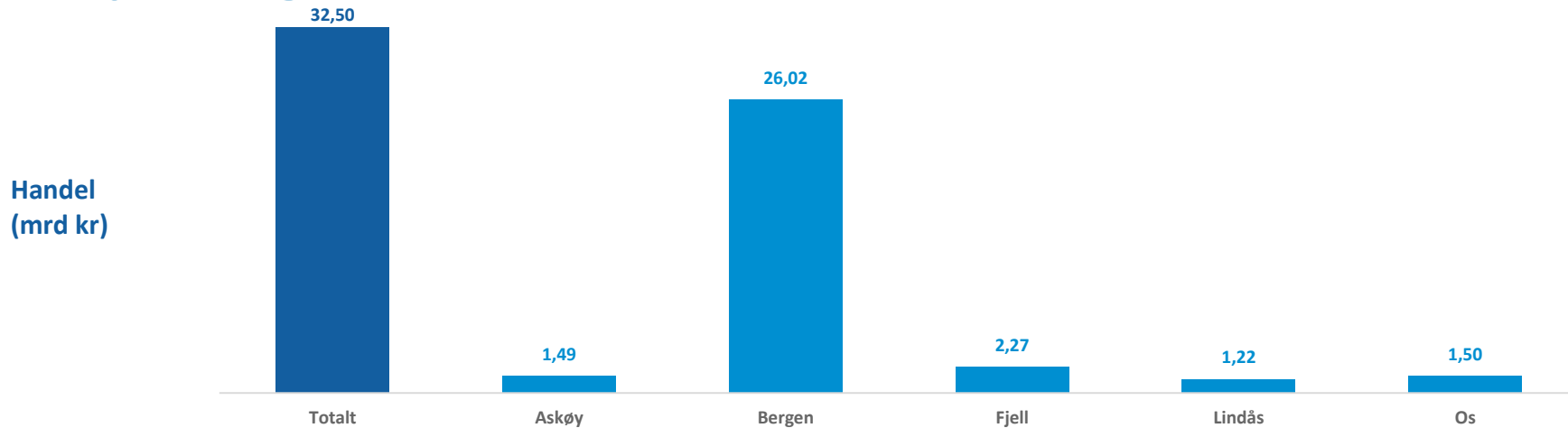

Bergensregionen – dempet vekst, hus og hjem (og sport) trekker opp

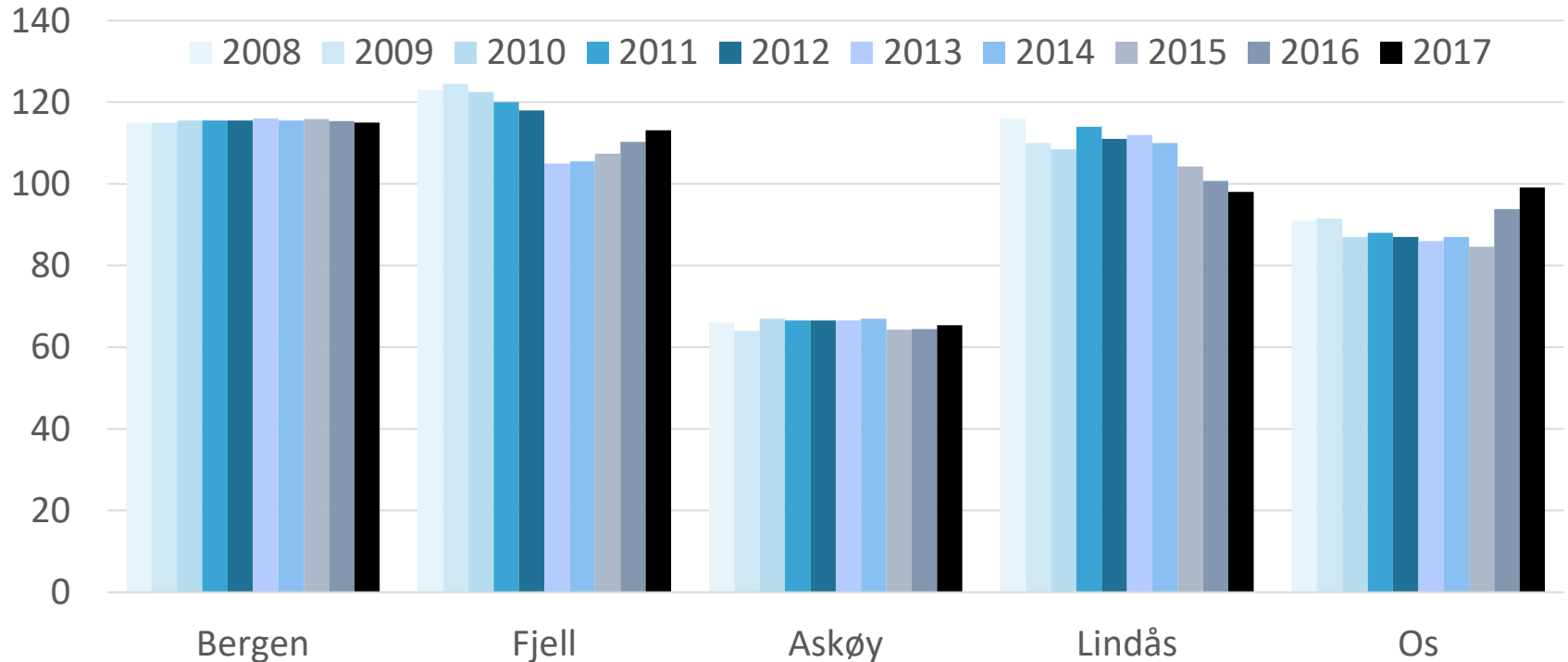
Vekst 2017	1,3 %	2,1 %	-5,1 %	3,1 %	-0,1 %	1,6 %	0,5 %
Vekst 2016	2,7 %	3,1 %	-0,2 %	3,8 %	1,3 %	0,1 %	1,9 %
Vekst 2015	3,6 %	3,1 %	1,7 %	4,7 %	5,1 %	5,2 %	2,6 %

Bergensregionen (kommuner) – høyest vekst i Fjell og Os

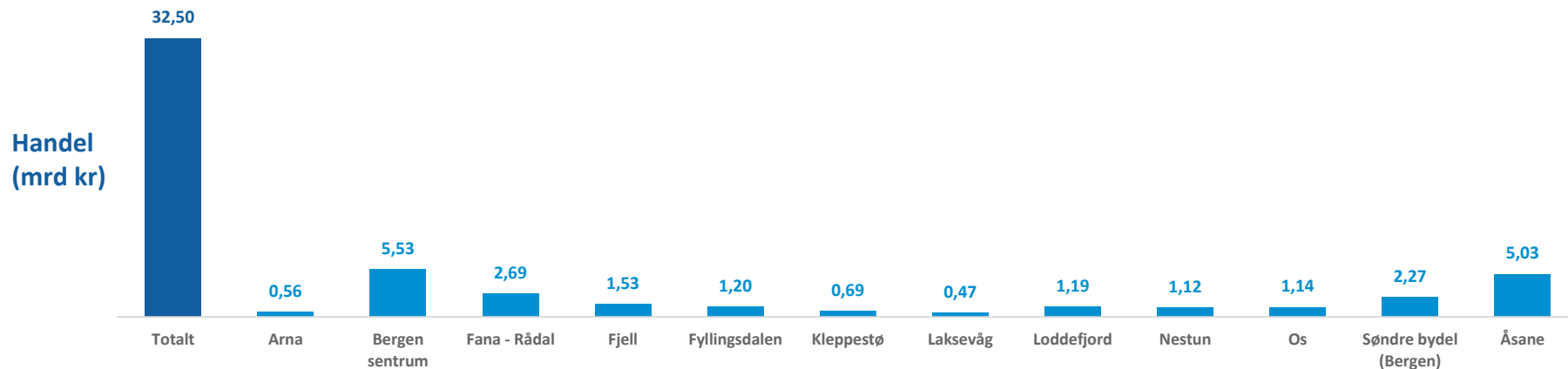

Vekst 2017	1,3 %	2,3 %	0,9 %	4,1 %	-1,4 %	6,6 %
Vekst 2016	2,7 %	2,8 %	2,2 %	5,6 %	-0,9 %	11,9 %
Vekst 2015	3,6 %	0,9 %	4,0 %	5,5 %	-2,1 %	1,2 %

Høyere vekst de siste årene øker dekningsgrad i Fjell og Os, stabilt i Bergen

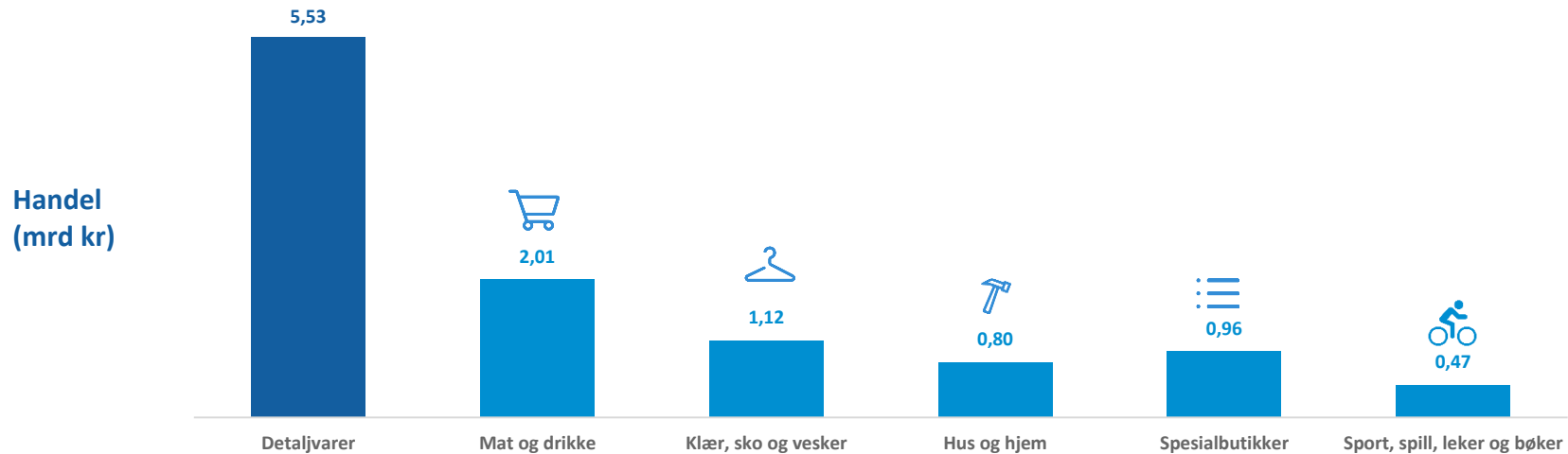

Bergensregionen – handelssentre

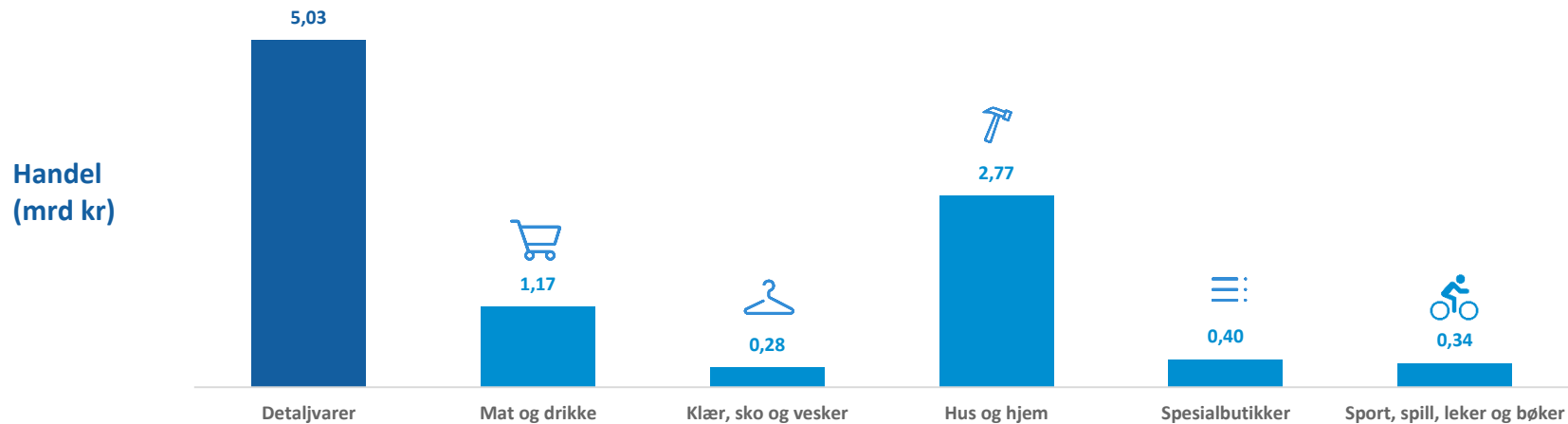
Vekst 2017	1,3 %	0,8 %	-1,1 %	-7,7 %	2,0 %	-1,8 %	-1,5 %	5,4 %	1,8 %	12,2 %	3,3 %	6,9 %	5,0 %
Vekst 2016	2,7 %	1,4 %	-1,0 %	-1,5 %	5,2 %	4,6 %	-0,5 %	10,9 %	1,8 %	3,8 %	2,5 %	2,8 %	4,8 %
Vekst 2015	3,6 %	0,5 %	2,1 %	0,8 %	5,3 %	4,9 %	-2,0 %	7,6 %	2,5 %	3,4 %	0,5 %	8,0 %	-0,4 %

Bergen sentrum – noe nedgang som følge av varemix (klær og sko), mens hus og hjem & sport mm trekker opp

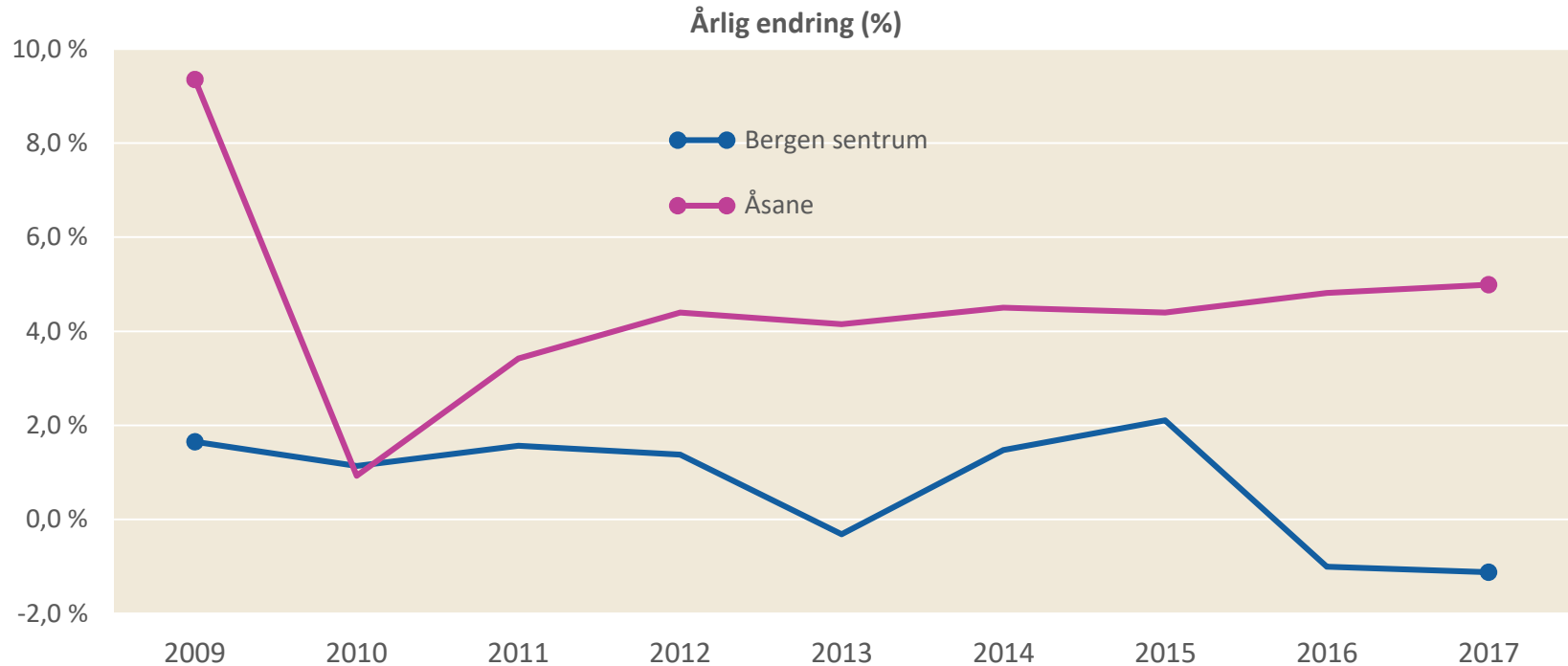
Vekst 2017	-1,1 %	0,5 %	-7,6 %	1,2 %	-2,2 %	2,4 %
Vekst 2016	-1,0 %	2,7 %	1,2 %	-10,3 %	-2,5 %	-6,1 %
Vekst 2015	2,1 %	3,2 %	-1,0 %	8,7 %	-0,3 %	0,8 %

Åsane – vekst innen mat og drikke, samt hus og hjem (Ikea)

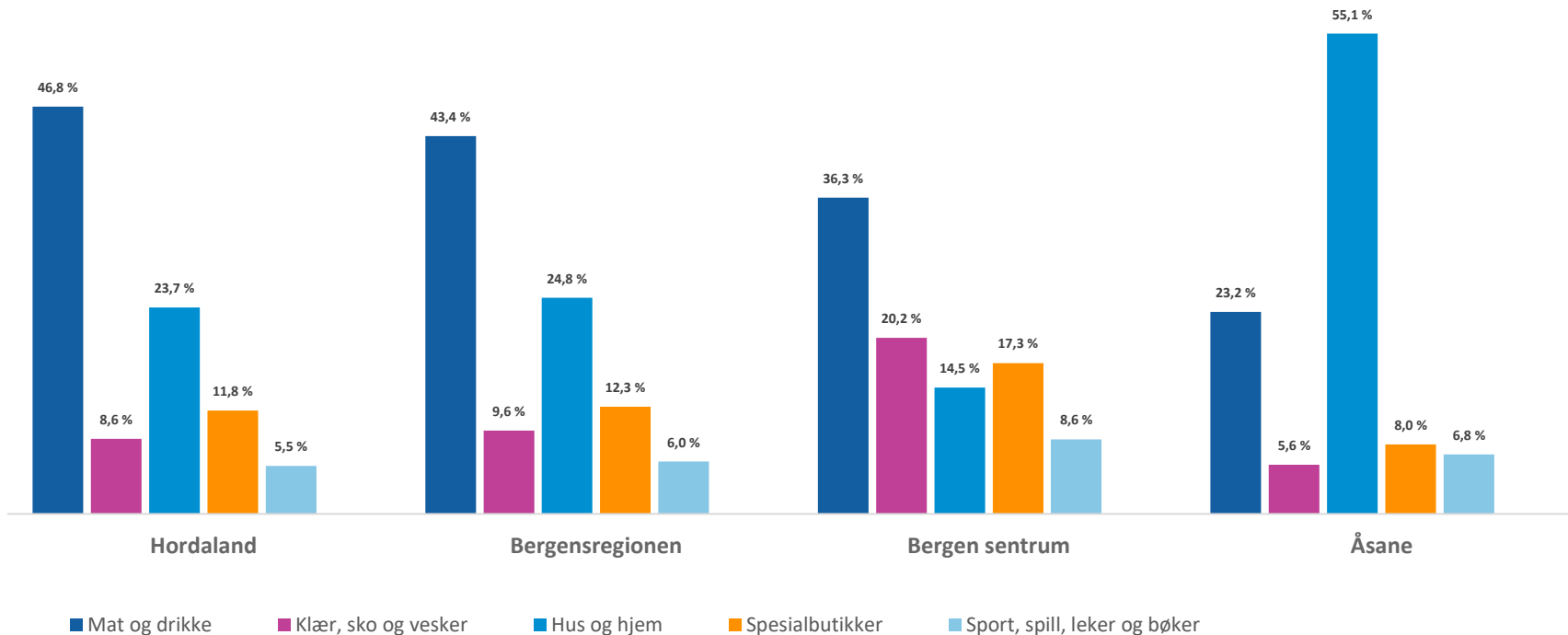
Vekst 2017	5,0 %	19,5 %	-9,9 %	3,6 %	0,8 %	-5,1 %
Vekst 2016	4,8 %	19,3 %	-8,2 %	3,9 %	-0,3 %	-0,3 %

Åsane vs Bergen sentrum

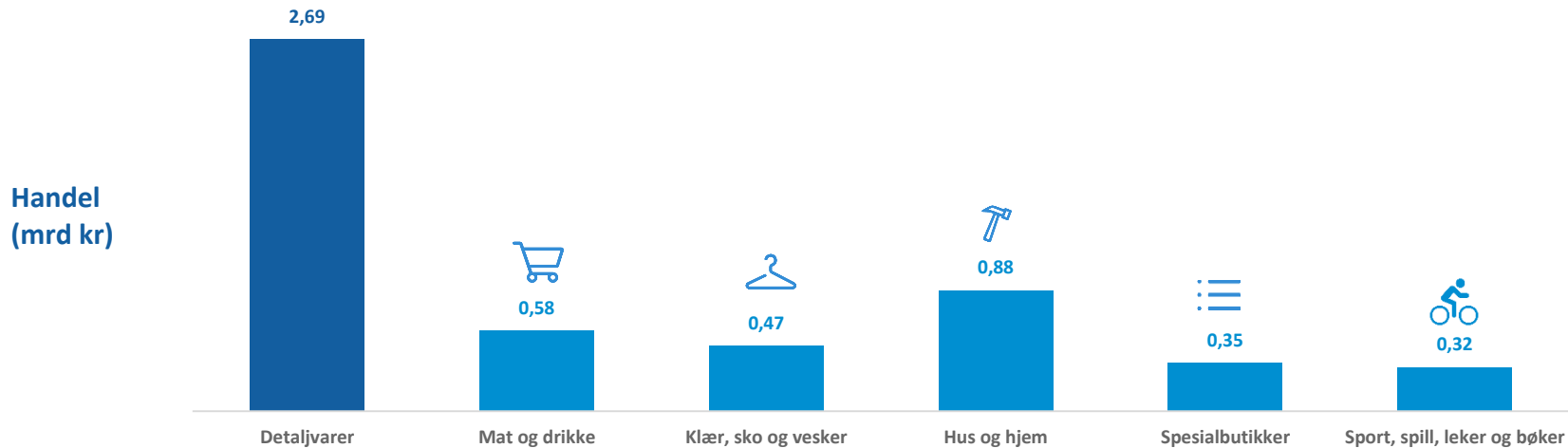
*Statistikken for Åsane 2015 er justert (fra -0,4 til 4,5%) i tråd med utvikling i fylket pga feil i registrering hos SSB

Fordeling detaljvarehandel

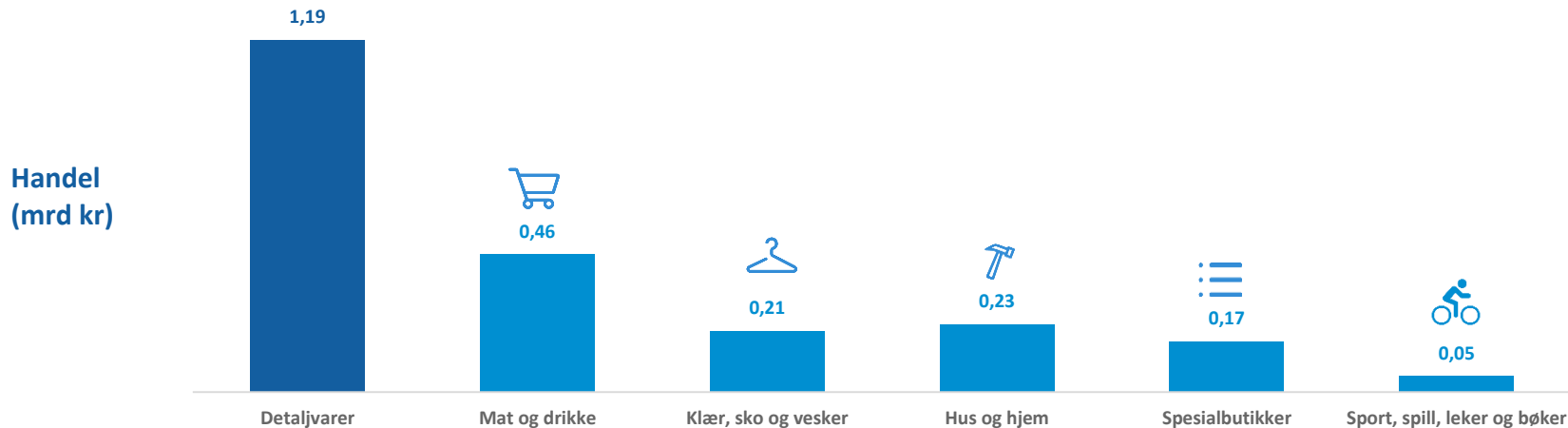

Fana/Rådal – ombygging av Lagunen kjøpesenter slår kraftig ut

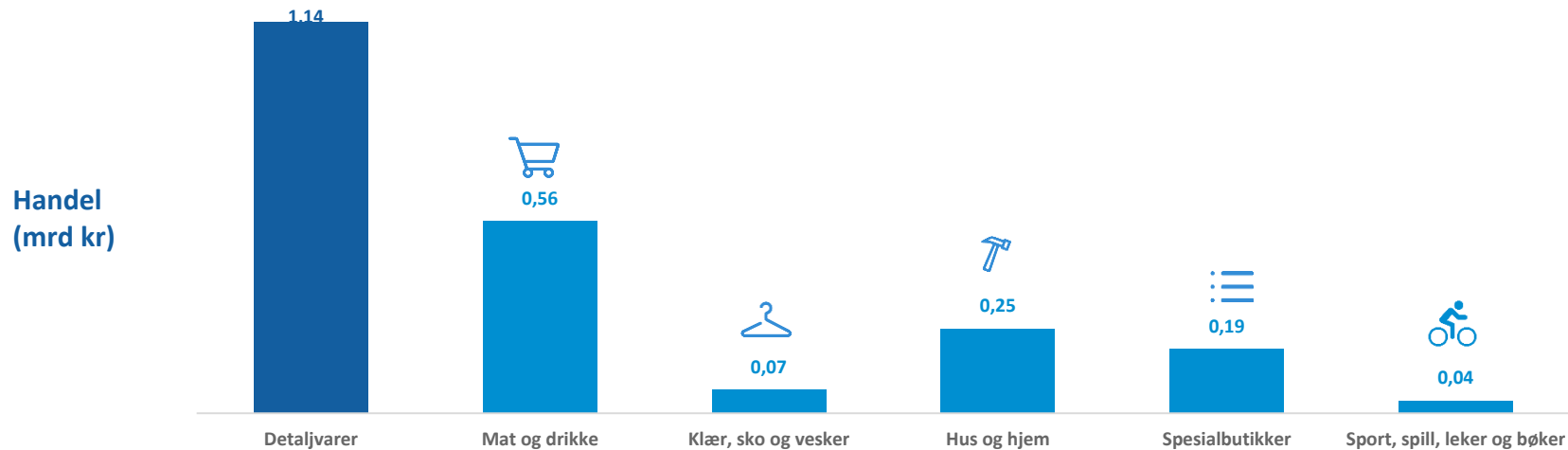
Vekst 2017	-7,7 %	-6,2 %	-6,1 %	-8,1 %	-7,4 %	-8,2 %
Vekst 2016	-1,5 %	1,0 %	-3,5 %	3,3 %	6,2 %	-19,6 %
Vekst 2015	0,8 %	-1,5 %	-0,6 %	0,1 %	5,6 %	3,7 %

Loddefjord – noe vekst som følge av mat og drikke (samt hus og hjem)

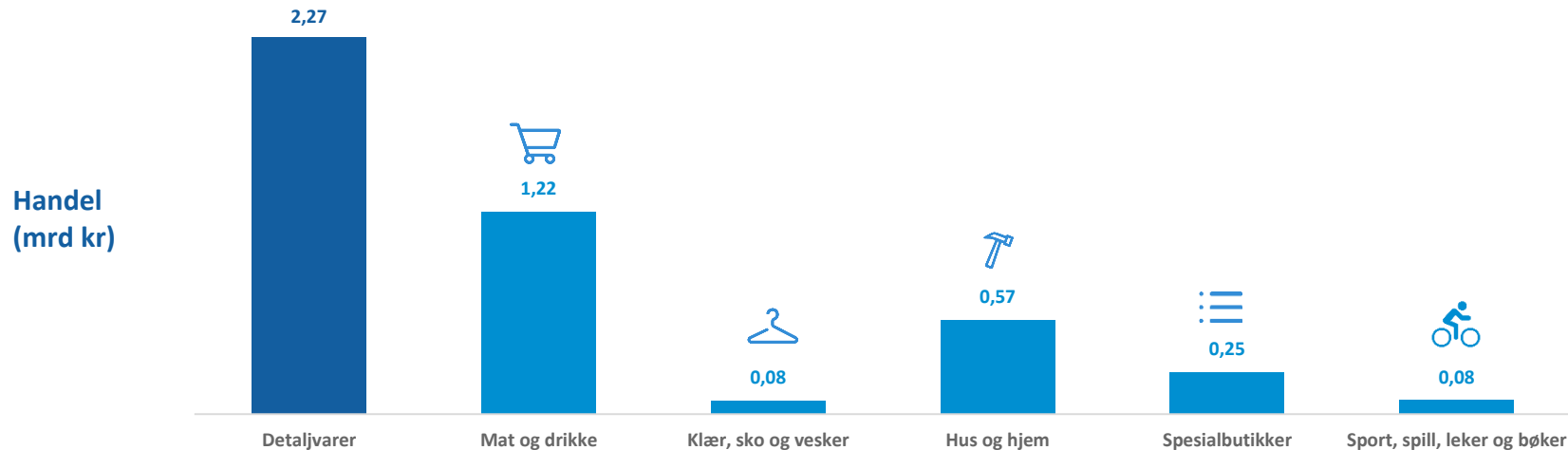
Vekst 2017	1,8 %	9,2 %	-8,1 %	1,5 %	-1,2 %	-6,9 %
Vekst 2016	1,8 %	0,0 %	5,7 %	5,0 %	-0,4 %	-6,1 %
Vekst 2015	2,5 %	1,8 %	-2,8 %	14,7 %	-1,7 %	4,7 %

Os – høyere vekst enn Hordaland for øvrig pga vekst i mat og drikke, samt spesialbutikker

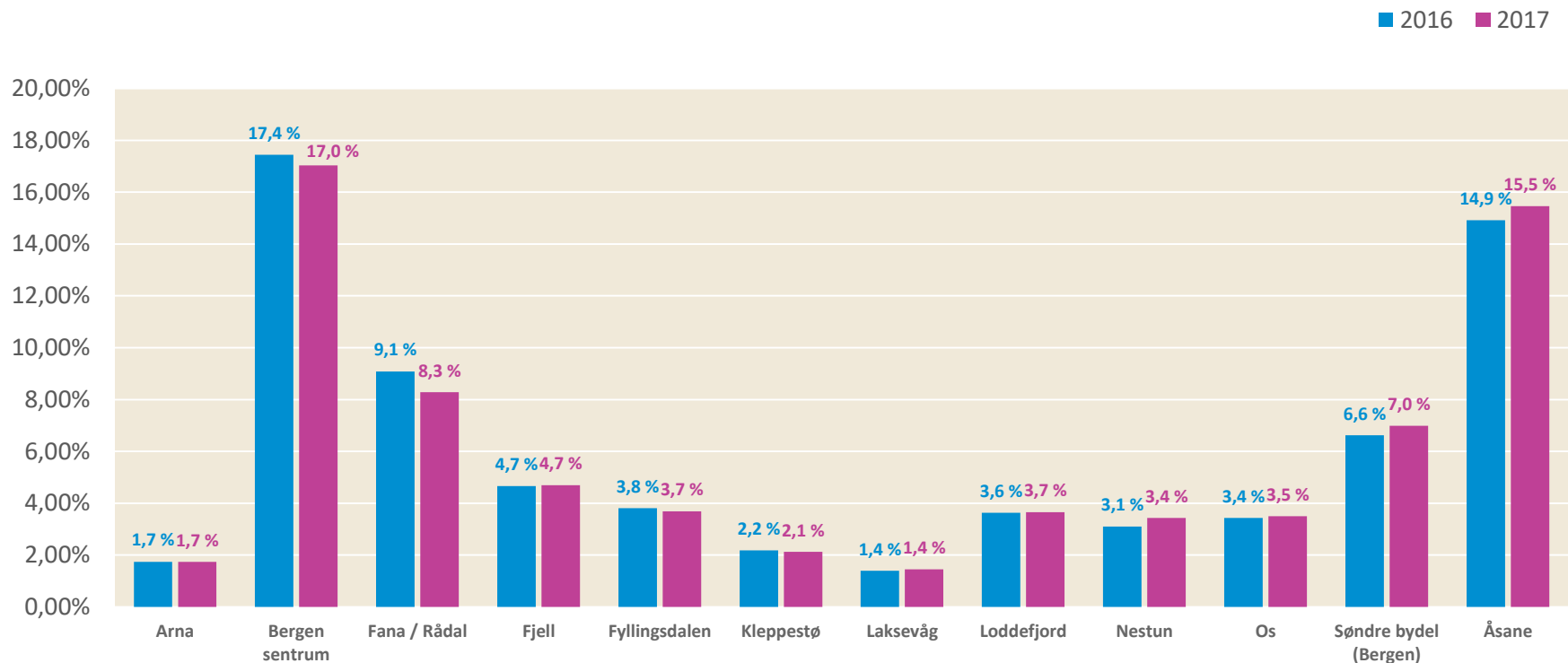
Vekst 2017	3,3 %	4,5 %	1,8 %	1,5 %	5,1 %	-1,5 %
Vekst 2016	2,5 %	1,4 %	4,1 %	4,4 %	4,7 %	-4,7 %
Vekst 2015	0,5 %	4,1 %	-2,3 %	-10,8 %	7,1 %	6,6 %

Søndre bydel – god vekst innen flere varegrupper, og særlig hus og hjem bidrar til samlet vekst

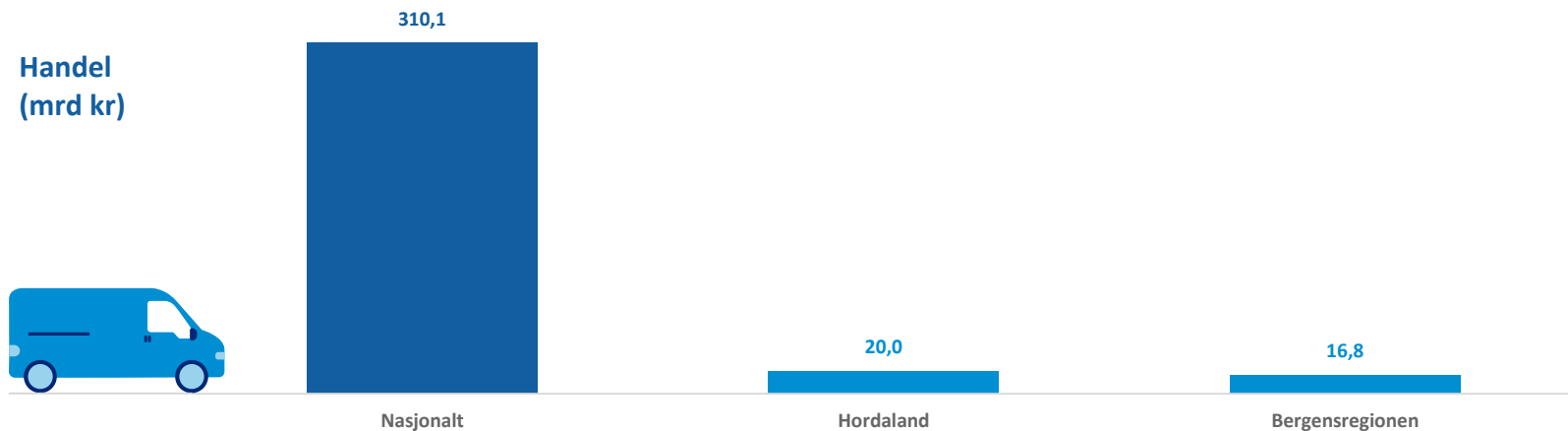

Vekst 2017	6,9 %	2,8 %	34,6 %	11,3 %	3,3 %	22,7 %
Vekst 2016	2,8 %	3,0 %	-16,7 %	11,5 %	-10,2 %	-32,7 %
Vekst 2015	8,0 %	3,8 %	12,3 %	2,2 %	40,8 %	137,7 %

Markedsandeler 2017 vs 2016

Motorvogner og drivstoff – vekst i Hordaland på over 5%

Vekst 2017	4,7 %	5,3 %	5,7 %
Vekst 2016	7,3 %	4,8 %	5,9 %
Vekst 2015	7,2 %	5,6 %	6,7 %

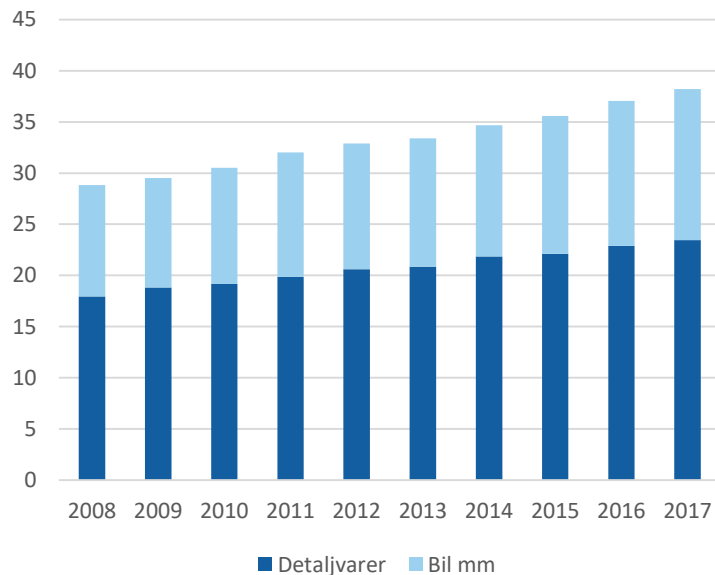

Varehandelsrapporten

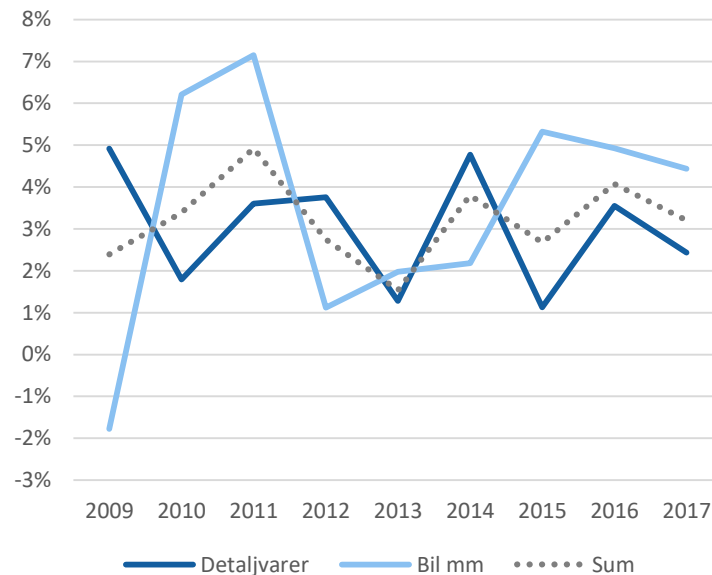
Kristiansand | 14. juni 2018

Agder – 23 mrd kroner på varehandel og 15 mrd kroner på bil mm – høyest vekst i bil siste 3 år

Handel Agder mrd kroner

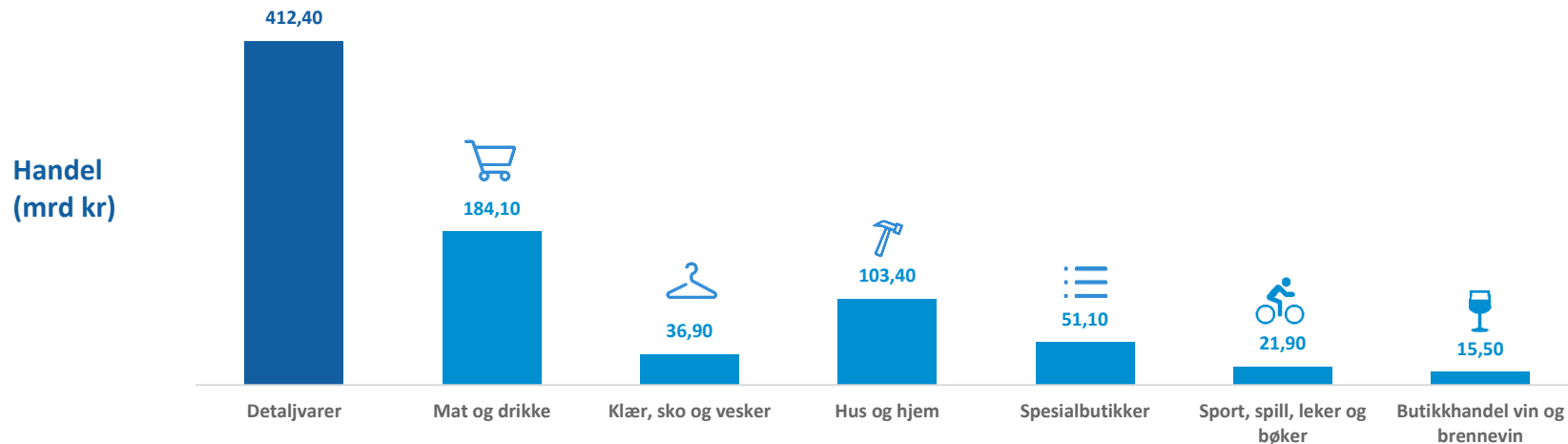
Handel Agder, årlig endring (%)

Kilde: SSB. *Bil mm inneholder: handel med og reparasjon av motorvogner, fritidsbåter og drivstoff. Drivstoff utgjør omtrent 25% av denne posten

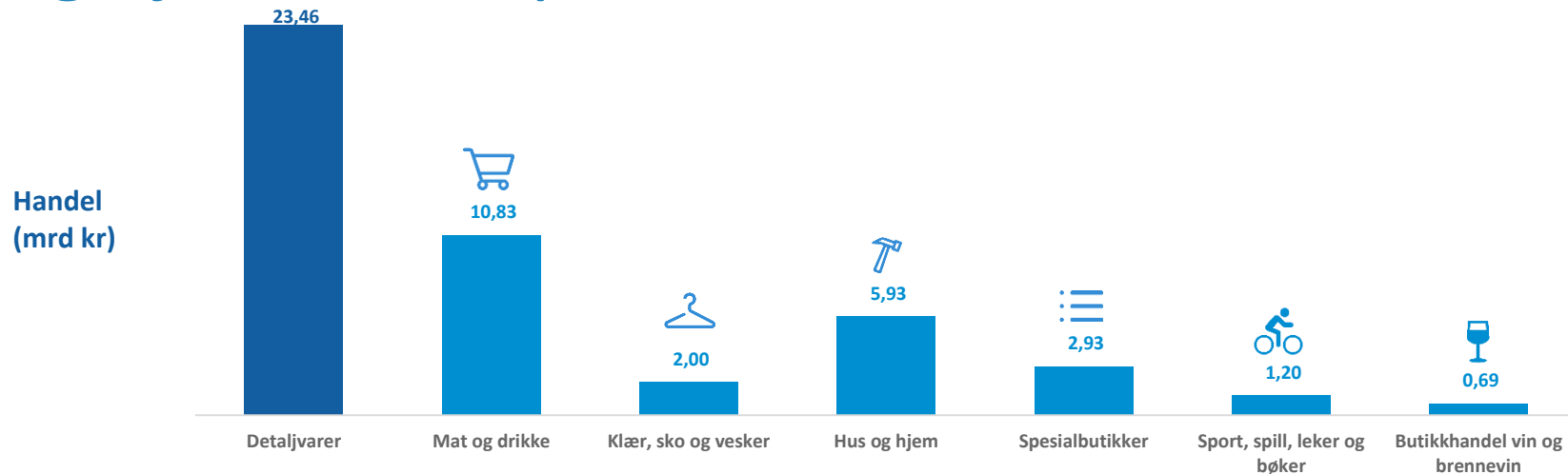

Norge – dempet vekst i varehandelen i 2017

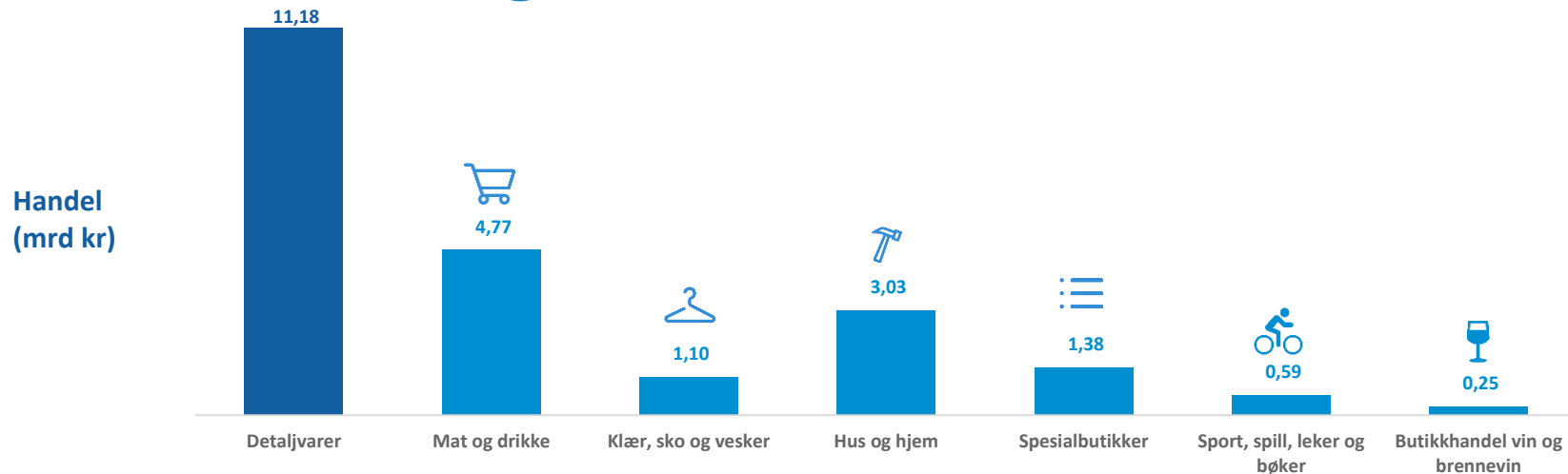
Vekst 2017	1,7 %	1,7 %	-1,4 %	2,7 %	2,5 %	0,6 %	1,3 %
Vekst 2016	3,2 %	3,7 %	1,1 %	3,0 %	3,5 %	1,5 %	3,1 %
Vekst 2015	3,1 %	3,1 %	1,4 %	2,9 %	4,7 %	5,2 %	1,4 %

Agder – høyere vekst enn Norge, særlig hus og hjem samt spesialbutikker

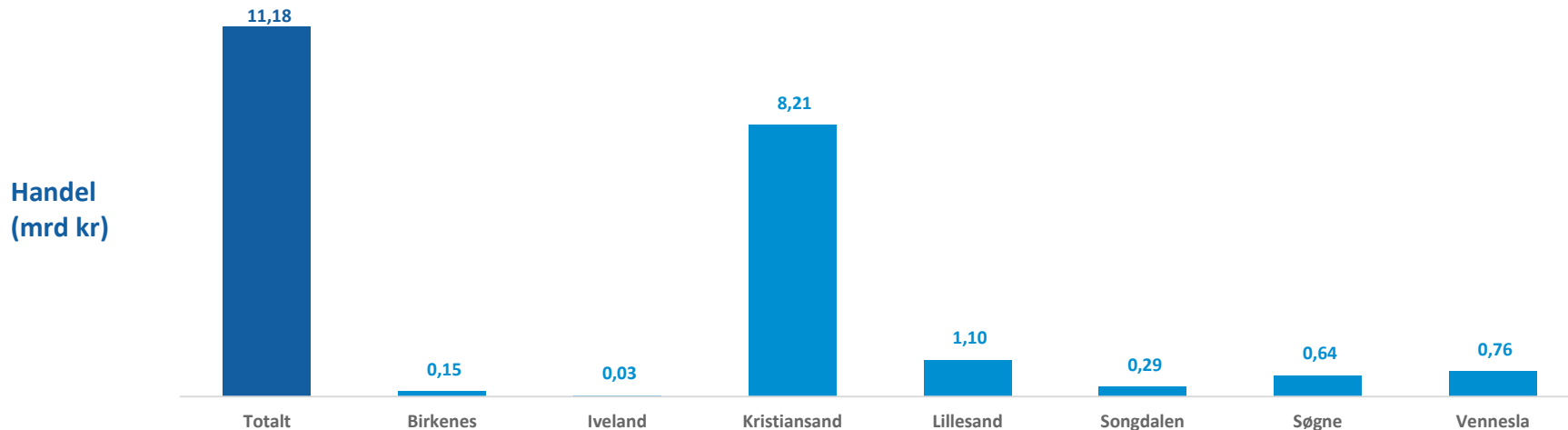
Vekst 2017	2,4 %	1,9 %	-0,6 %	3,9 %	4,6 %	0,8 %	1,1 %
Vekst 2016	3,5 %	4,3 %	1,3 %	2,8 %	3,6 %	3,9 %	3,3 %
Vekst 2015	1,1 %	2,7 %	-0,7 %	-1,6 %	5,4 %	-3,8 %	0,6 %

Kristiansandsregionen – omtrent samme vekst som Norge

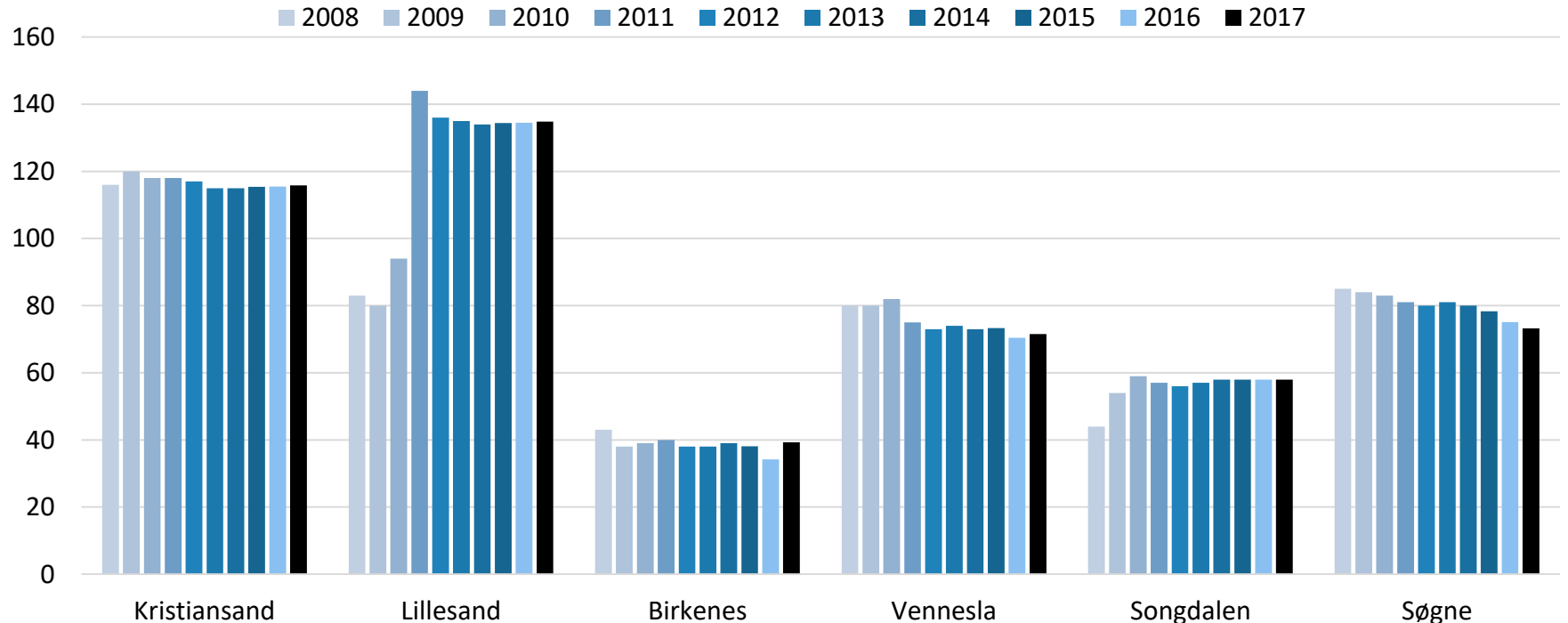
Vekst 2017	1,9 %	2,1 %	-0,9 %	1,8 %	6,0 %	-4,3 %	0,9 %
Vekst 2016	3,2 %	2,8 %	2,2 %	3,0 %	3,8 %	3,0 %	2,7 %
Vekst 2015	1,7 %	4,0 %	-2,9 %	-0,2 %	5,1 %	3,4 %	0,6 %

Kristiansandsregionen (kommuner) – Kristiansand litt over snittet

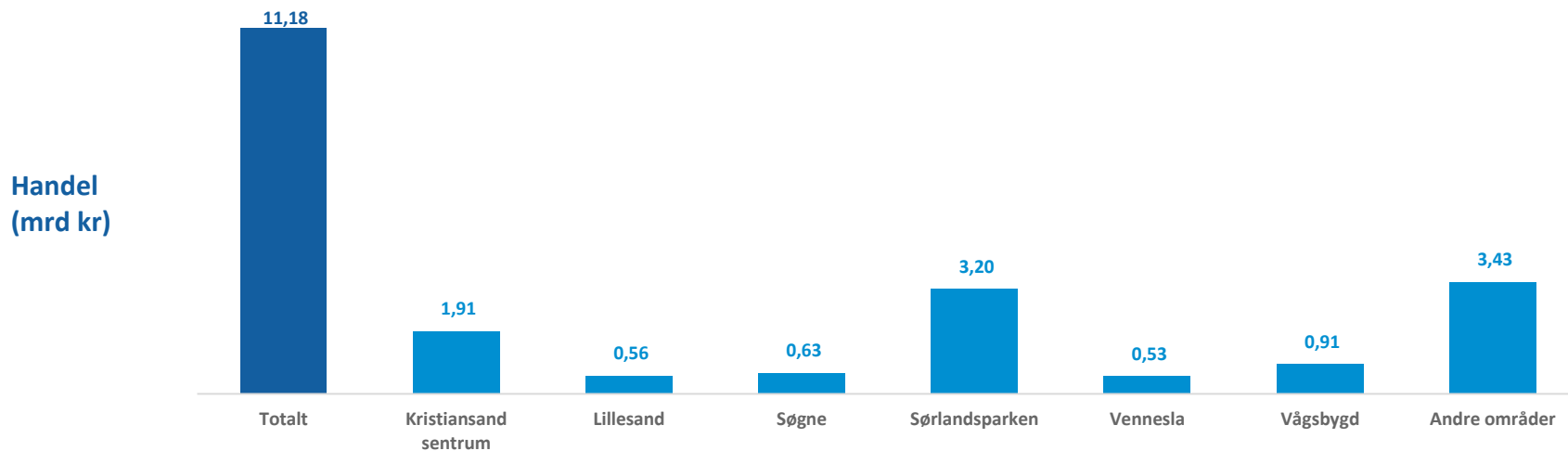

Vekst 2017	1,9 %	7,0 %	1,8 %	2,2 %	1,1 %	0,0 %	-2,0 %	3,0 %
Vekst 2016	3,2 %	-0,7 %	-25,0 %	3,3 %	3,5 %	5,7 %	6,0 %	0,3 %
Vekst 2015	1,7 %	0,8 %	11,5 %	2,1 %	2,0 %	0,2 %	-4,1 %	2,0 %

Kristiansand og Lillesand holder stand med dekningsgrad godt over 100%

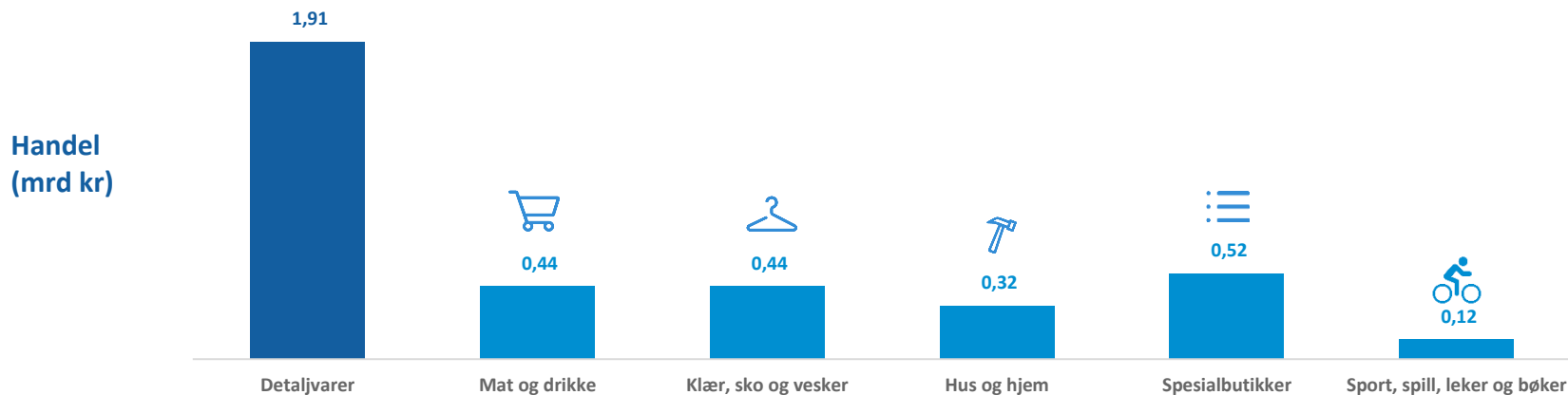

Kristiansandsregionen (handelssentre)

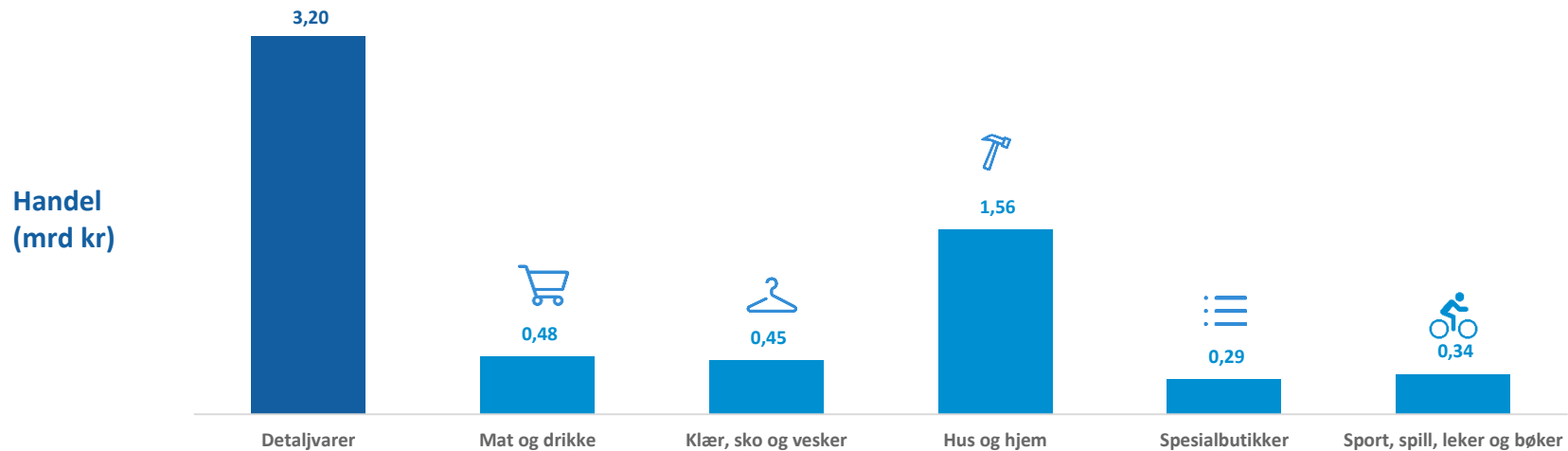
Vekst 2017	1,9 %	-1,1 %	3,8 %	-1,7 %	4,6 %	-11,3 %	0,5 %	4,5 %
Vekst 2016	3,2 %	-2,4 %	2,6 %	5,8 %	4,9 %	-8,0 %	4,7 %	6,6 %
Vekst 2015	1,7 %	1,7 %	-2,3 %	-5,5 %	6,1 %	1,6 %	-1,5 %	0,9 %

Kristiansand sentrum – noe ned for klær og sko (men mindre enn prisetallet) & spesialbutikker, hus og hjem litt opp

Vekst 2017	-1,1 %	1,8 %	-1,5 %	1,5 %	-3,9 %	-6,7 %
Vekst 2016	-2,4 %	-4,6 %	-5,7 %	3,0 %	-2,3 %	-7,8 %
Vekst 2015	1,7 %	10,4 %	-8,9 %	4,2 %	4,9 %	2,5 %

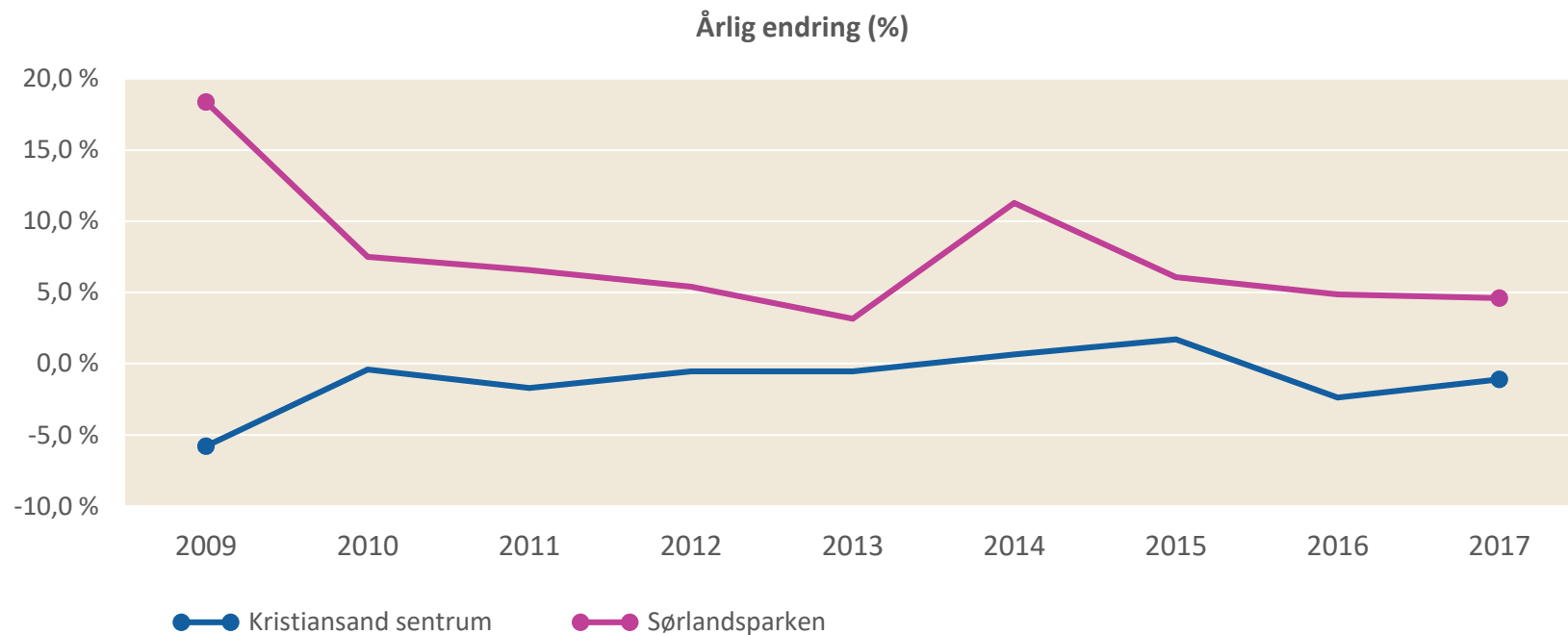
Sørlandsparken – hus og hjem er størst og øker, spesialbutikker har høyest vekst

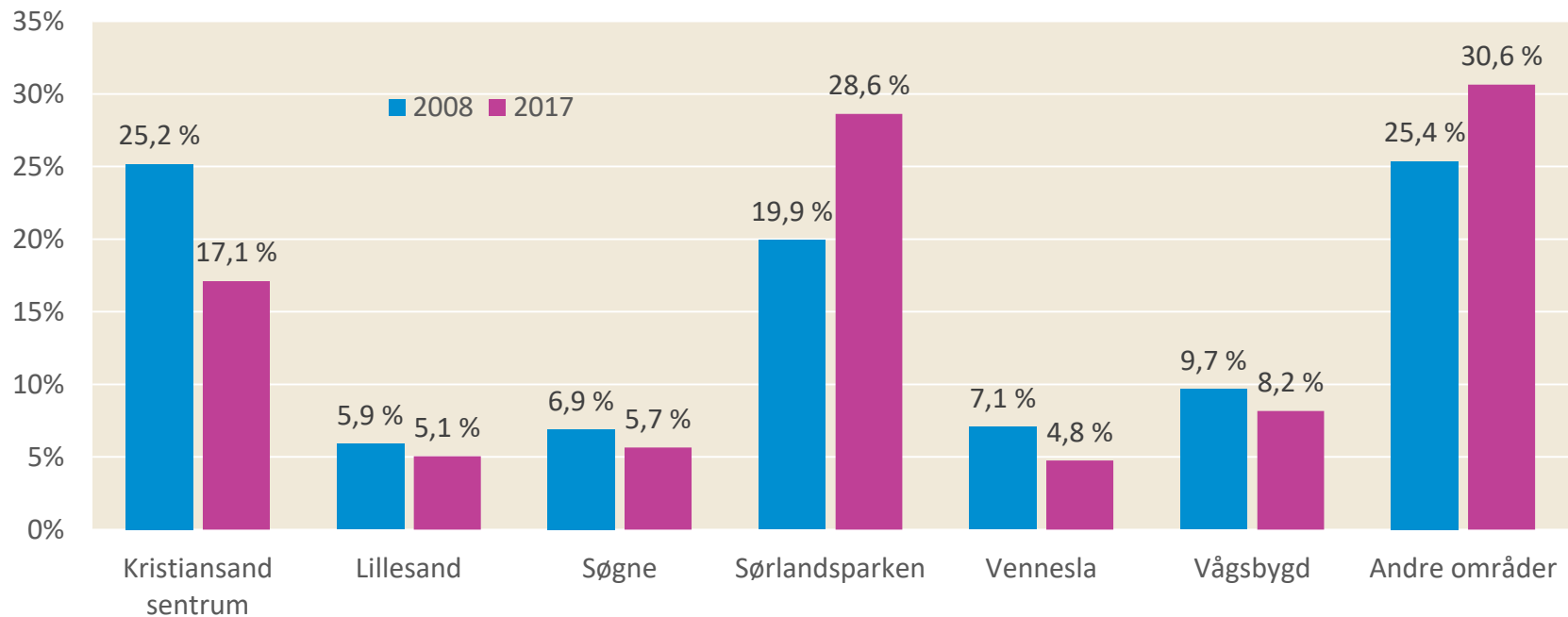
Vekst 2017	4,6 %	-0,7 %	1,6 %	3,8 %	44,1 %	-3,9 %
Vekst 2016	4,9 %	2,0 %	12,6 %	3,6 %	11,4 %	1,3 %
Vekst 2015	6,1 %	-0,8 %	4,5 %	8,7 %	13,7 %	5,6 %

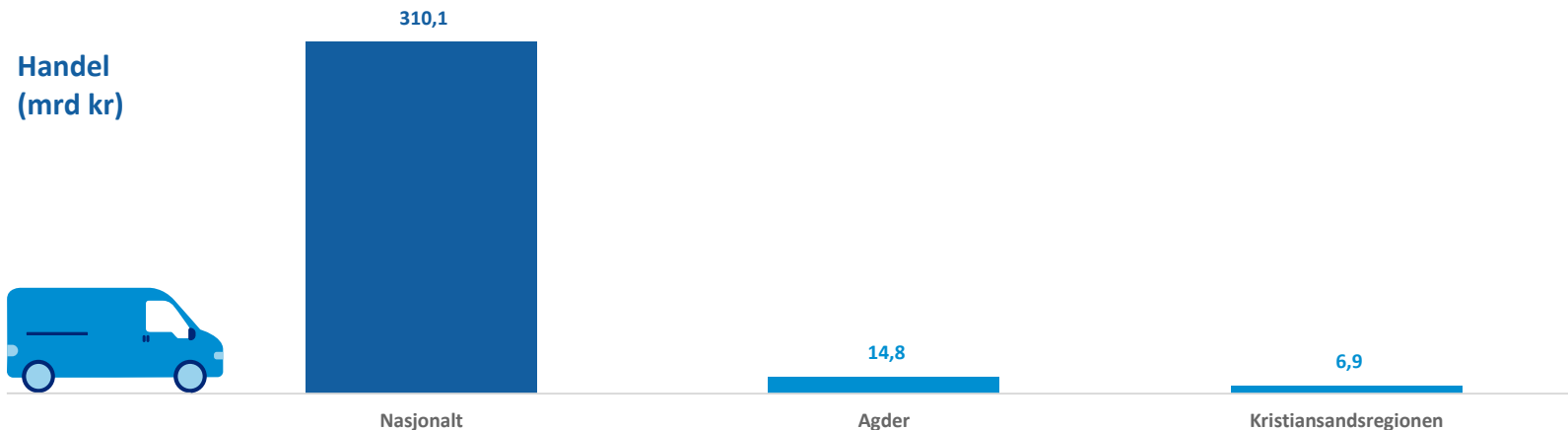
Sørlandsparken vs Kristiansand sentrum

Markedsandel 2017 vs 2008

Motorvogner og drivstoff – vekst på nær 4,5% omtrent som Norge

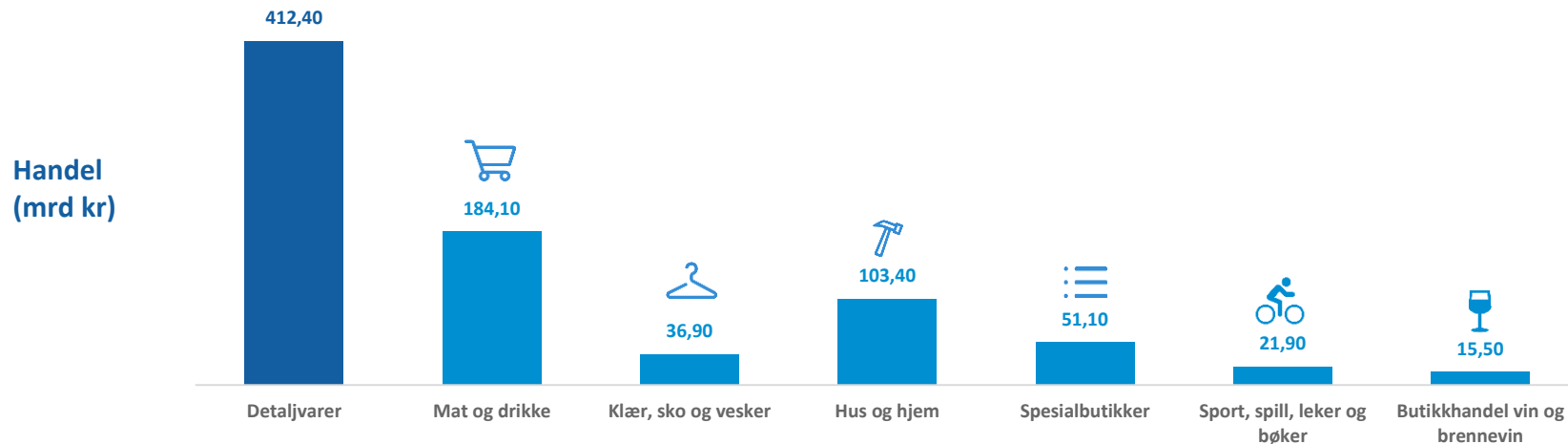
Vekst 2017	4,7 %	4,4 %	4,8 %
Vekst 2016	7,3 %	4,9 %	5,0 %
Vekst 2015	7,2 %	5,3 %	5,3 %

Varehandelsrapporten

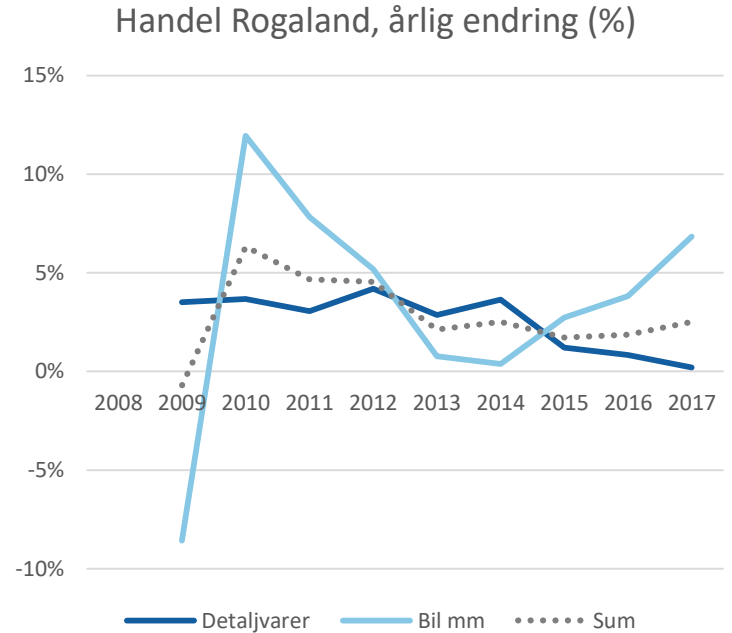
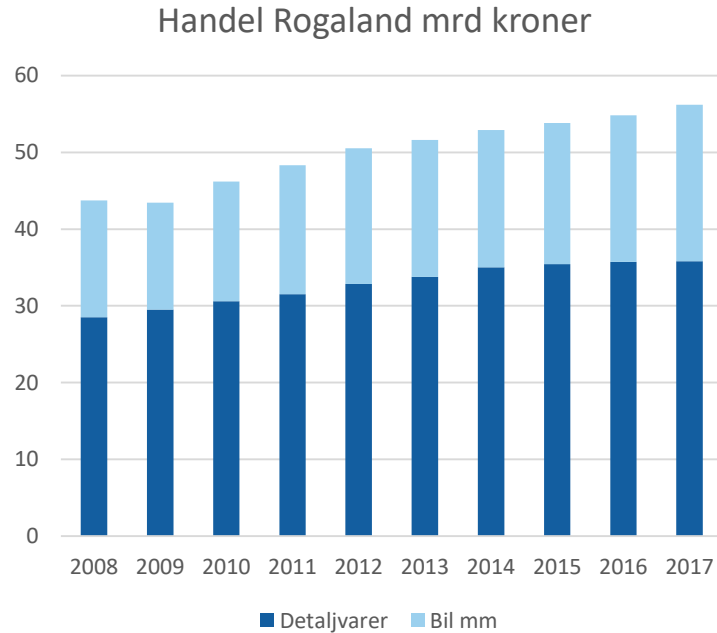
Nord-Jæren | 15. juni 2018

Norge – dempet vekst i varehandelen i 2017

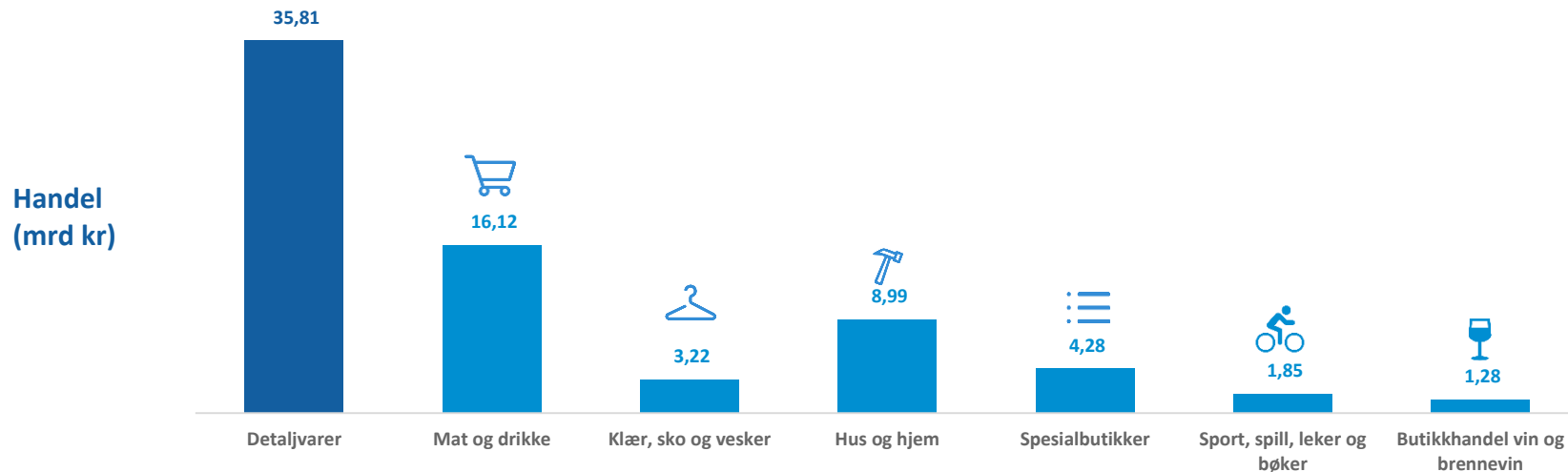
Vekst 2017	1,7 %	1,7 %	-1,4 %	2,7 %	2,5 %	0,6 %	1,3 %
Vekst 2016	3,2 %	3,7 %	1,1 %	3,0 %	3,5 %	1,5 %	3,1 %
Vekst 2015	3,1 %	3,1 %	1,4 %	2,9 %	4,7 %	5,2 %	1,4 %

Rogaland – 36 mrd kroner på varehandel og 21 mrd kroner på bil mm – høy vekst i bil siste 3 år

Kilde: SSB. *Bil mm inneholder: handel med og reparasjon av motorvogner, fritidsbåter og drivstoff. Drivstoff utgjør omtrent 25% av denne posten

Rogaland – varehandelen nær uendret i 2017

Vekst 2017	0,2 %	0,8 %	-2,5 %	0,2 %	0,9 %	-3,0 %	1,4 %
Vekst 2016	0,8 %	2,6 %	-0,8 %	-2,1 %	2,0 %	1,4 %	1,8 %
Vekst 2015	1,2 %	2,9 %	-4,1 %	-0,5 %	3,1 %	2,5 %	1,3 %

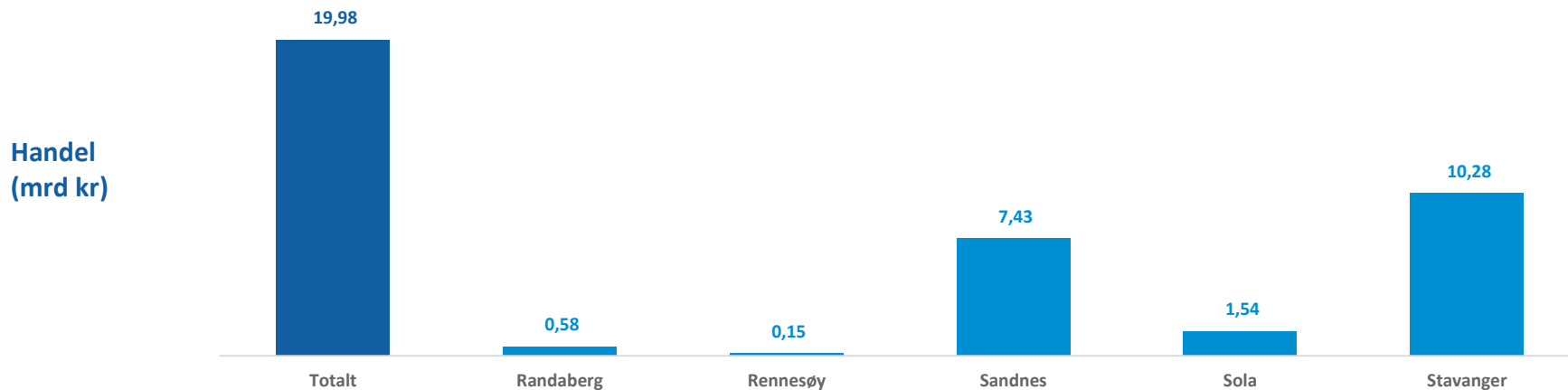
Nord-Jæren – varehandelen nær uendret i 2017

Vekst 2017	-0,2 %	0,6 %	-3,3 %	0,7 %	-0,5 %	-4,2 %	0,7 %
Vekst 2016	-0,8 %	1,5 %	-2,3 %	-3,6 %	0,9 %	-3,4 %	3,3 %
Vekst 2015	0,8 %	2,9 %	-5,1 %	-0,5 %	2,0 %	2,1 %	4,1 %

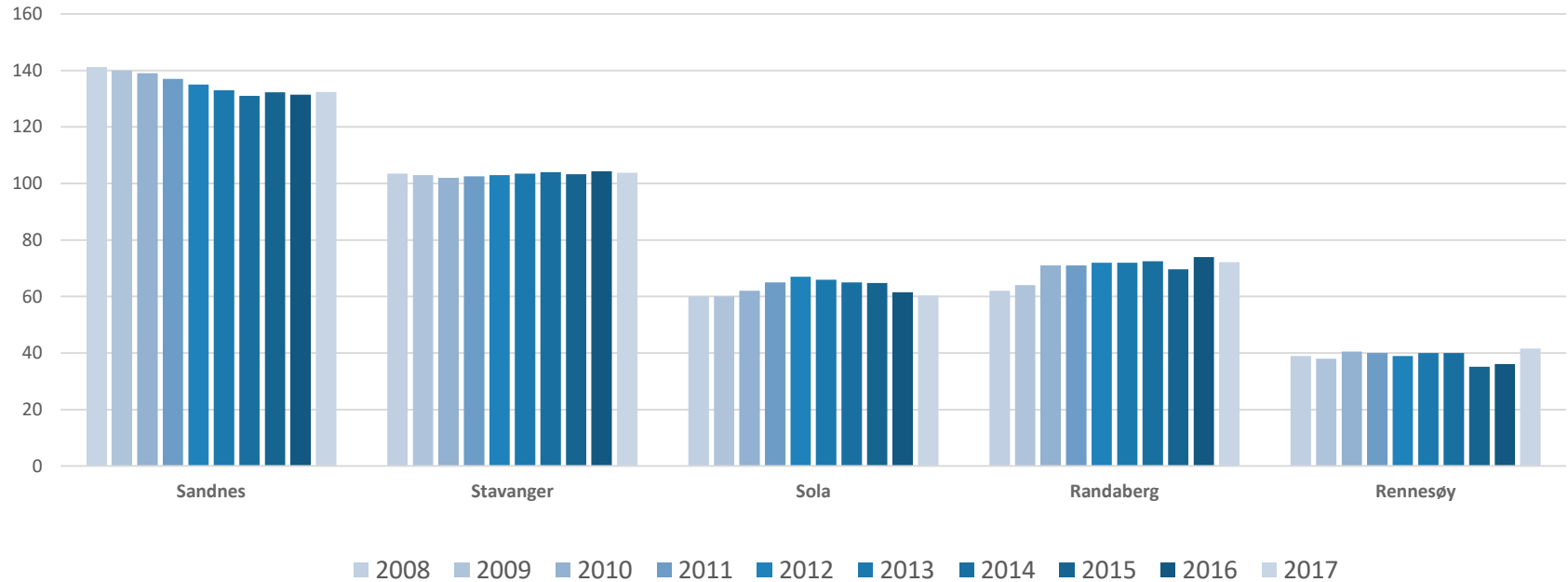

Nord-Jæren – kommuner

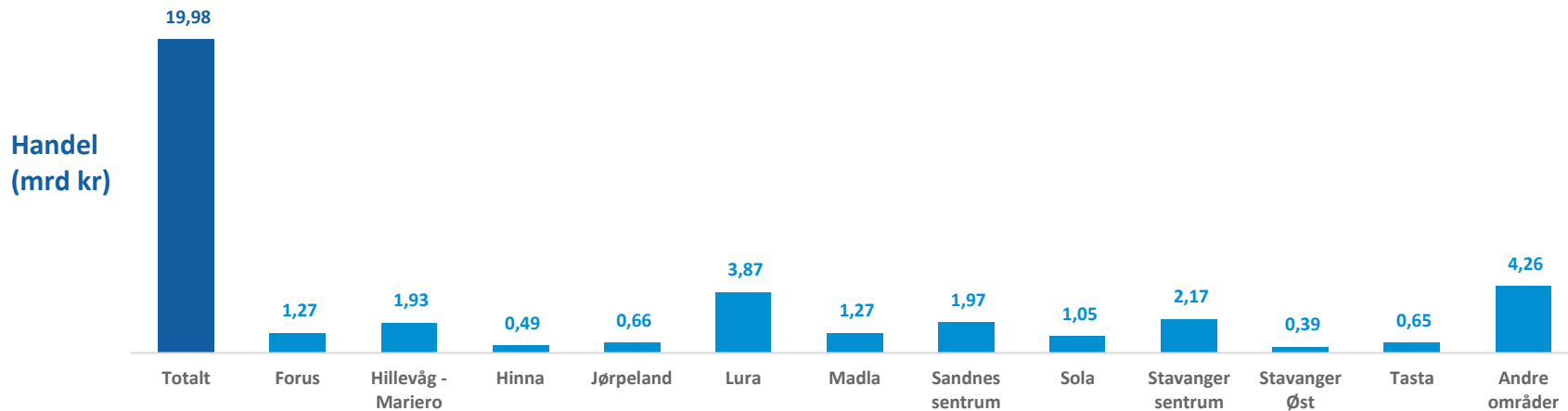

Vekst 2017	-0,2 %	-2,0 %	5,3 %	0,8 %	-1,3 %	-0,7 %
Vekst 2016	-0,8 %	3,6 %	0,1 %	-1,7 %	-4,1 %	0,2 %
Vekst 2015	0,8 %	-2,1 %	-4,0 %	2,1 %	0,6 %	0,1 %

Dekningsgrad

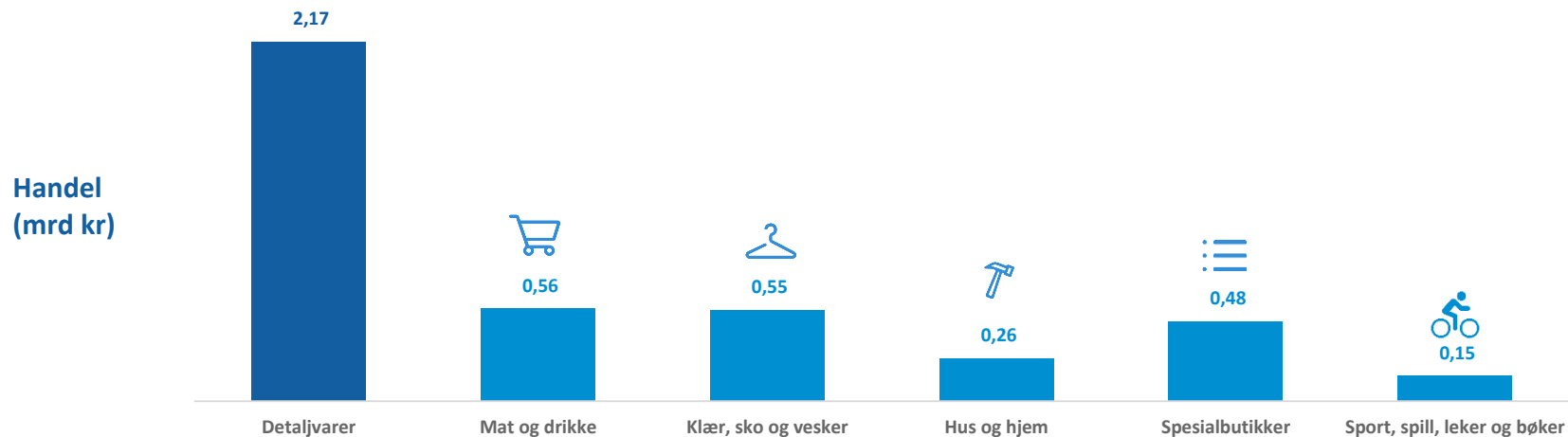

Nord-Jæren (handelscentre)

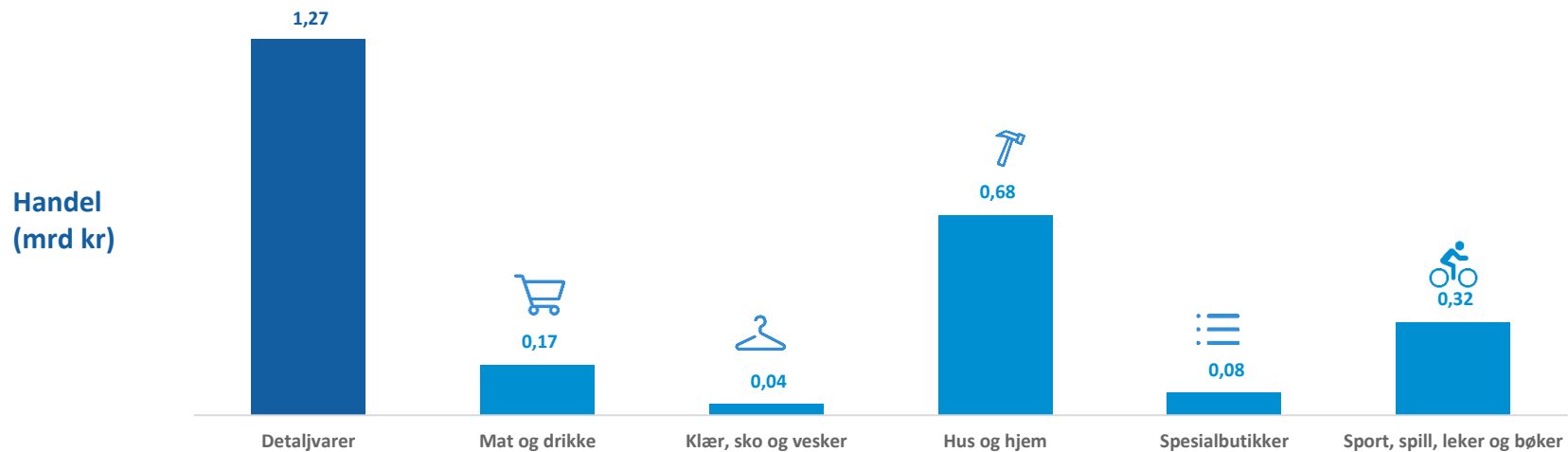
Vekst 2017	-0,2 %	-2,3 %	0,7 %	3,4 %	0,7 %	1,0 %	-0,4 %	-1,0 %	-1,2 %	-4,4 %	-2,3 %	-0,3 %	1,5 %
Vekst 2016	-0,8 %	-3,2 %	0,9 %	-2,0 %	0,5 %	-1,4 %	1,2 %	-3,8 %	-4,5 %	4,5 %	13,5 %	3,6 %	-2,9 %
Vekst 2015	0,8 %	0,6 %	-2,5 %	7,6 %	1,9 %	2,1 %	2,9 %	-0,3 %	0,4 %	-3,0 %	18,0 %	3,1 %	0,7 %

Stavanger sentrum – nedgang gjenspeiler varemix (klær og sko) samt spesialbutikker

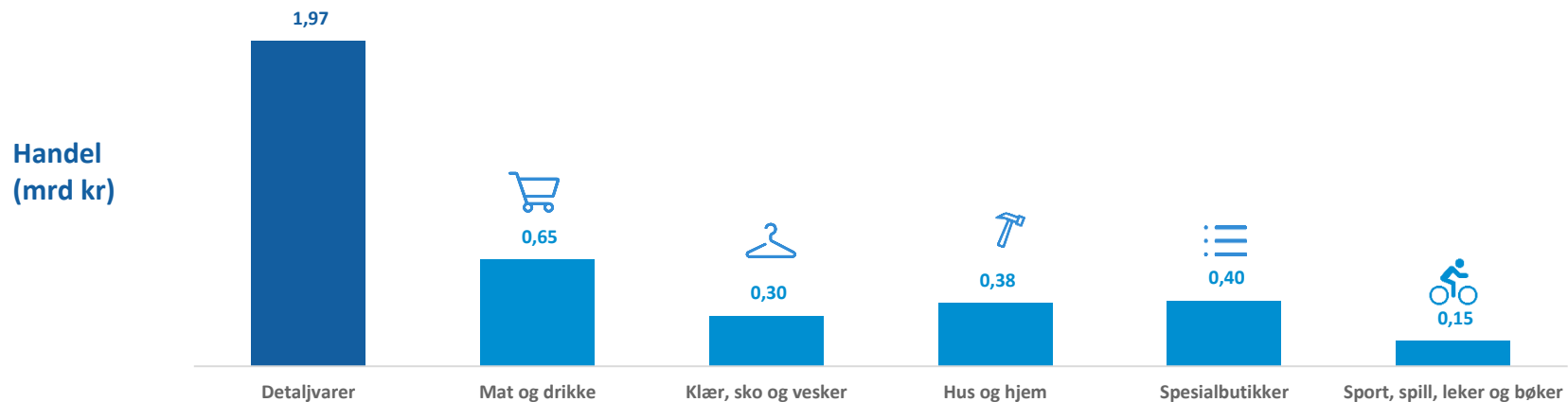
Vekst 2017	-4,4 %	-0,5 %	-5,1 %	-5,1 %	-11,1 %	0,1 %
Vekst 2016	4,5 %	8,9 %	1,3 %	-9,7 %	0,5 %	-1,3 %
Vekst 2015	-3,0 %	-1,7 %	-9,0 %	-5,3 %	3,0 %	-1,6 %

Forus – noe mer dempet enn Rogaland

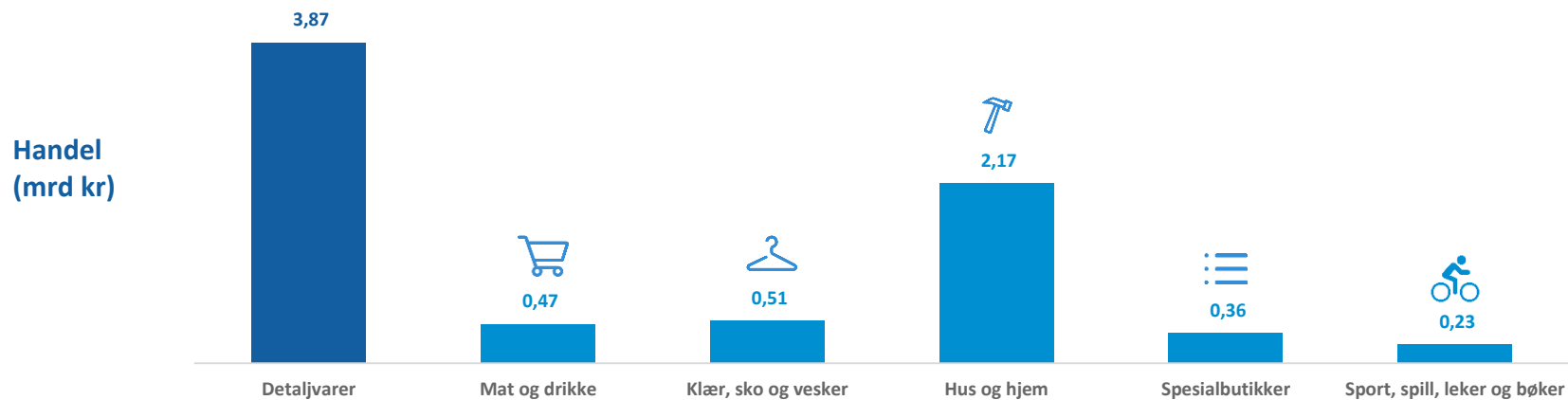
Vekst 2017	-2,3 %	-3,1 %	-0,2 %	-2,0 %	16,4 %	-6,6 %
Vekst 2016	-3,2 %	5,6 %	-10,0 %	-3,6 %	-9,7 %	-4,7 %
Vekst 2015	0,6 %	-11,4 %	-2,0 %	2,3 %	-11,4 %	7,3 %

Sandnes sentrum – hus & hjem samt spesialbutikker demper nedgangen

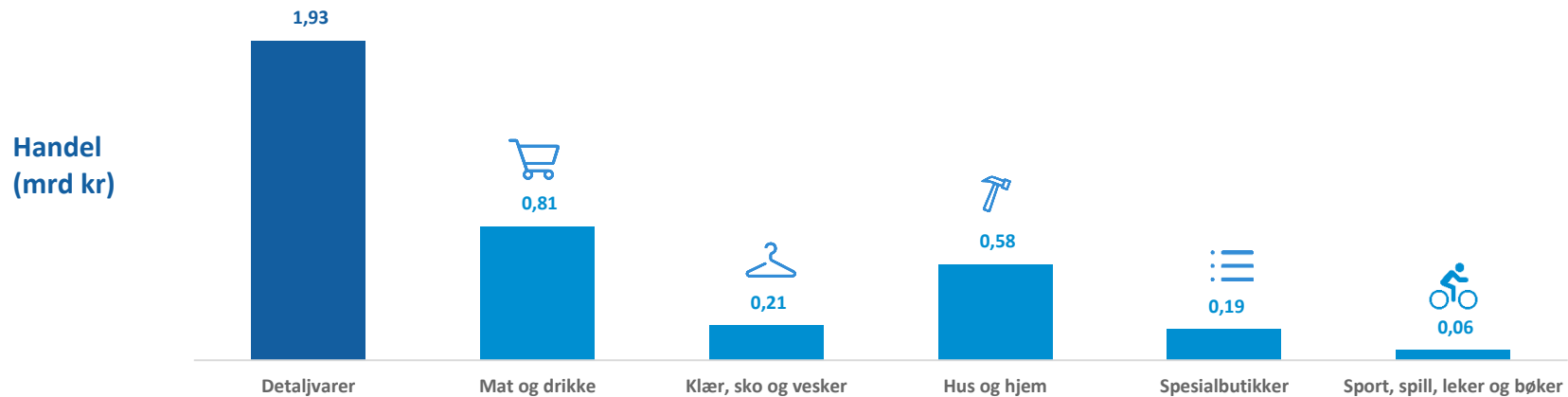
Vekst 2017	-1,0 %	-1,6 %	-5,3 %	1,0 %	1,7 %	-1,5 %
Vekst 2016	-3,8 %	1,4 %	-8,2 %	-10,4 %	-3,0 %	1,3 %
Vekst 2015	-0,3 %	3,1 %	-5,4 %	-11,3 %	11,5 %	6,6 %

Lura – litt opp i 2017

Vekst 2017	1,0 %	9,1 %	1,1 %	0,8 %	-3,3 %	-7,4 %
Vekst 2016	-1,4 %	2,5 %	-4,0 %	-2,8 %	5,9 %	-2,8 %
Vekst 2015	2,1 %	-6,8 %	-4,5 %	7,6 %	-0,1 %	-0,9 %

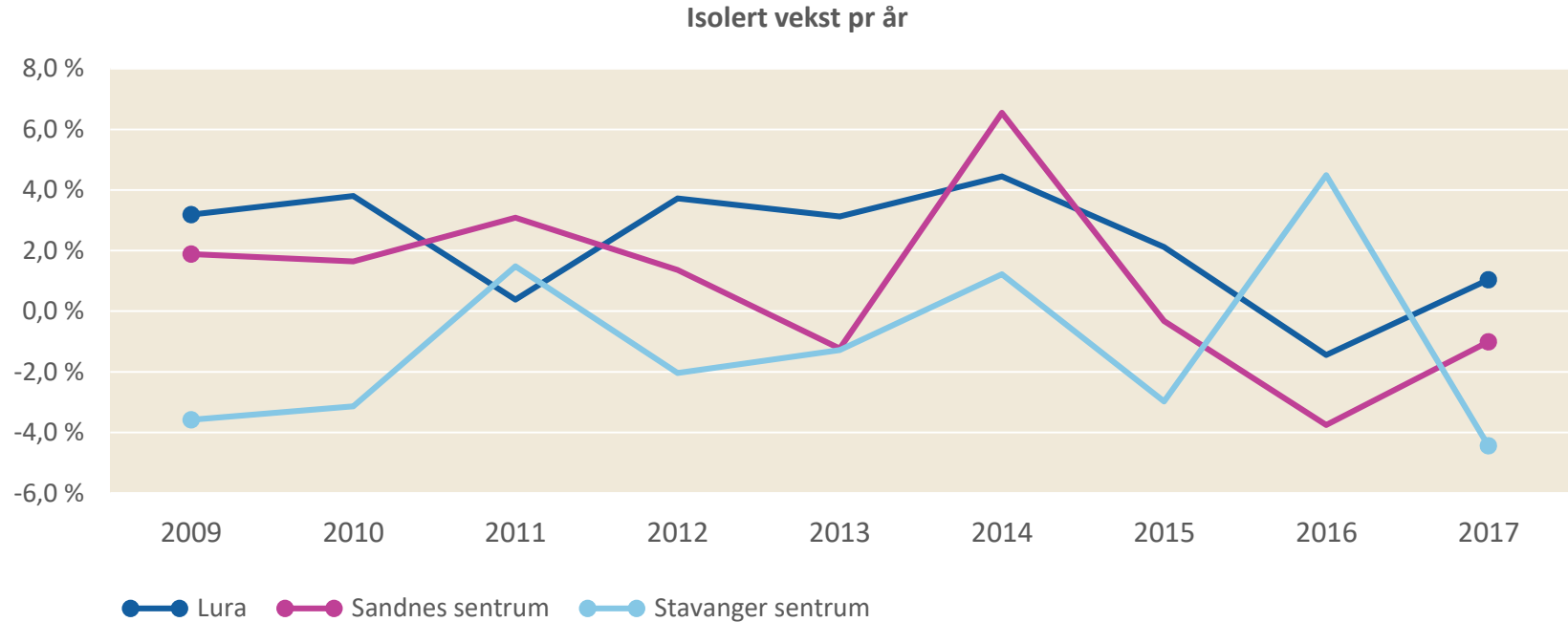
Hillevåg/Hinna

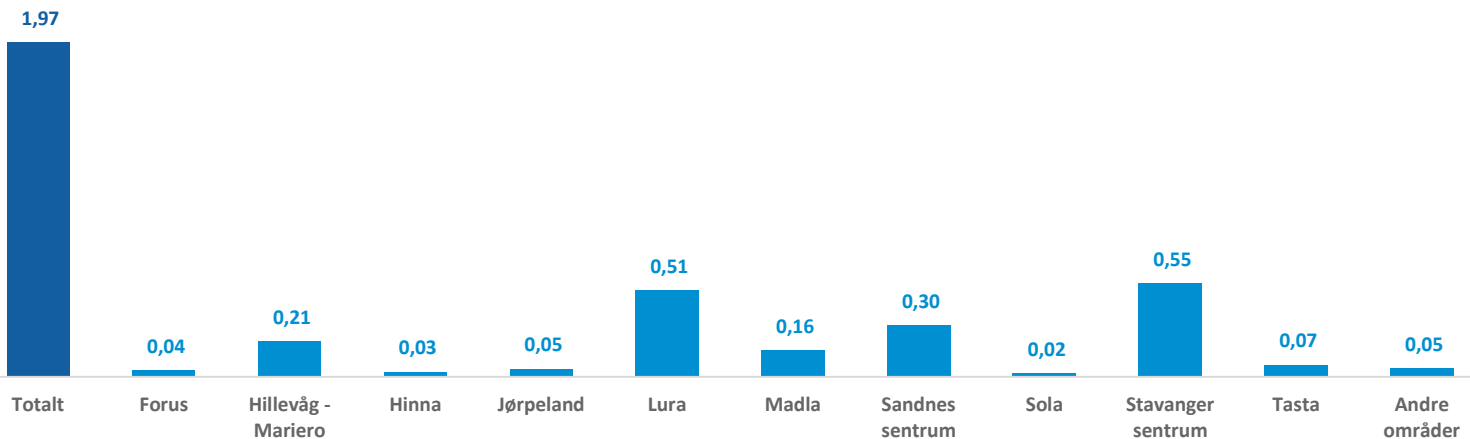
Vekst 2017	0,7 %	1,5 %	-1,6 %	0,0 %	7,9 %	-6,3 %
Vekst 2016	0,9 %	0,9 %	3,6 %	0,1 %	5,6 %	-10,8 %
Vekst 2015	-2,5 %	1,3 %	-4,3 %	-7,6 %	4,3 %	5,7 %

Stavanger sentrum vs. Lura og Sandnes sentrum

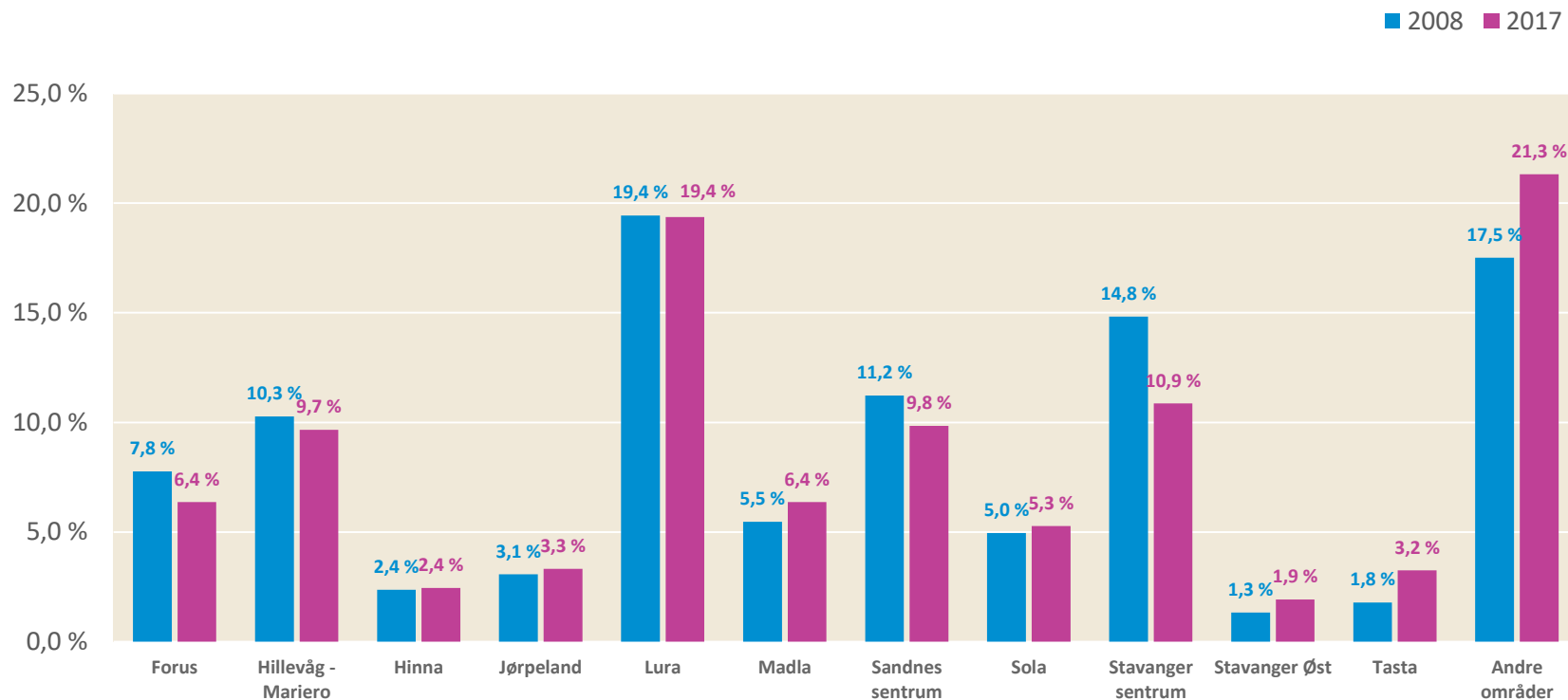

Klær, sko og vesker – noe mindre nedgang enn prisnedgangen på 4,4%

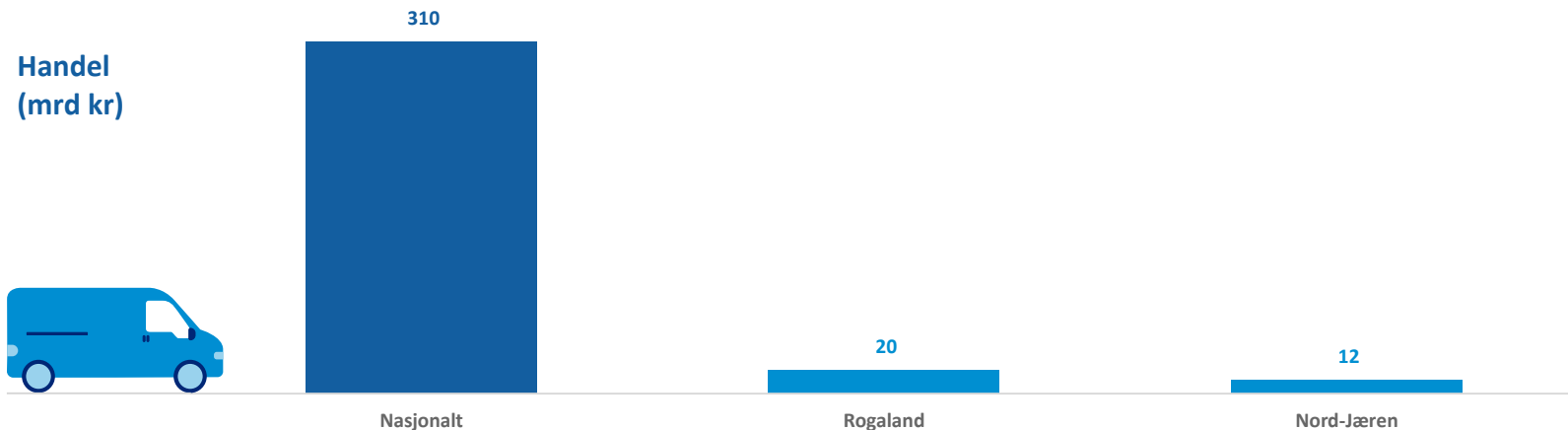

Vekst 2017	-3,3 %	-0,2 %	-1,6 %	-2,6 %	1,9 %	1,1 %	-11,0 %	-5,3 %	-1,6 %	-5,1 %	-10,9 %	9,4 %
Vekst 2016	-2,3 %	-10,0 %	3,6 %	2,5 %	-25,0 %	-4,0 %	1,2 %	-8,2 %	-11,8 %	1,3 %	-0,8 %	13,3 %
Vekst 2015	-5,1 %	-2,0 %	-4,3 %	11,2 %	4,6 %	-4,5 %	1,3 %	-5,4 %	34,8 %	-9,0 %	-9,1 %	-12,2 %

Markedsandeler 2017 vs 2008

Motorvogner og drivstoff – høyere vekst enn i Norge

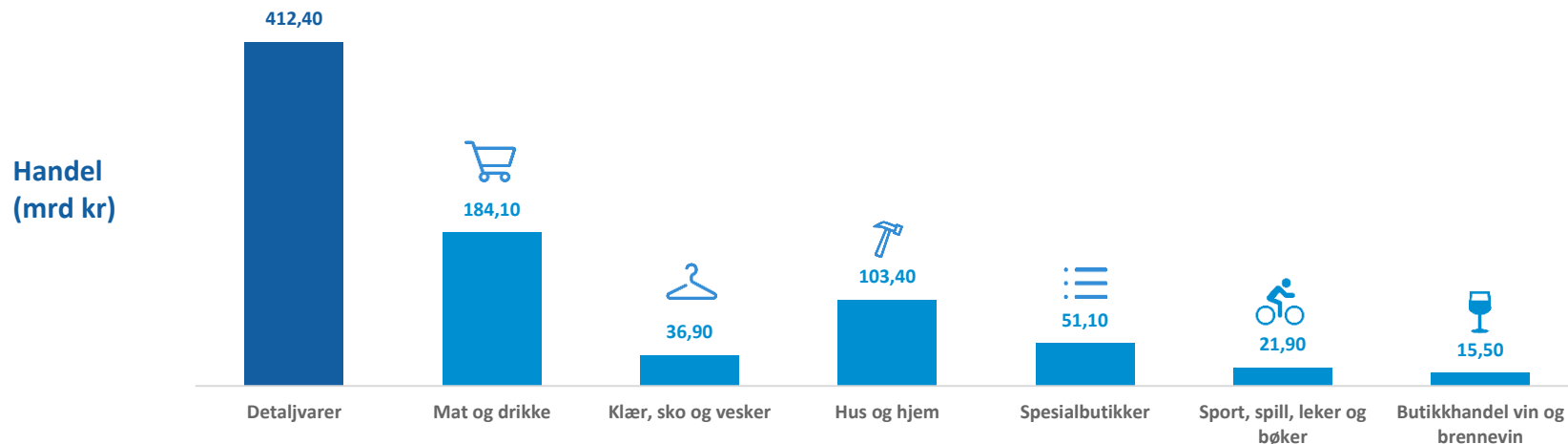
Vekst 2017	4,7 %	6,8 %	9,7 %
Vekst 2016	7,3 %	3,8 %	7,6 %
Vekst 2015	7,2 %	2,7 %	1,2 %

Varehandelsrapporten

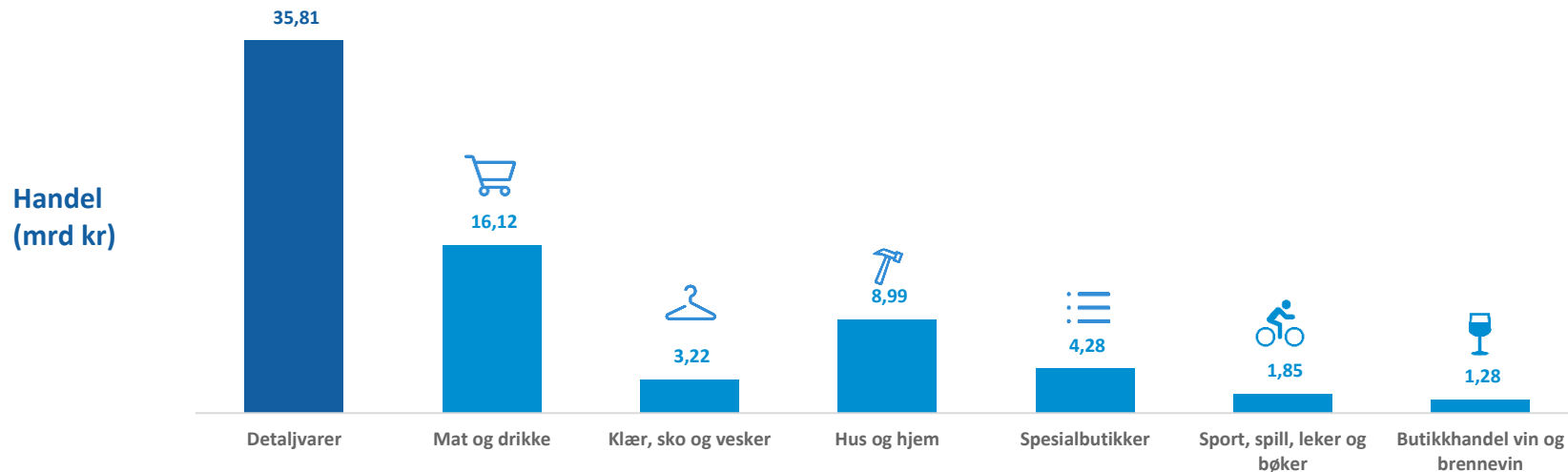
Haugalandet | 15. juni 2018

Norge – dempet vekst i varehandelen i 2017

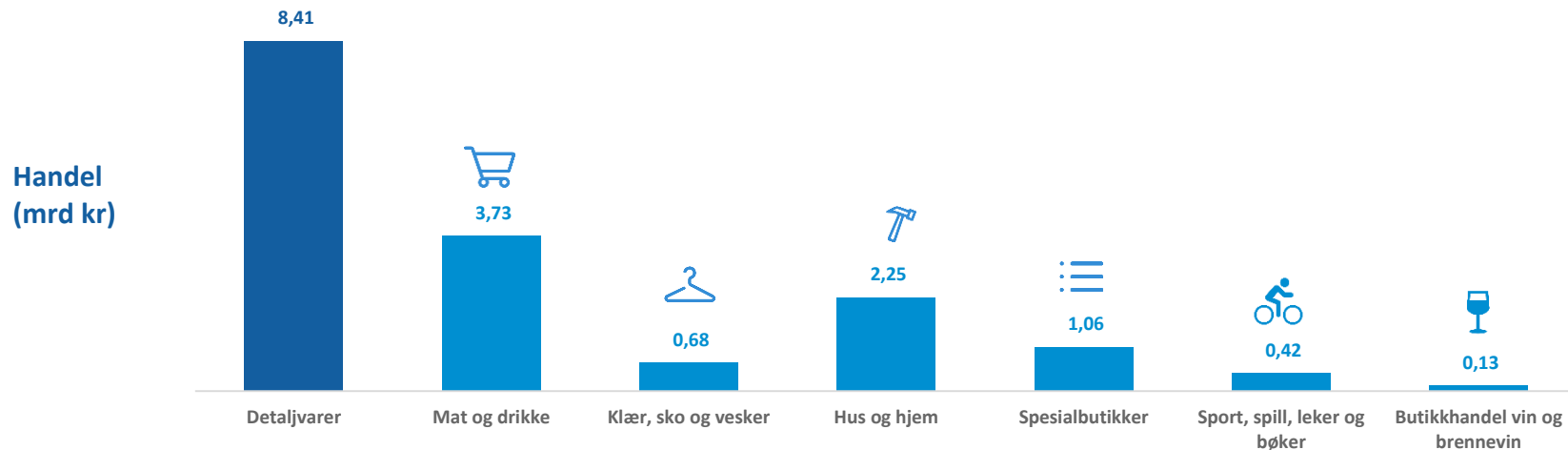
Vekst 2017	1,7 %	1,7 %	-1,4 %	2,7 %	2,5 %	0,6 %	1,3 %
Vekst 2016	3,2 %	3,7 %	1,1 %	3,0 %	3,5 %	1,5 %	3,1 %
Vekst 2015	3,1 %	3,1 %	1,4 %	2,9 %	4,7 %	5,2 %	1,4 %

Rogaland – nær uendret i 2017

Vekst 2017	0,2 %	0,8 %	-2,5 %	0,2 %	0,9 %	-3,0 %	1,4 %
Vekst 2016	0,8 %	2,6 %	-0,8 %	-2,1 %	2,0 %	1,4 %	1,8 %
Vekst 2015	1,2 %	2,9 %	-4,1 %	-0,5 %	3,1 %	2,5 %	1,3 %

Haugalandet – noe høyere vekst enn Rogaland

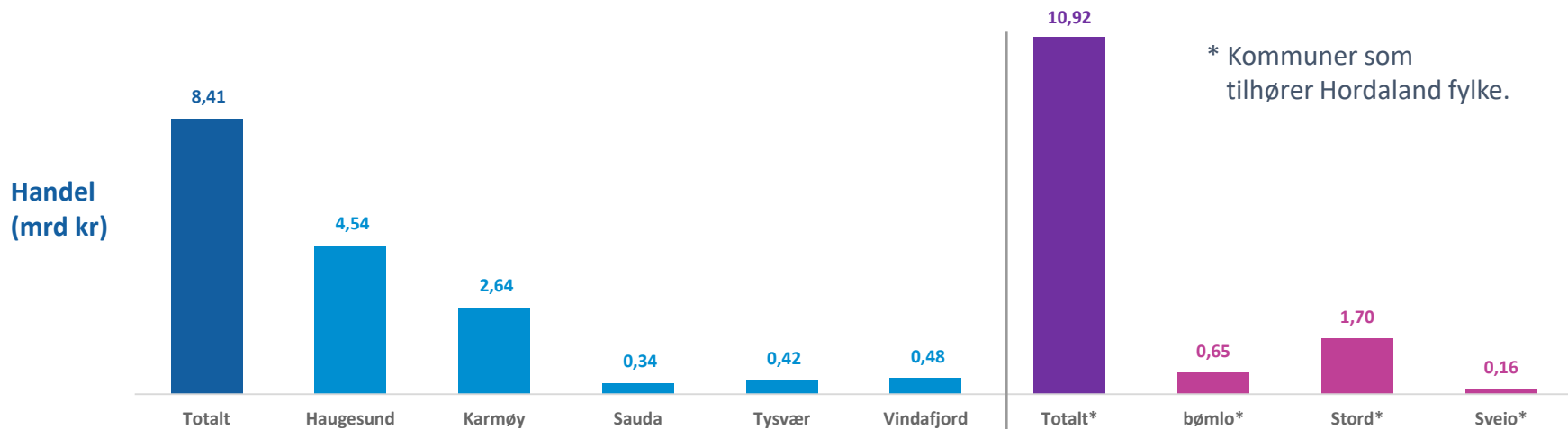

Vekst 2017	0,9 %	1,3 %	-3,0 %	-0,2 %	2,6 %	-0,4 %	-
Vekst 2016	2,0 %	3,9 %	-3,0 %	-0,5 %	2,6 %	0,8 %	-
Vekst 2015	1,1 %	2,2 %	-3,0 %	-0,7 %	4,5 %	2,2 %	-

Det er kun tall for 2017 for «vin», derfor ingen vekst %

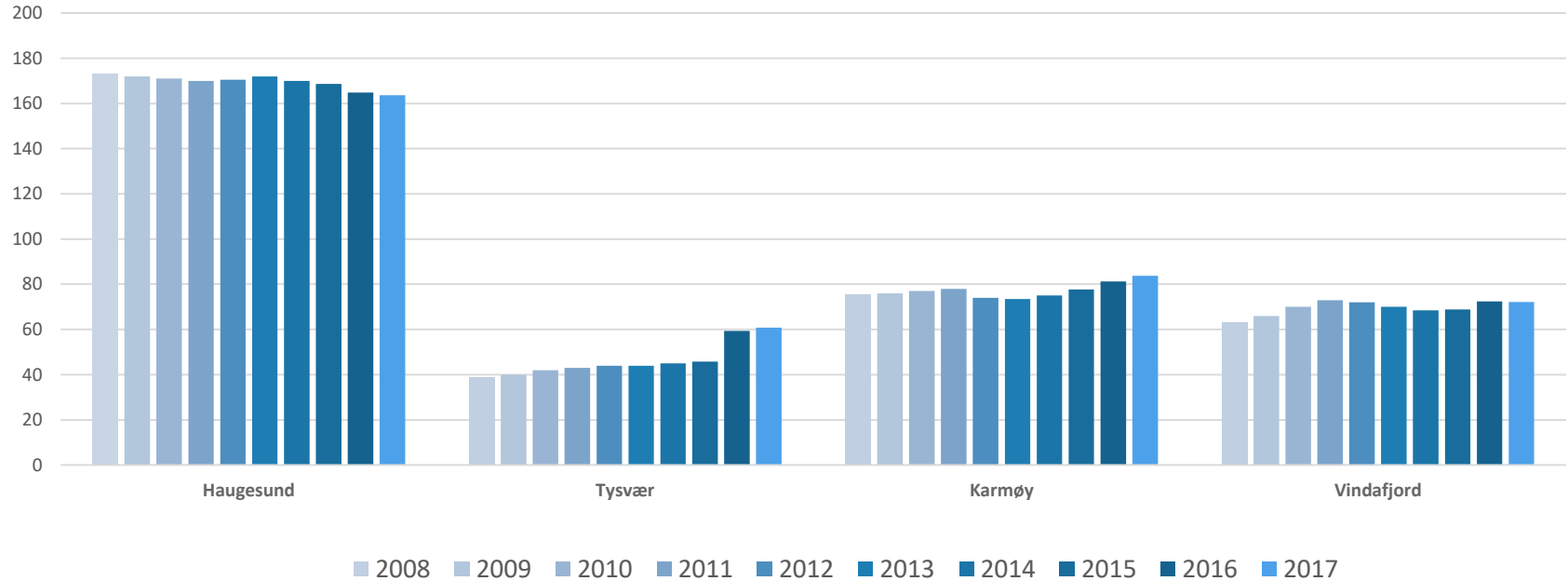

Haugalandet (kommuner) – vekst på Karmøy

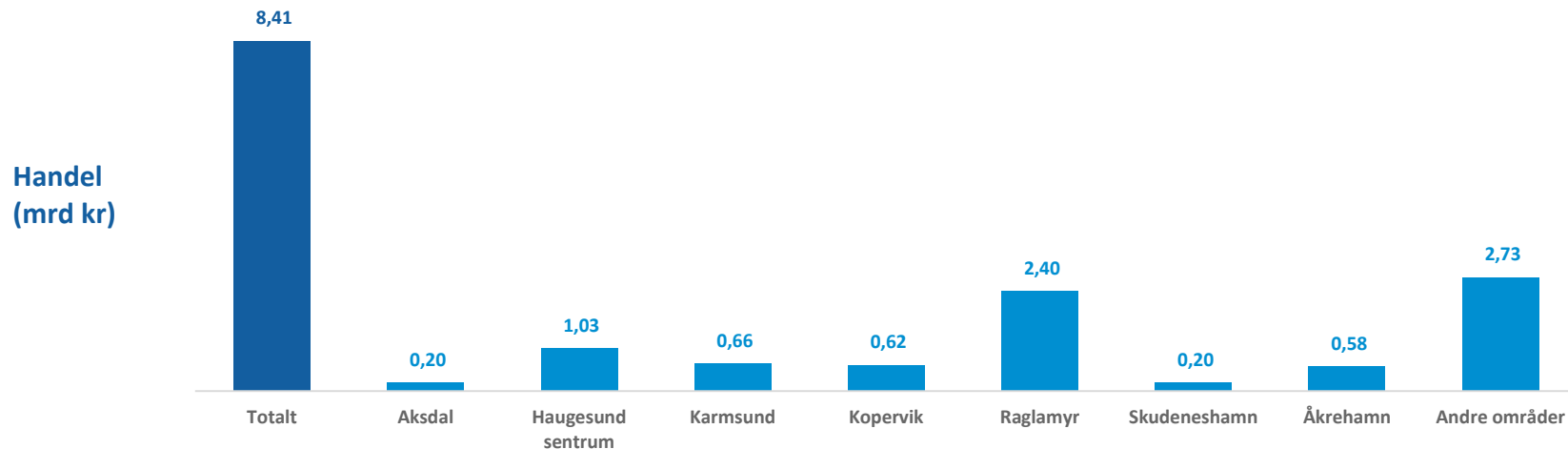

Vekst 2017	0,9 %	-0,3 %	3,3 %	-2,1 %	2,3 %	0,6 %	1,0 %	2,1 %	0,3 %	7,8 %
Vekst 2016	2,0 %	-1,8 %	5,6 %	8,3 %	15,6 %	5,6 %	2,3 %	2,4 %	2,9 %	12,0 %
Vekst 2015	1,1 %	-0,3 %	3,8 %	0,6 %	1,9 %	1,4 %	0,8 %	-3,3 %	0,8 %	5,7 %

Dekningsgrad

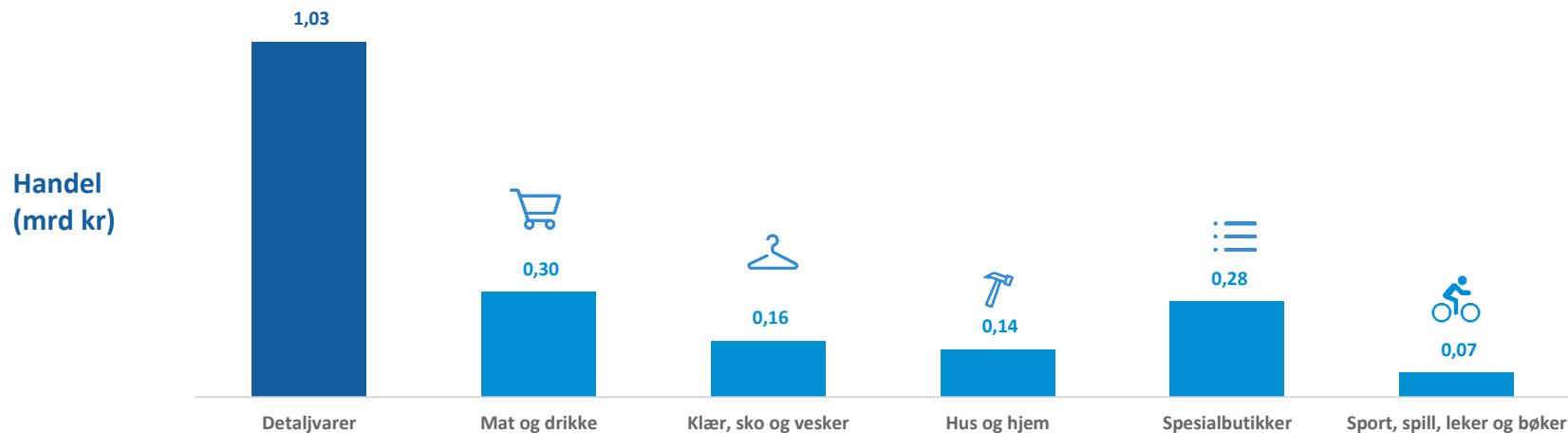

Haugalandet – handelssentre

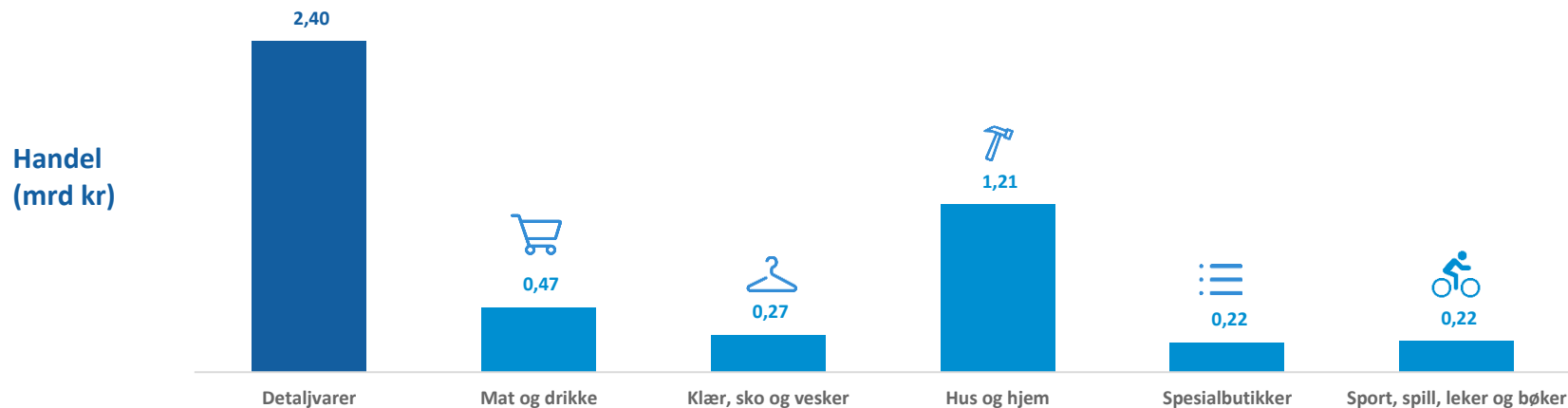
Vekst 2017	0,9 %	-3,7 %	-2,5 %	1,0 %	5,6 %	0,1 %	-2,4 %	-1,0 %	3,0 %
Vekst 2016	2,0 %	-1,2 %	-3,4 %	8,4 %	1,2 %	-0,8 %	5,3 %	3,0 %	5,4 %
Vekst 2015	1,1 %	3,9 %	-1,6 %	7,9 %	5,7 %	-2,9 %	1,8 %	0,0 %	3,8 %

Haugesund sentrum – opp for spesialbutikker, ned for øvrige

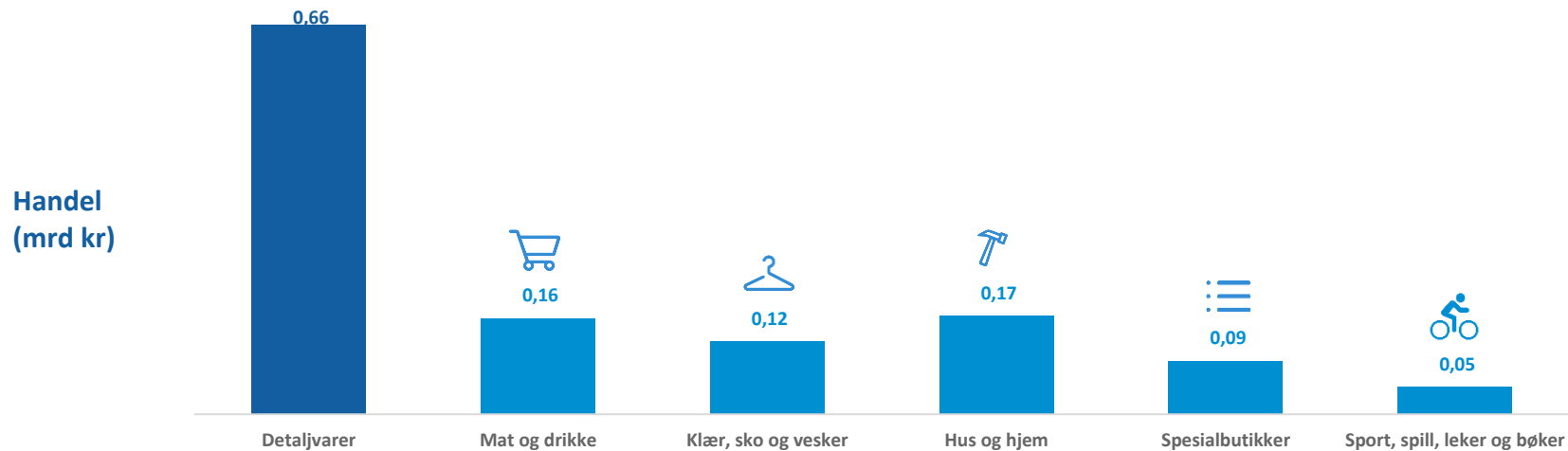
Vekst 2017	-2,5 %	-0,9 %	-4,7 %	-9,0 %	2,6 %	-10,6 %
Vekst 2016	-3,4 %	6,3 %	-12,6 %	-9,9 %	6,9 %	-0,7 %
Vekst 2015	-1,6 %	7,6 %	-6,0 %	-5,2 %	-2,2 %	3,9 %

Raglamyr – nær uendret fra 2016 til 2017

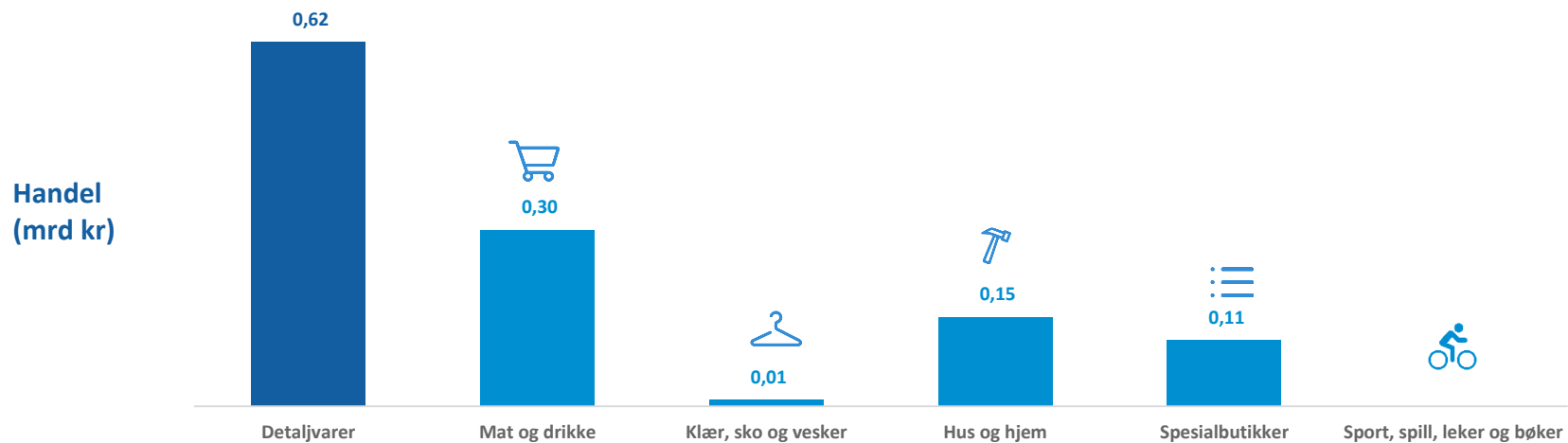
Vekst 2017	0,1 %	-0,5 %	-2,8 %	0,7 %	2,4 %	-1,2 %
Vekst 2016	-0,8 %	-3,6 %	1,1 %	-0,6 %	3,6 %	-2,0 %
Vekst 2015	-2,9 %	-16,8 %	-4,2 %	2,3 %	3,7 %	2,1 %

Karmsund – litt opp i 2017

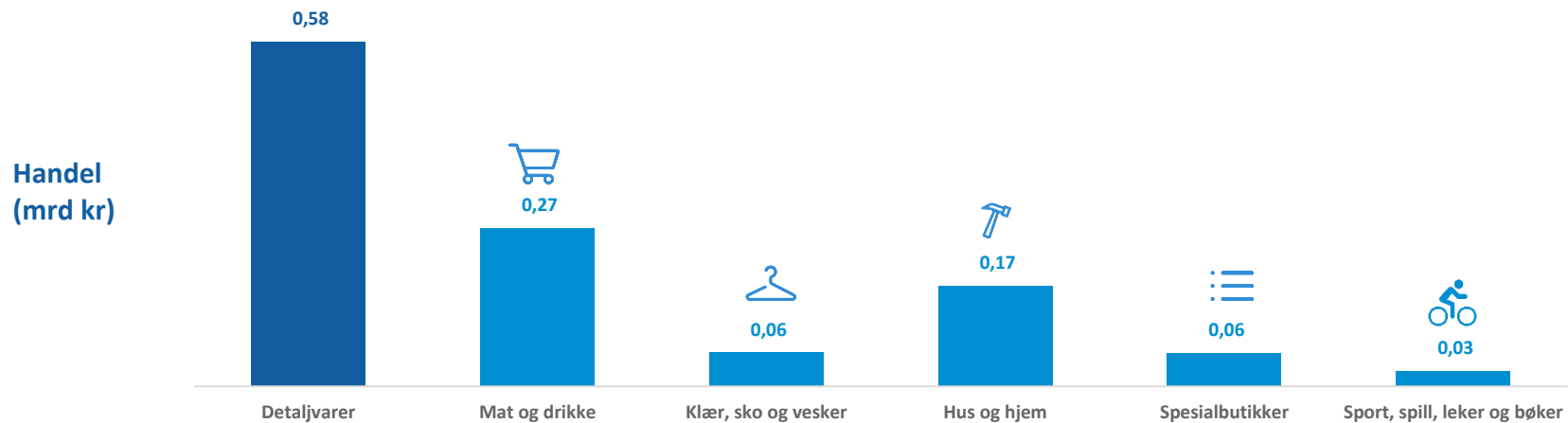
Vekst 2017	1,0 %	4,6 %	-6,2 %	1,5 %	-2,7 %	14,4 %
Vekst 2016	8,4 %	-9,6 %	1,5 %	2,2 %	-2,3 %	34,7 %
Vekst 2015	7,9 %	9,8 %	2,5 %	3,4 %	3,0 %	12,4 %

Kopervik – vekst i 2017 på 5,6%

Vekst 2017	5,6 %	2,1 %	21,4 %	4,4 %	20,4 %	-
Vekst 2016	1,2 %	5,2 %	-7,1 %	0,5 %	-1,2 %	-
Vekst 2015	5,7 %	12,7 %	-6,8 %	-3,7 %	11,1 %	-

Åkrehamn – litt ned i 2017

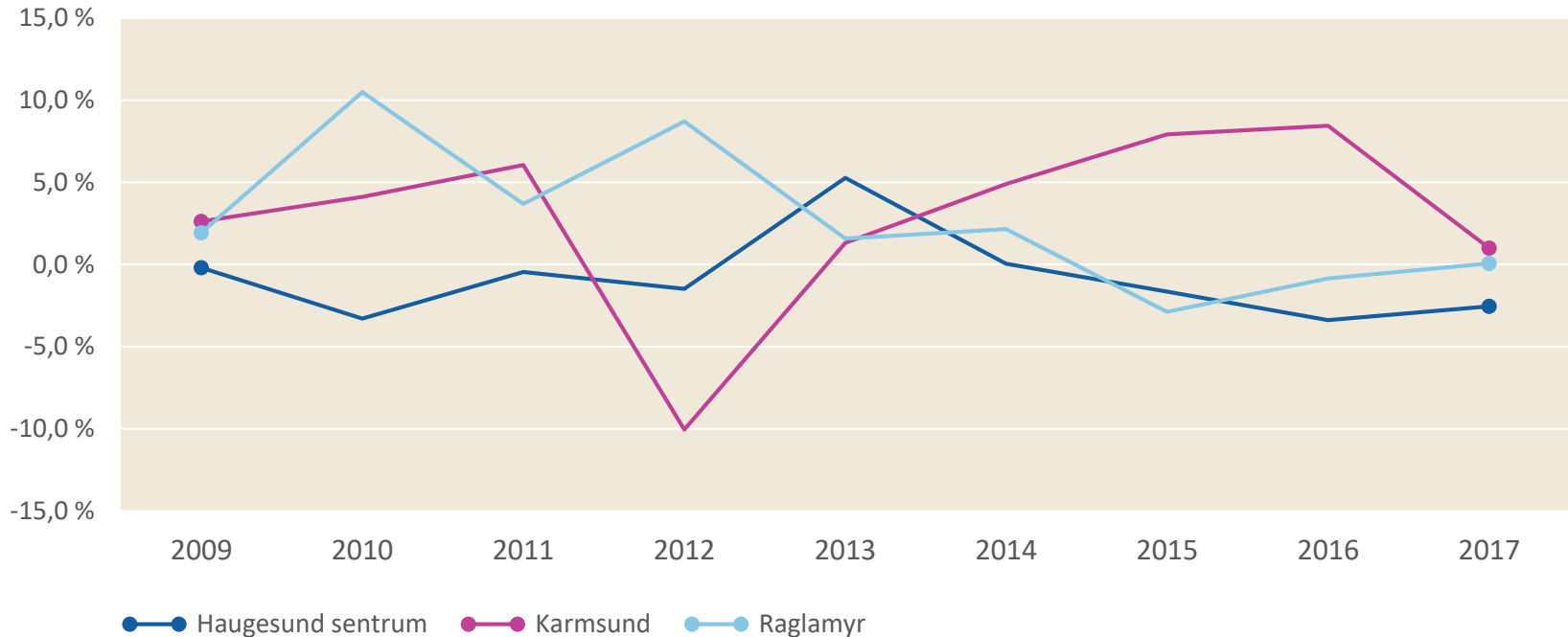

Vekst 2017	-1,0 %	-0,2 %	-4,3 %	-2,1 %	1,1 %	7,3 %
Vekst 2016	3,0 %	4,6 %	3,7 %	1,1 %	0,2 %	2,7 %
Vekst 2015	0,0 %	0,3 %	3,6 %	-0,3 %	-5,9 %	7,2 %

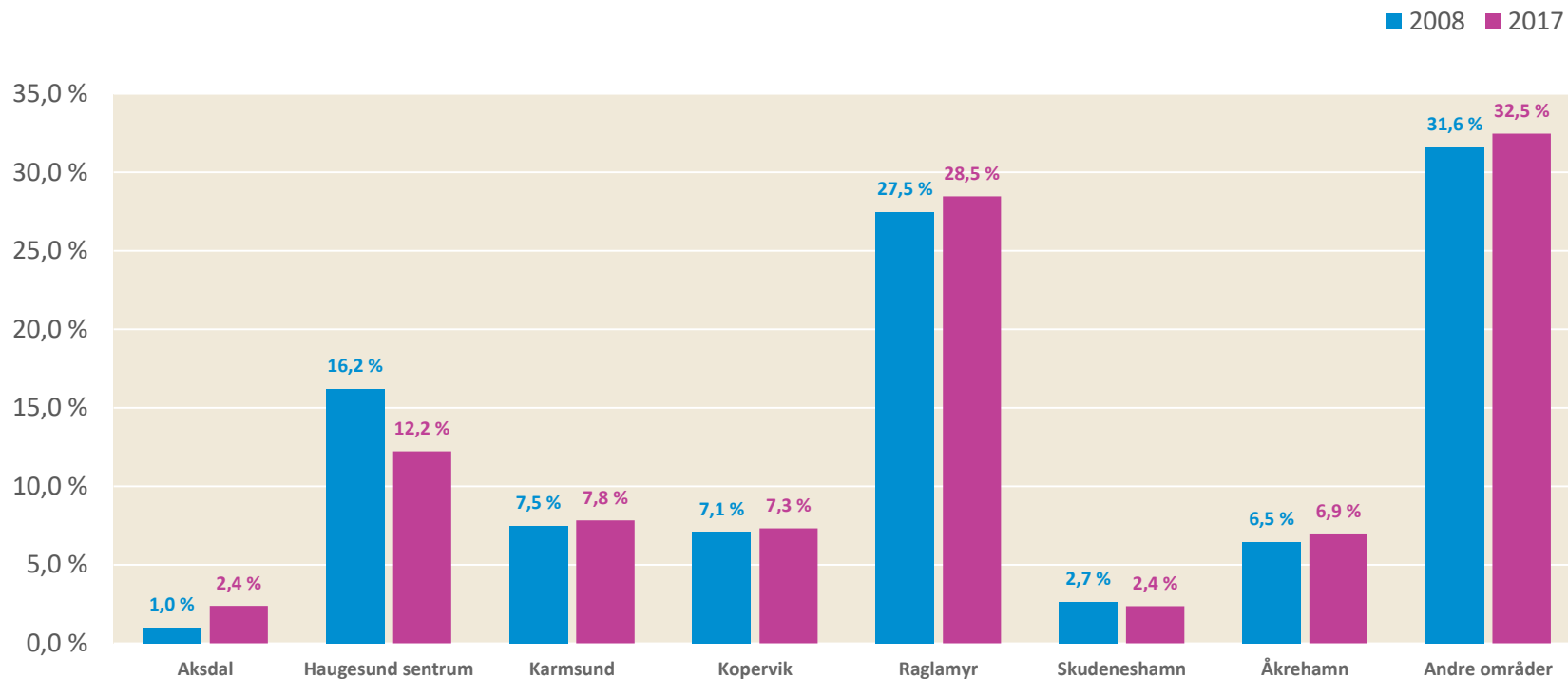

Haugesund sentrum vs. Karmsund og Raglamyr

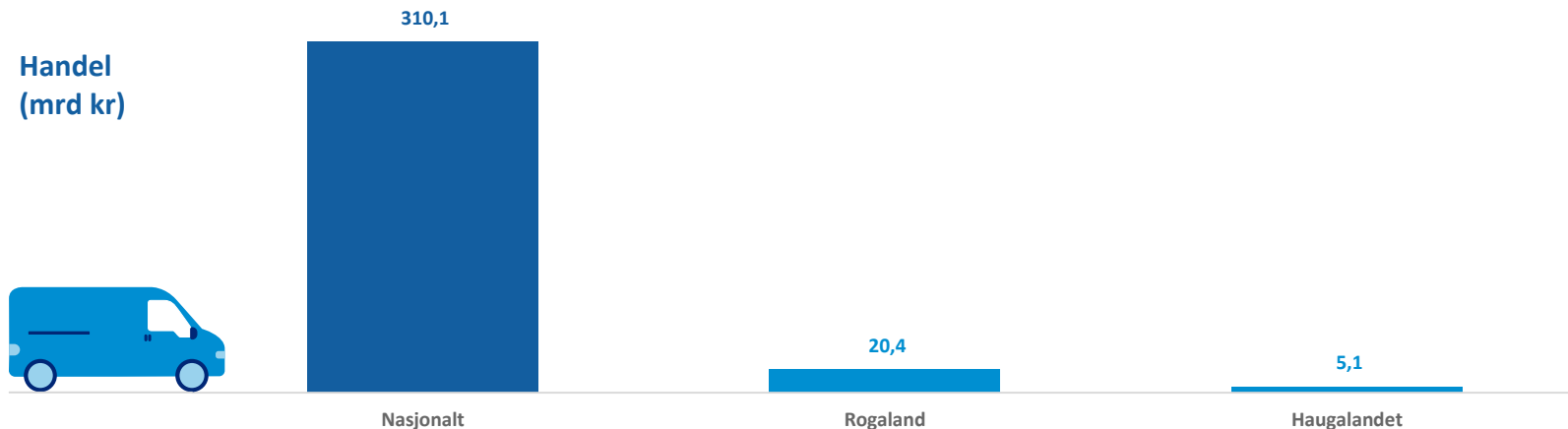
Årlig endring (%) i varehandel

Markedsandeler

Motorvogner og drivstoff – vekst på 3,3% på Haugalandet i 2017

Vekst 2017	4,7 %	6,8 %	3,3 %
Vekst 2016	7,3 %	3,8 %	-1,5 %
Vekst 2015	7,2 %	2,7 %	7,2 %

1 Viktige drivere for handel og forbruk

2 Året som gikk – vinnere (og tapere)

3 Året som kommer – hva har vi i vente? Viktige funn fra barometeret

Året som kommer –
hva har vi i vente?

Viktige funn fra barometeret

KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet

SpareBank
SR-BANK

Økte investeringer og flere arbeidsplasser

- Bredt oppsving. Konkurransen om ansatte øker

KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet

SpareBank
SR-BANK

En begivenhetsrik tid...

Brytninger (Brexit og Trump)

vs

økonomisk oppsving

Ingen hard-landing i Kina

Økt veksten i verden og holder seg godt

Olje fra (100 til) 30 til over 70

Lave renter (og dempet inflasjon)

Fra oljenedgang til opp - solid laksepris

Optimisme i aksje- og finansmarkeder

Svak kronekurs øker konkurransekraft

Bedring i norsk økonomi og regionen

Klimakampen møter motvind fra Trump

Hovedpunkter i konjunkturbarometeret

1

Bedriftene venter vekst det neste året

Stemningen i næringslivet i oljefylkene Rogaland, Hordaland og Agder snudde i 2017, særlig våren 2017. Optimismen har vedvart siden. I denne undersøkelsen per mai 2018 er det et klart flertall av bedriftene som venter vekst det neste året. 62 prosent av bedriftene forventer å vokse det kommende året (mens de resterende 38 prosentene er på den negative siden). Optimismen har fått godt feste. Alle delindekser indikerer oppgang. Bedriftene skal ansette flere, venter høy vekst i omsetning og god vekst i ordreserven. Oljenedgangen er bak oss.

2

Oppsving i alle bransjer – høyest innen olje og gass

Bedrifter med høy oljeeksponering hadde veldig krevende tider i 2015 og 2016. Det markerte, positive omslaget det siste året har vært både overraskende og imponerende. Hovedindeksen for oljeeksponerte bedrifter er nå over 70% (vs 43% i januar 2017), som er rekordnivå. Det er litt overraskende at oljebedriftene er så positive, ettersom drahjelpen fra oljeaktiviteten på norsk sokkel (litt opp i 2018) er begrenset. Dette tyder på enorm endringskraft og suksess i nye markeder. Blant bransjene på Sør- og Vestlandet er det bra jevnt over. Varehandel er høyest med en indeks på 65%, tett fulgt av bygg/anlegg (64%), industri (62%) og andre bransjer (60%). Dette tyder på at usikkerheten om oljenedgang har sluppet, også i privatøkonomien, og gir løft for mange. For øvrig er eksportbedrifter jevnt over mer positive enn de uten, som gjenspeiler god vekst i eksportmarkedene og svak kronekurs.

3

Forventninger om god vekst i alle fylkene

Det er optimisme blant bedriftene i alle fylkene i undersøkelsen. Både bedring blant oljeeksponerte bedrifter, redusert usikkerhet generelt og at oljenedgangen har vært mest markert i Rogaland de siste årene, bidrar nå til at forventningene er høyest i Rogaland. Indeksen er på 64 prosent. Hordaland og Agder er også på bra nivå med 61 prosent. Infrastruktur/samferdsel (oljepengebruk) har gitt god drahjelp og vært stabiliserende for alle fylkene i årene med oljenedgang og usikkerhet, i tillegg til lav rente, bedring hos våre handelspartnere og tilpassningsdyktige bedrifter. Agder og Hordaland har en god del oljebedrifter, men er mer diversifisert og nyter godt av svak kronekurs og lav rente, herunder næringer knyttet til sjømat, tradisjonell eksport, turisme og offentlig sektor.

4

Jobbvekst, lavere ledighet og kamp om arbeidskraften

Arbeidsledigheten i Norge har falt og er nær det laveste nivået på over 9 år, ifølge NAVs ledighetstall på 2,4 prosent. Rogaland, Hordaland og Agder er nær dette nivå på 2,6-2,9 prosent. På Sør-Vestlandet har ledigheten falt markert det siste halvannet året – godt i tråd med signalene i dette konjunkturbarometeret. Det som er gledelig for arbeidstakere, men også kan bli utfordrende for bedriftene og norsk økonomi, er at bedriftene nå melder om enda høyere vekst i ansettelser. Ansettelsesindeksen har steget til rekordhøye 61 prosent, og alle fylker og bransjer på 59 prosent og over – med bygg og anlegg høyest. Det er en klar overvekt av bedrifter som skal ansette, og de større bedriftene har nå snudd fra forsiktig oppbemanning i januar 2018 til betydelig mer markert oppbemanning nå. Det blir kamp om arbeidskraften. Svak kronekurs gjør Norge mindre attraktivt for utenlandske arbeidstakere. Sammen med lav ledighet kan dette bidra øke presset i norsk økonomi.

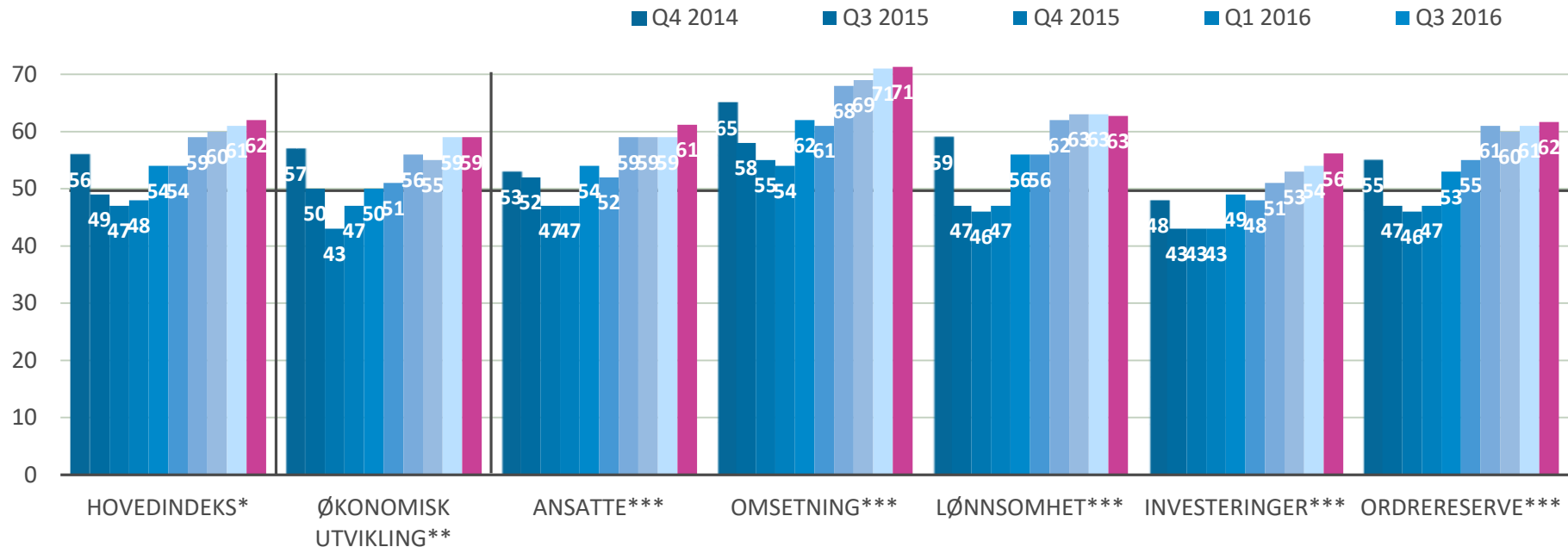
5

Overraskende sterk ordreservert og økte investeringer

Noen av indikatorene i undersøkelsen kan kaste ekstra lys over vendepunkter i konjunkturutviklingen. Et flertall av bedriftene, 59 prosent og høyere i alle fylker, venter økte ordreserver. Det er nokså jevnt blant ulike bransjer og høyest innen industri. Bedriftene venter videre fortsatt bedring i lønnsomhet (indeks på 62 prosent), og alle fylker er 59 prosent og høyere. Bedriftene venter således lønnsom vekst det neste året.

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

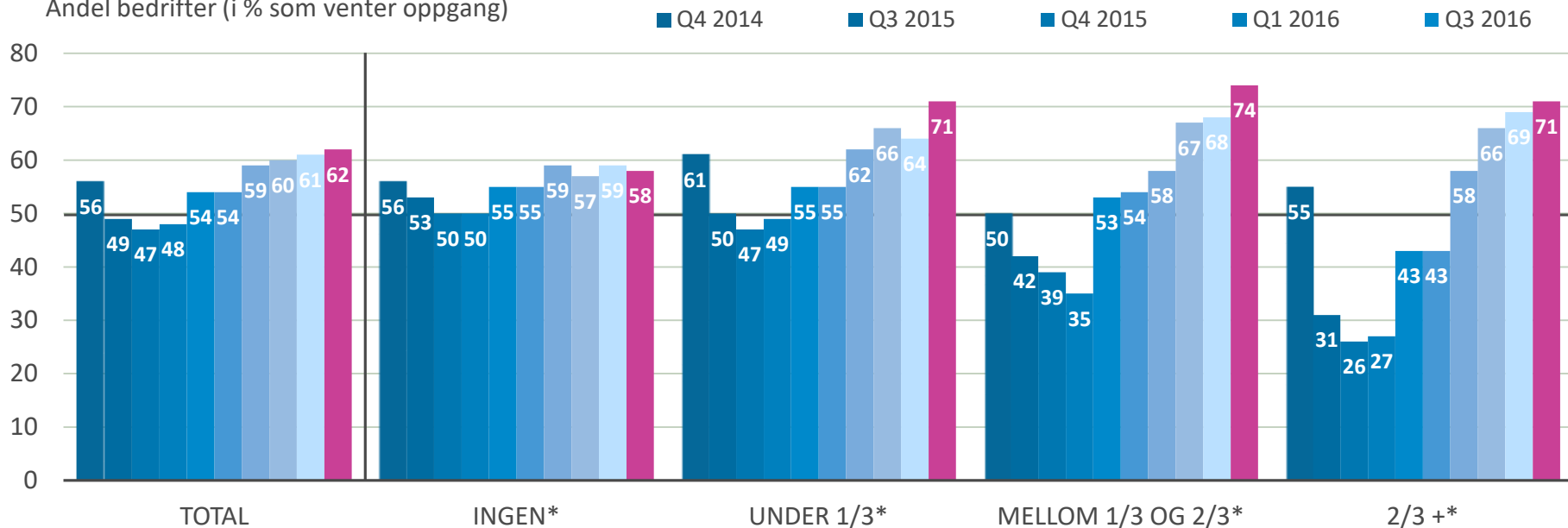

* Hovedindeks er gjennomsnitt av seks delindikatorer. ** Økonomisk utvikling de siste 12 måneder. *** Forventning neste 12 måneder

1 Bedriftene venter vekst det neste året

Forventningen blant bedriftene etter oljeeksponering

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

* Andel av omsetningen som er knyttet til oljevirkosomhet

2

Oljeeksponerte bedrifter mest positive

– gjenspeiler endringskraft og suksess i nye markeder

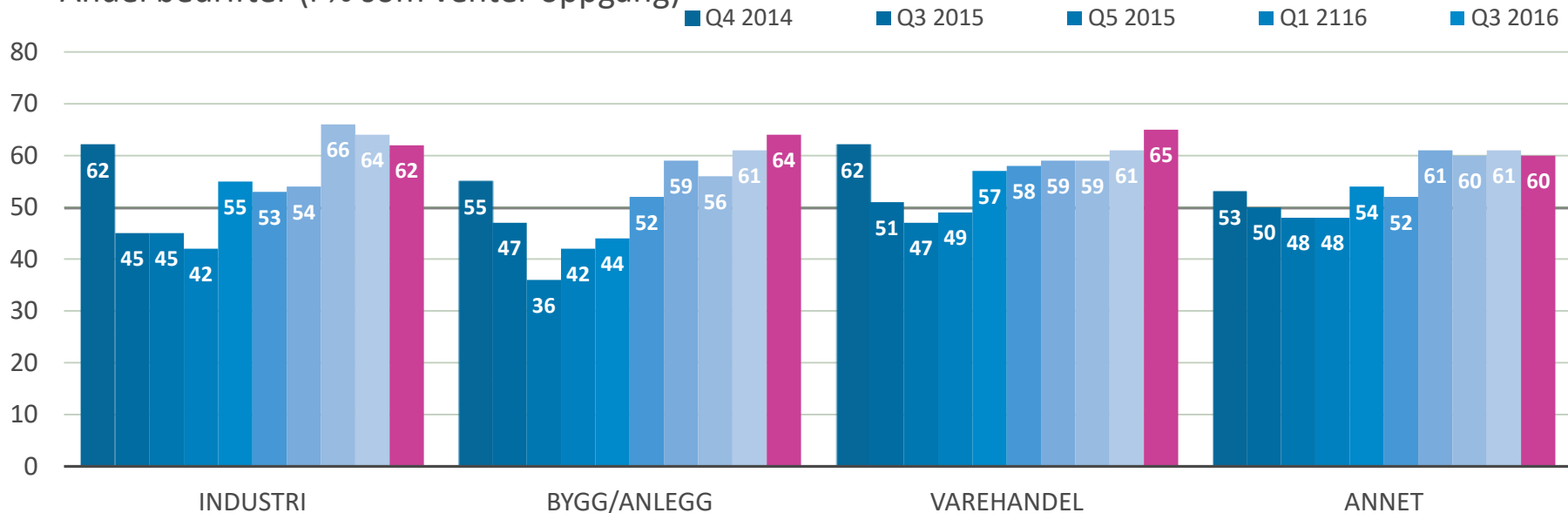
MILLIARDKUTT GIR MILLIARD- KONTRAKTER

Aker Solutions

Forventninger i ulike bransjer

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

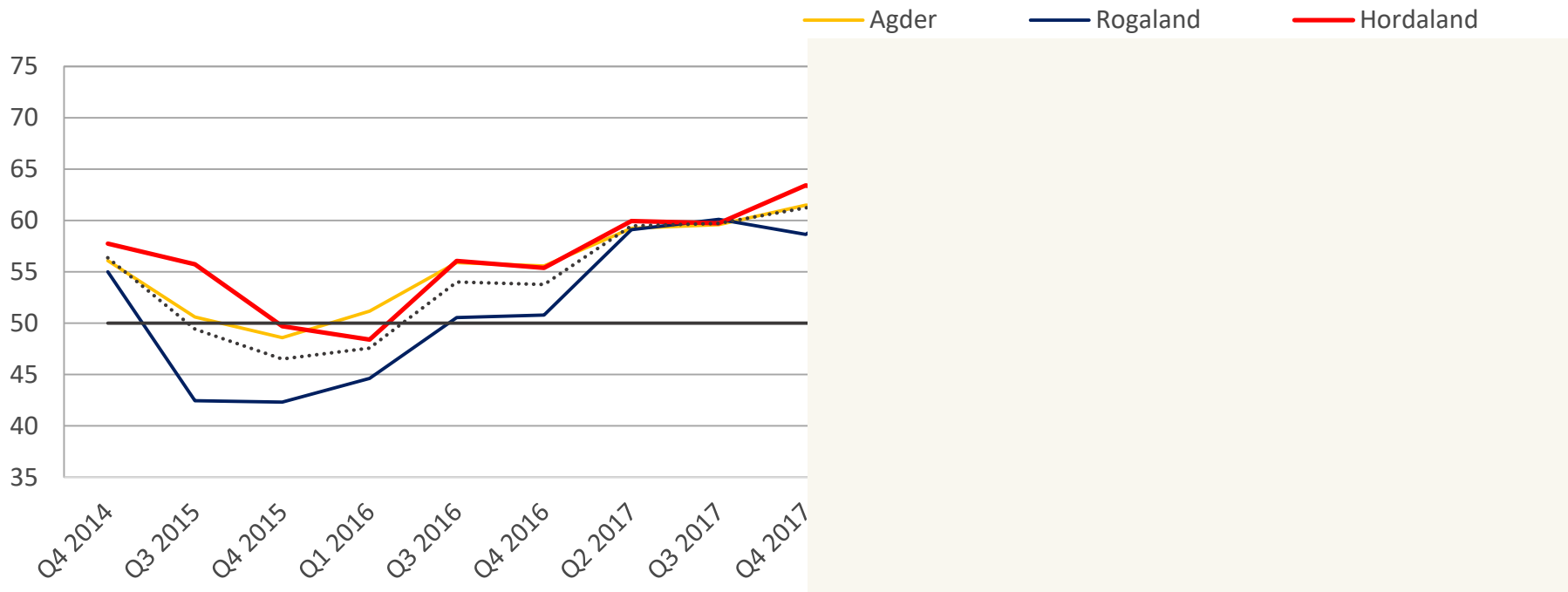

2c

Oppsving i alle bransjer – varehandelen i tet

– Mange forhold bidrar: oljen på vei opp, lav rente, svak kronekurs, bra driv i verdensøkonomien og omstilling i bedr.

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

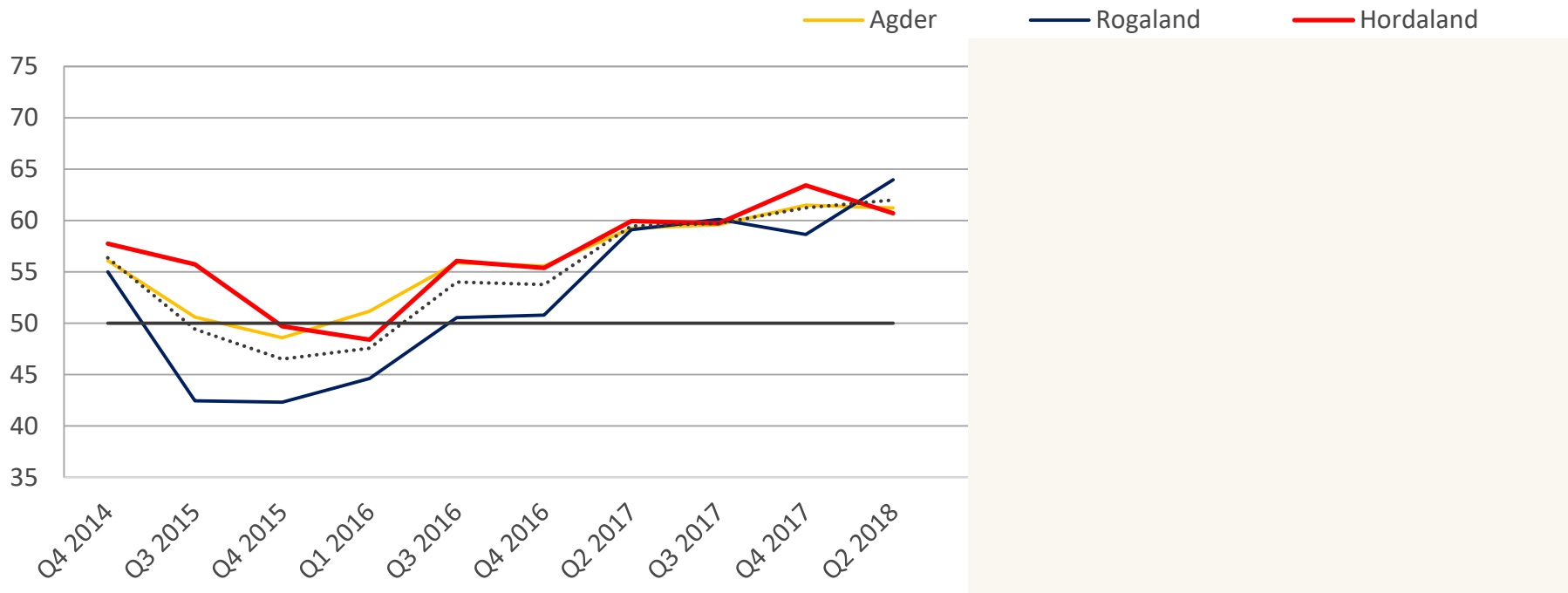

3

Optimisme i alle fylker ved forrige måling

– Hva nå?

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

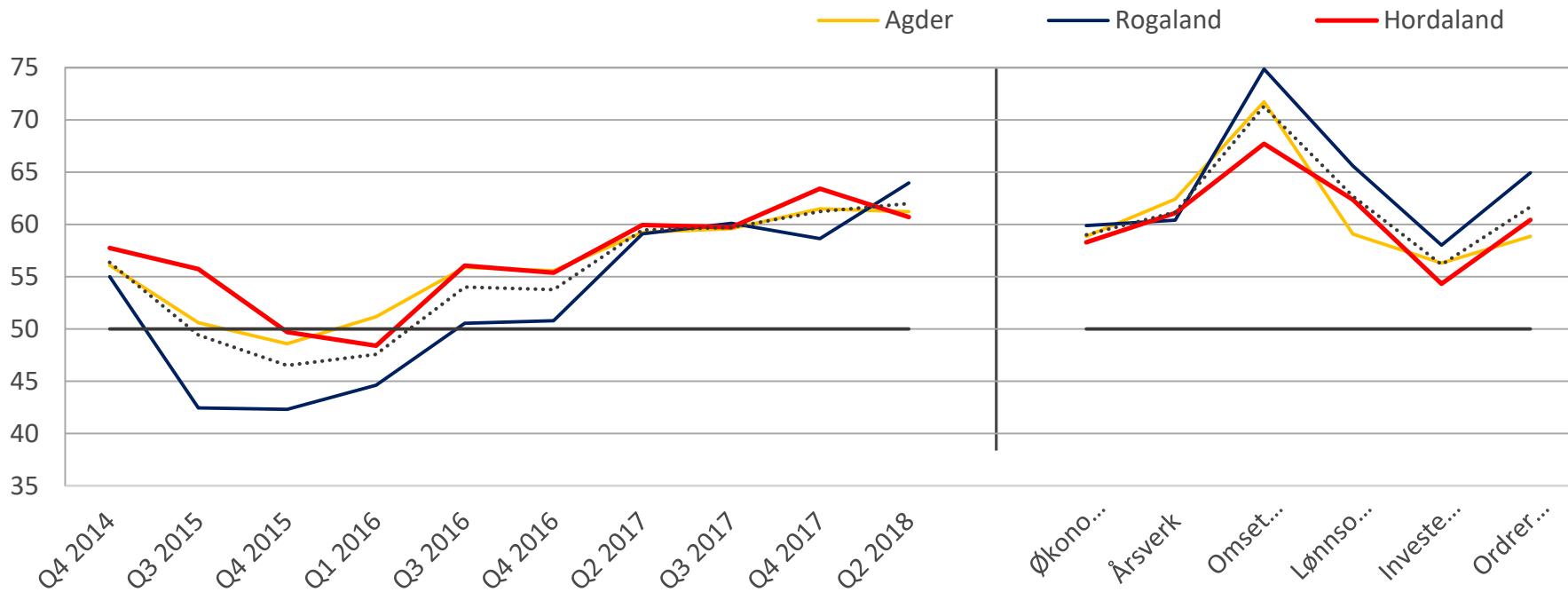

3

God vekst i alle fylkene

– Hordaland og Agder hadde (overraskende) lite oljenedgang & Rogaland nå på topp

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

3

Optimisme i alle fylkene

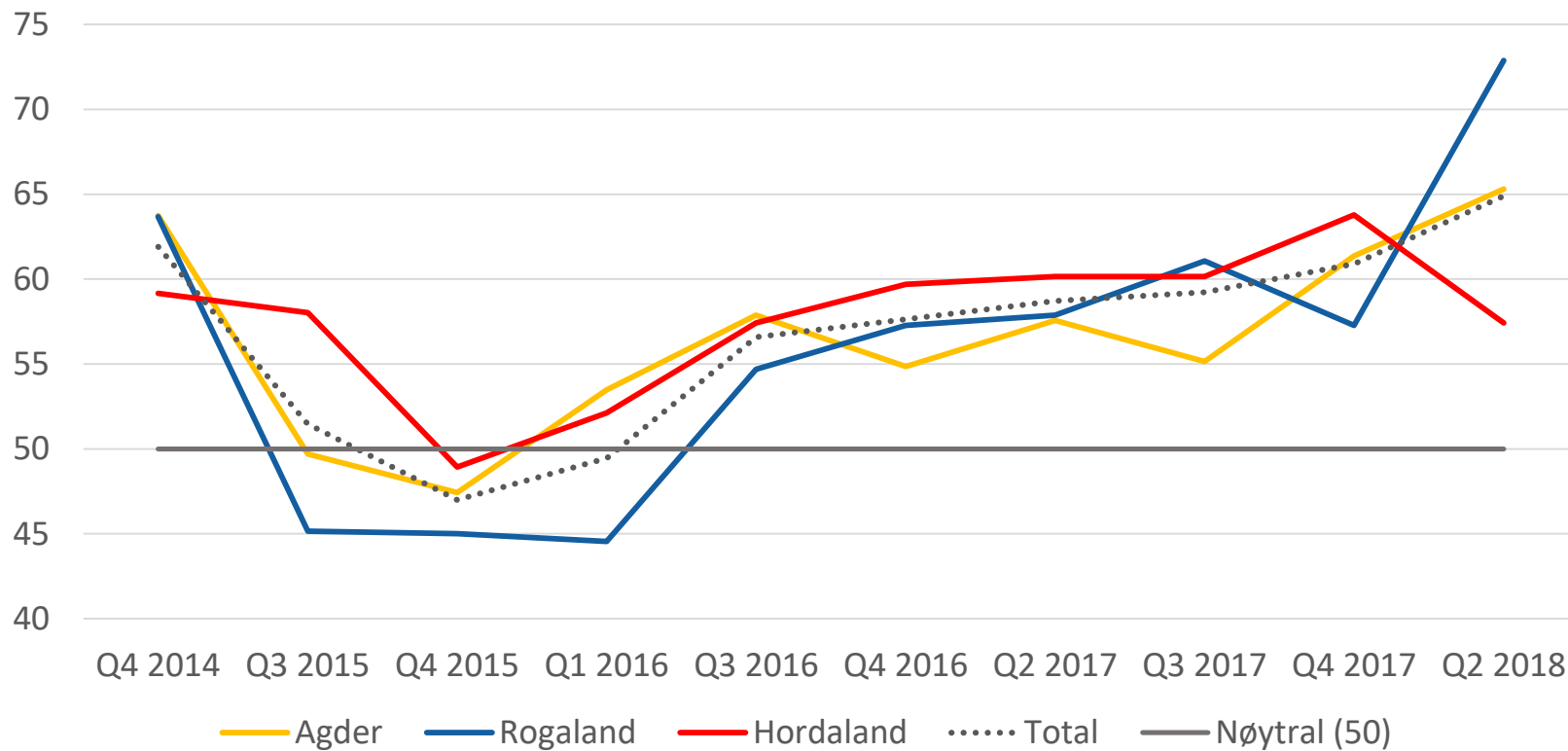
– Bra på alle delindekser i alle fylker

Og så – hvordan er utsiktene for varehandelen det kommende året?

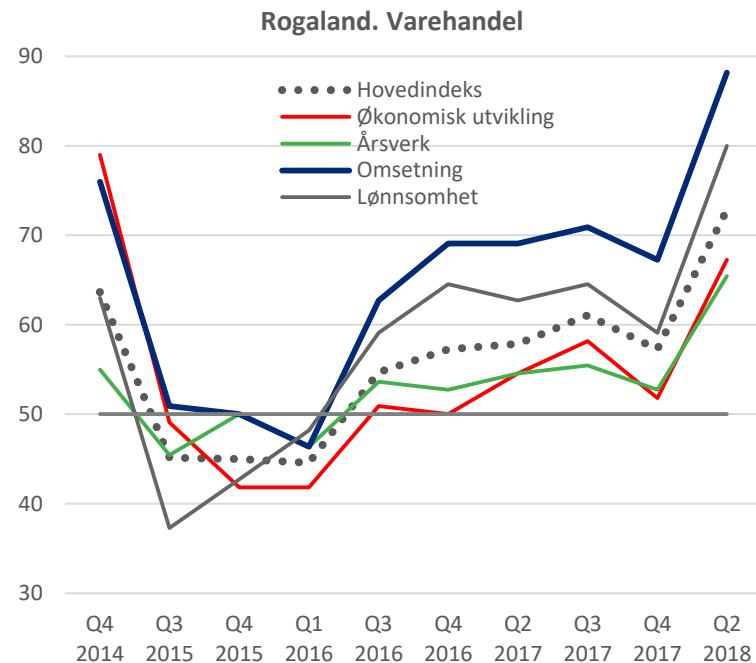
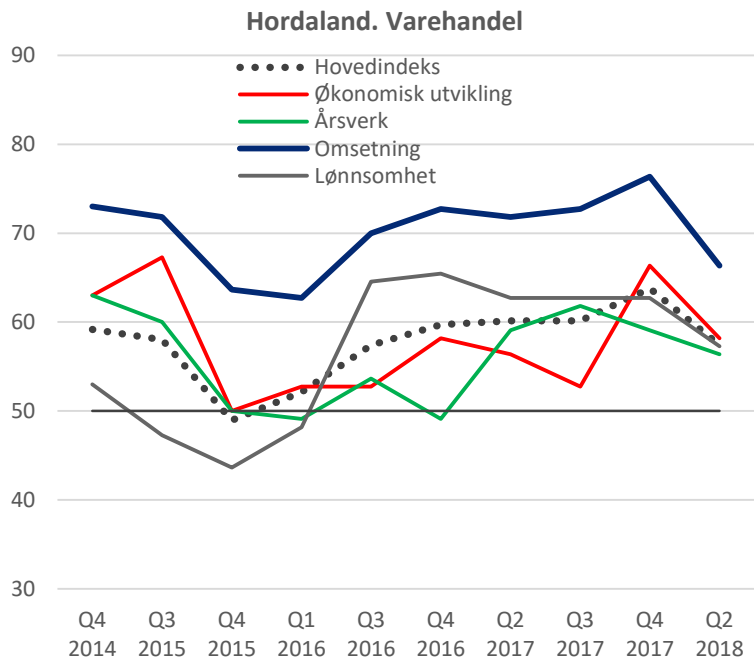

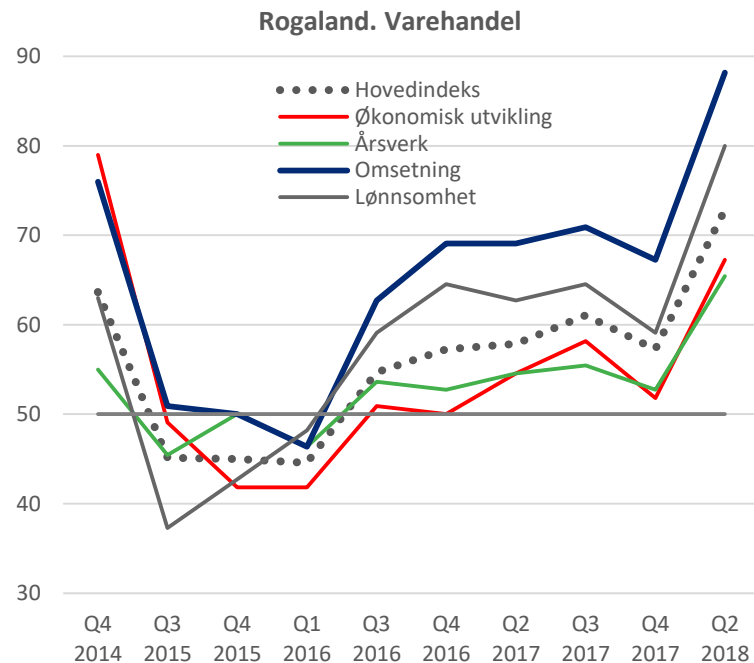
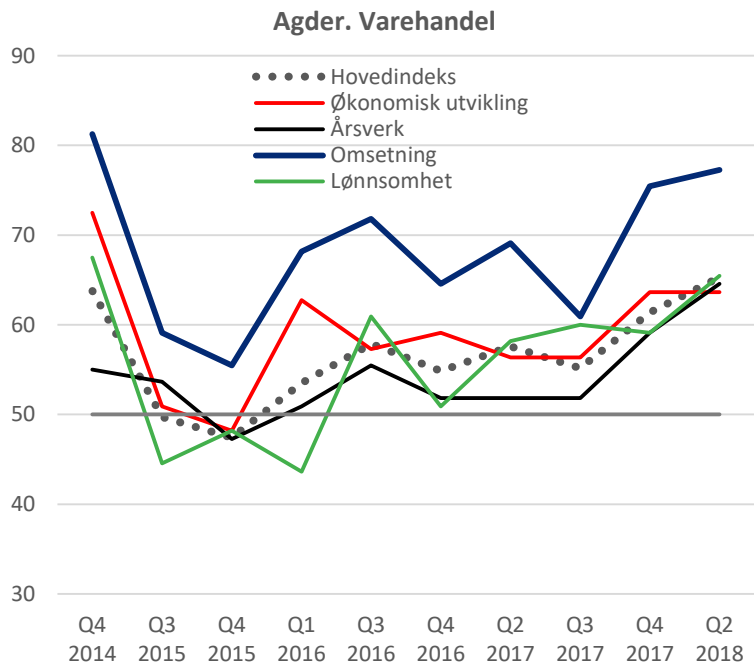
Varehandelsbedriftene i regionen

Jevnt over bra vekst i fylkene – Rogaland rebound

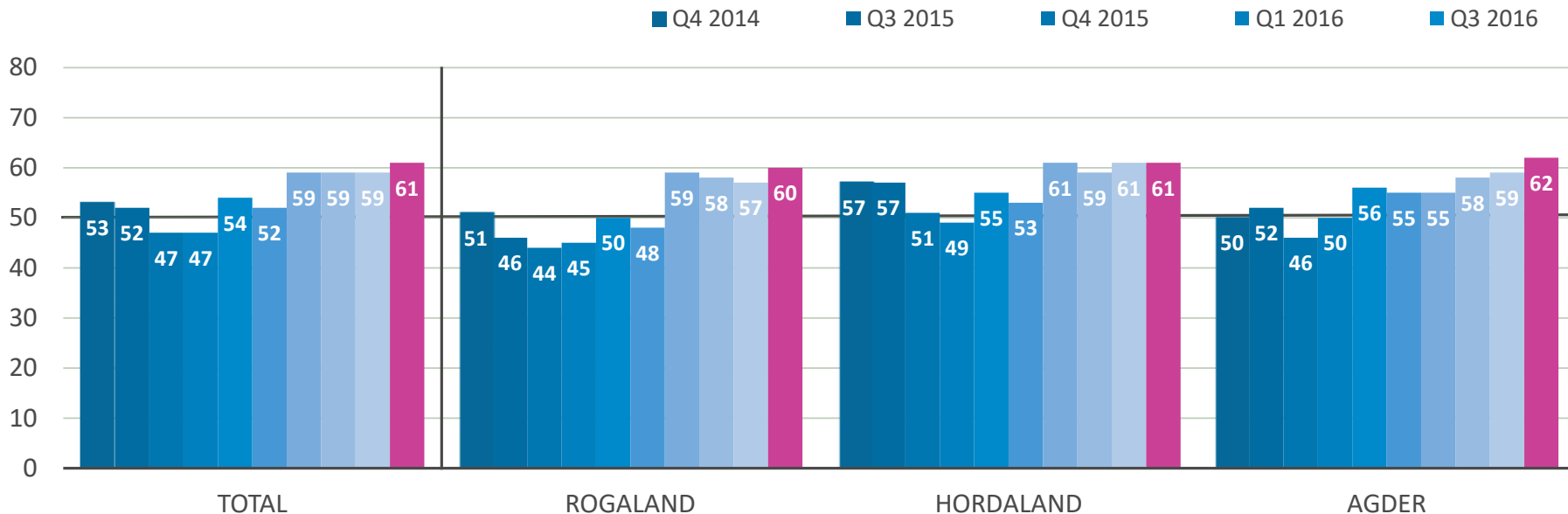

Jevnt over bra vekst i fylkene – Rogaland rebound

Bedriftenes planer for antall ansatte – fylke

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

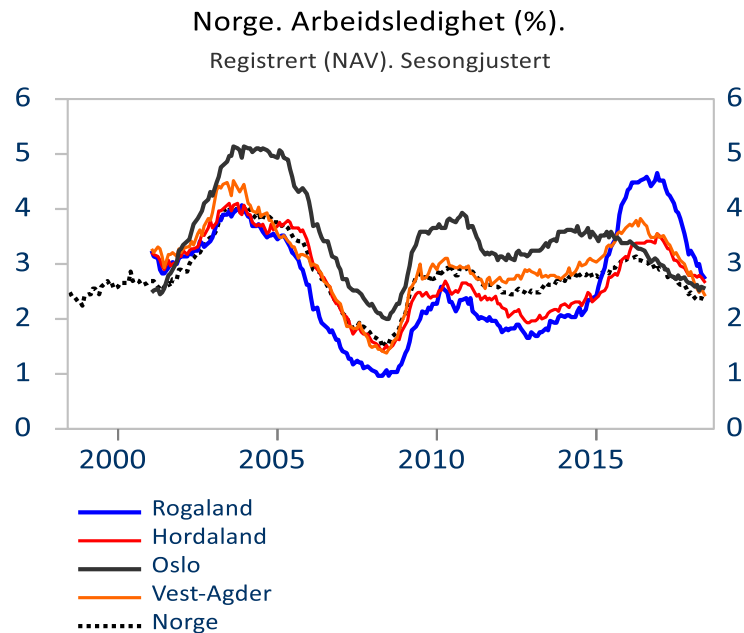
4a

Mange skal ansette – også store bedrifter

- Konkurransen om arbeidskraften øker

Arbeidsledigheten har falt (mest i Rogaland)

– nokså få varsler om nedbemanning

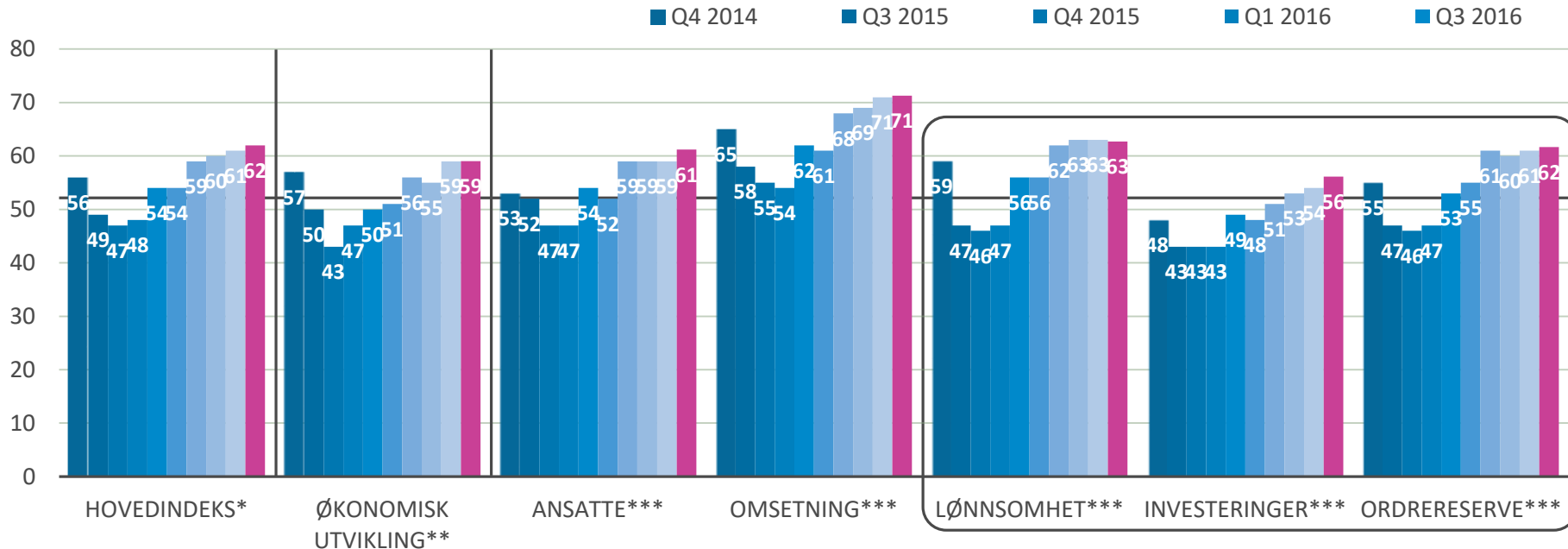

Kilde: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Kilde grafer: Thomson Reuters Datastream, Sparebank 1 SR-Bank

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

* Hovedindeks er gjennomsnitt av seks delindikatorer. ** Økonomisk utvikling de siste 12 måneder. *** Forventning neste 12 måneder

5

Overraskende sterk ordresreserve og økte investeringer
 – Bedriftene venter lønnsom vekst

Nå går alt så meget bedre, men...

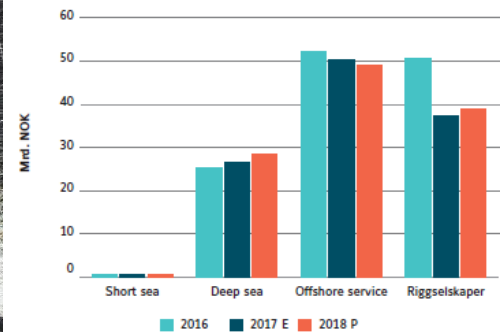
- Konkurransen om arbeidskraften
- Ikke opptur for alle
- Blandet i alle bransjer
- Store forskjeller i oljeservice
- Rigg og offshore-fartøy:
  - Fortsatt utfordringer
  - Men gradvis bedre

Tenk
hav

Konjunkturrapport
2018

Betinget optimisme og opplagstoppen er trolig nådd

Samlet omsetning fra leveranser til olje-/gasselskaper og offshore leverandørindustri

FORANDRER HVORDAN DU SER PÅ TV

Sixty

Oppsummering

- 2017 bedre enn ventet
- 2018 – optimisme, nye jobber, medvind for varehandel
- Vi venter vekst i varehandelen det kommende året:
- Hordaland +3%, Agder +3% og Rogaland +4%
- Fortsatt utfordringer, men også store muligheter